

Strategia rozwoju turystyki na obszarze transgranicznym na lata 2014-2018

Diagnoza i rozwiązania

Zespół w składzie: dr Anna Adamus-Matuszyńska, Piotr Dzik, dr Jacek Siatkowski,
Maciej Szpil

2013-12-12

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz z budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

Konsultant
Jacek Siatkowski

Spis treści

I.	Wprowadzenie.....	5
1.	Podstawowe definicje i założenia teoretyczne.....	5
1.1.	Podstawowe definicje.....	5
1.2.	Założenia teoretyczne.....	9
2.	Źródła danych.....	11
3.	Przebieg prac nad dokumentem.....	13
3.1.	Pierwszy etap – badania i analizy.....	13
3.2.	Etap II – opracowanie koncepcji Strategii.....	15
II.	Diagnoza stanu turystyki.....	16
4.	Stan turystyki na terenie Gminy Rajcza w odniesieniu do terenu transgranicznego (Gmina Rajcza z uwzględnieniem współpracy z ościennymi Gminami: Skalité, Oščadnica, Węgierska Górka, Ujsoły, Milówka).	16
4.1.	Informacje podstawowe – strategia rozwoju Gminy Rajcza w kontekście rozwoju województwa śląskiego oraz gmin ościennych.....	16
4.2.	Podstawowe informacje o Gminie Rajcza.....	19
4.3.	Oferta turystyczna Gminy Rajcza.....	20
4.4.	Cele strategiczne Gminy Rajcza w zakresie rozwoju turystyki i jej promocji	25
4.5.	Diagnoza turystyki w Gminie Rajcza w roku 2013 – wyniki badań i analiz.....	26
4.6.	Podstawowe informacje o Gminie Oszczadnica.....	38
4.7.	Diagnoza turystyki w Gminie Oszczadnica w roku 2013 – wyniki badań i analiz.....	39
4.8.	Podstawowe informacje o Gminach: Skalité, Węgierska Górka, Ujsoły, Milówka.....	50
4.9.	Stan turystyki w Gminie Rajcza na tle oferty turystycznej gmin ościennych.....	55
4.10.	Wnioski kierunkowe z badań.....	56
4.11.	Potrzeby turystyczne – Gmina Rajcza	58
4.12.	Potrzeby turystyczne – Gmina Oszczadnica	59
5.	Analiza SWOT	64
5.1.	Analiza SWOT potencjału turystycznego regionu transgranicznego.....	64
5.2.	Analiza danych zawartych w SWOT	66
5.3.	SWOT promocyjny	68
5.4.	Wnioski z analizy SWOT	69

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego
w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013
oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

III.	Część koncepcyjna	70
6.	Koncepcja rozwoju turystyki Gminy Rajcza wraz z rozwojem współpracy transgranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem Gminy Skalité.	70
6.1.	Wprowadzenie.....	70
6.2.	Cele rozwoju turystyki w regionie transgranicznym	70
6.3.	Rozwój produktów turystycznych	73
6.4.	Rozwój infrastruktury turystycznej.....	75
6.5.	Rozwój współpracy transgranicznej ze szczególnym uwzględnieniem Gminy Skalite	76
7.	Koncepcja promocji turystycznej Gminy Rajcza z częścią kreatywną	80
7.1.	Określenie grup docelowych promocji konsumenckiej, wraz z uzasadnieniem... ..	80
7.2.	Wstępne kierunki promocji biznesowej	84
7.3.	Określenie USP.....	85
7.4.	Pozycjonowanie Rajczy	85
7.5.	Propozycja kreatywna promocji turystycznej wraz z uzasadnieniem	87
8.	Kierunki i metody promocji wraz z planem działań na lata 2014-2018, budżetami i analizą wydatkową	88
8.1.	Wprowadzenie.....	88
8.2.	Budżet typu kampanijnego.....	90
8.3.	Działania systematyczne – wspierające rozwój turystyki w Regionie	95
8.4.	Uzasadnienie proponowanych działań	96
9.	Monitoring i ewaluacja	97
IV.	Załącznik nr 1 - Propozycje przedsięwzięć priorytetowych	99
1.	Przedsięwzięcia kluczowe.....	99
	Projekt kluczowy 1 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – „Wykorzystanie źródeł solankowych w Soli”	99
	Projekt kluczowy 2 - Przedsięwzięcie inwestycyjne: „Tematyczna wioska owcza”. ..	100
2.	Pozostałe projekty priorytetowe.....	102
	Projekt 1 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – siłownie na wolnym powietrzu/strefy aktywności rodzinnej	102

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt 2 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – ścieżki rowerowe (konne) typu terenowego i rekreacyjnego	104
Uwaga dodatkowa do projektów priorytetowych 1 i 2 – możliwe ujęcie całościowe	106
Projekt 3 - Przedsięwzięcie organizacyjne – „Od 0 do Z”	106
Projekt 4 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – Hotel/stajnia z możliwością przywozu własnych koni.....	107
Projekt 5 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – boisko pełnowymiarowe w Zwardoniu	108
Projekt 6 - Przedsięwzięcie organizacyjne – „Zielone szkoły” w partnerstwie publiczno-prywatnym.....	109
Projekt 7: Questing.....	110
Projekt 8 - Studio nagraniowe	111
V. Spis ilustracji.....	112

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

I. Wprowadzenie

1. Podstawowe definicje i założenia teoretyczne

1.1. Podstawowe definicje

Termin turystyka — zgodnie z definicją Światowej Organizacji Turystyki — obejmuje czynności osób podróżujących w celach innych niż podjęcie pracy zarobkowej, tj. głównie w celach wypoczynkowych, służbowych, religijnych itp. oraz pozostających poza swoim codziennym środowiskiem nie dłużej niż 1 rok. Wszystkie kategorie podróżnych, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających.

Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty; nie obejmuje pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. Do obiektów hotelowych zalicza się: hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe (np. zajazdy, gościńce). Pozostałe obiekty obejmują: domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe i pozostałe niesklasyfikowane, np. domy studenckie, internaty, ośrodki rekreacyjno-sportowe itp.¹.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu².

Turysta to odwiedzający, który korzysta chociaż z jednego noclegu (według UN WTO), „prawdziwy turysta” to odwiedzający, którego celem podróży jest wypoczynek, zwiedzanie, rozrywka i rekreacja.

Turysta to również osoba podróżująca do miejsca znajdującego się poza jej zwykłym otoczeniem na czas nie dłuższy niż 12 kolejnych miesięcy, jeśli podstawowym celem podróży nie jest podjęcie działalności zarobkowej wynagradzanej ze środków pochodzących z odwiedzanego miejsca oraz korzystająca z zakwaterowania w odwiedzanym miejscu przynajmniej przez jedną noc³.

Odwiedzający to podróżujący w różnych celach, poza zarobkowym; inaczej - turysta. Odwiedzający jednodniowi to osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.⁴

1. http://www.stat.gov.pl/gus/5840_2176_PLK_HTML.htm (wejście: 20. 10. 2013).

2. http://www.stat.gov.pl/gus/5840_2176_PLK_HTML.htm (wejście: 20. 10. 2013).

3 Turystyka w województwie śląskim w 2012 roku. Urząd Statystyczny w Katowicach, wrzesień 2013.

4 http://www.stat.gov.pl/gus/5840_2176_PLK_HTML.htm (wejście 20.10.2013).

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Region turystyczny⁵ to jednoznacznie wyróżniony i zdefiniowany obszar, który pełni funkcje turystyczne; najczęściej jednostka terytorialna obiektywnie istniejąca, którą charakteryzuje określona zawartość ekonomiczno-przestrzenna oraz zawartość popytowych i podaźowych czynników związanych z turystyką. Region turystyczny charakteryzuje się jako:

1. posiadający określone walory turystyczne, których ilość, struktura i jakość decydują o jego atrakcyjności dla turystów, co znajduje swój wyraz w wielkości i natężeniu ruchu turystycznego,
2. posiadający sieć dróg kolejowych, drogowych lub wodnych oraz system połączeń transportowych, umożliwiających dotarcie do niego,
3. dysponujący określonym zagospodarowaniem turystycznym, czyli urządzeniami i obiektami zachęcającymi do pobytu na tym obszarze i wykorzystania jego walorów.

Zamiennie używa się określeń: obszar recepcji turystycznej (ORT), obszar turystyczny, obszarowy produkt turystyczny, przestrzeń turystyczna, teren turystyczny, destynacja (spolszczenie angielskiego *destination*), rejon turystyczny. Taką też konwencję, tj. zamiennego używania powyższych określeń przyjęto w niniejszym dokumencie.

Produkt turystyczny to suma usług turystycznych oraz dóbr i urządzeń turystycznych oferowanych w konkretnym regionie. Dobra i urządzenia turystyczne dzieli się na podstawowe, określone jako walory turystyczne oraz komplementarne – nazywane infrastrukturą turystyczną. Walory turystyczne stanowią dominujący cel podróży, podczas gdy infrastruktura turystyczna umożliwia dojazd, pobyt oraz korzystanie z walorów⁶.

Atrakcja turystyczna. W literaturze przedmiotu istnieje problem z rozróżnieniem pojęć „walor turystyczny” i „atrakcja turystyczna”, wielu autorów (powołując się na literaturę angielską, gdzie to rozróżnienie nie występuje) traktuje te pojęcia zamiennie. W niniejszym dokumencie, zgodnie z powyższymi uwagami, pojęcie „walor” i „atrakcja” są traktowane zamiennie.

W teorii marketingu terytorialnego produktem jest wszystko to, co stanowi przedmiot rynkowej wymiany pod warunkiem, że wywołuje zainteresowanie odpowiednich podmiotów, przykuwa ich uwagę i wywołuje chęć nabycia, spożycia czy użytkowania⁷. Produktem może być przedmiot, usługa, miejsce, organizacja, impreza, a nawet idea.

---

5 Jest wiele definicji regionu turystycznego. Dla potrzeb Strategii zdefiniowano region turystyczny na podstawie przeglądu pojęć zawartego w pracy: Ł. Nawrot i P. Zmysłony, *Międzynarodowa konkurencyjność regionu turystycznego*, Proksenia, Kraków 2009.

6 Z. Kruczek, B. Walas, *Promocja i informacja w turystyce*, Proksenia, Kraków, s.29-32, Z. Kruczek, *Nowoczesne postrzeganie promocji kulturowych produktów turystycznych*, w: *Kultura, turystyka – wspólnie zyskać*. Praca zbiorowa pod redakcją A. Stasiaka, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa, Łódź 2009, s. 335-360.

7A. Szromnik: *Marketing terytorialny. Miasto i region na rynku*. Wolters Kluwer, Warszawa 2010, s. 112.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Produkt turystyczny tworzą:

- podstawowe dobra turystyczne (walory przyrodniczo–kulturowe miejsca),
- dobra komplementarne (infrastruktura turystyczna),
- dobra materialne i usługi świadczone przez wytwórców i udogodnienia dla odwiedzających.

Produkt turystyczny, jako obszar może tworzyć region, miejscowość czy park narodowy. Stanowi go zbiór elementów wyróżnionych ze względu na swoją konkretną lokalizację w przestrzeni, która charakteryzuje się walorami turystycznymi. Punktem wyjścia dla projektowania produktu turystycznego są przede wszystkim motywacje turystów do podróży.

Identyfikacja motywów dowodzi, że ludzie podróżują, pragnąc zaspokoić potrzeby:

- a) odpoczynku w atrakcyjnym środowisku przyrodniczym (np. w górach, nad jeziorami, nad morzem);
- b) poznania ciekawych zjawisk przyrodniczych (np. wielkich kanionów, przełomów rzek, wysokich gór);
- c) korzystania z dóbr kultury (np. teatrów, galerii, muzeów, zwiedzanie miejsc historycznych, zabytków architektonicznych);
- d) religijne (np. pielgrzymki do miejsc świętych, wielkich światowych religii);
- e) poprawy zdrowia (np. wyjazdy do miejscowości uzdrowiskowych, sanatoriów, Spa);
- f) uczestnictwa w wielkich wydarzeniach, uroczystościach i imprezach (np. zawodach sportowych, festiwalach, koncertach);
- g) odwiedzin krewnych i znajomych;
- h) gospodarcze i zawodowe (np. negocjowanie i zawieranie kontraktów, badania i ekspertyzy, konferencje, narady, konsultacje);
- i) duchowe (np. podróże sentymentalne do miejsc z dzieciństwa, czy miejsc związanych z jakimś ważnym dla nich wydarzeniem).

Zestaw usług turystycznych służących zaspokojeniu kompleksowych potrzeb tworzy „pakiet usług”. Pakiet usługowy bywa kombinacją dwóch (np. hotel i wyżywienie, przejazd i nocleg) lub więcej elementów oferowanych przez sprzedawcę, jako jeden produkt po określonej cenie. Należy jednak zaznaczyć, że dominującą właściwością produktu turystycznego jest jego usługowy charakter.

Chociaż produkt turystyczny jest zazwyczaj kompozycją usług i dóbr materialnych, te ostatnie odgrywają rolę uzupełniającą i nie zawsze wchodzi w jego skład. W efekcie, produkt turystyczny często nie jest obiektem fizycznym, lecz pewną wiązką usług, której nie można zweryfikować, dopóki się ich nie kupi i nie skonsumuje.

Produkt turystyczny z punktu widzenia turysty to:

- całość przeżytego doświadczenia od chwili opuszczenia domu do chwili powrotu,
- „możliwości” i „przeżycia” związane ze spędzaniem czasu w miejscu docelowym, dostępne za określoną cenę,
- to, za co turysta może zapłacić (co może kupić) w formie pakietu zamkniętego lub otwartego.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Dlatego tak ważne jest, aby produkty turystyczne udostępniały zasoby charakterystyczne dla danego regionu, to znaczy⁸:

- zasoby przyrodnicze (np. szlaki, krajobraz, ścieżki przyrodnicze),
- usługi publiczne i prywatne (np. miejsca noclegowe, wyżywienie, usługi związane z higieną, parkowaniem aut, drogi),
- unikatowe obiekty kultury materialnej (np. zamki, kościoły, galerie),
- zasoby informacyjne (np. mapy, przewodniki, aplikacje telefoniczne),
- dorobek kulturowo-historyczny (np. koncerty, gry miejskie, muzea),
- markę i jej wizerunek (np. prestiż związany z czasem spędzonym w danym miejscu).

W niniejszym dokumencie, zgodnie z powyższymi uwagami, pojęcie „produkt”, „zasób”, „usługa” i „atrakcja” są traktowane zamiennie.

Atrakcjami nazywa się między innymi:

- wszystko, co zaciekawia turystów,
- miejsca charakterystyczne, często unikalne, np. naturalne środowisko, zabytek historyczny, także wydarzenia, jak festiwale i imprezy sportowe,
- całość składającą się z elementów przyrody i kultury, ale także poziom cen, postawy miejscowej ludności wobec turystów i turystyki, urządzenia turystyczne wraz z całą infrastrukturą.

Empiryczną relację między widokiem (*sight*), oznaczniakiem (*marker*), a atrakcją przedstawia wykres⁹:

Turysta   —————>   **Widok (Oznacznik)**   —————>   **ATRAKCJA**

Obiekt nabiera charakteru atrakcji dopiero poprzez dodanie oznacznika.

Pierwszy podział atrakcji turystycznych według J. Swarbrooke¹⁰:

- naturalne atrakcje turystyczne,
- dzieła stworzone przez człowieka, ale w innym celu niż przyciąganie turystów, które z czasem stają się atrakcjami samymi w sobie,
- miejsca zaprojektowane i zbudowane od podstaw jako atrakcje,
- imprezy kulturalne, sportowe, religijne, festiwale, igrzyska.

Drugi podział atrakcji turystycznych według J. Swarbrooke¹¹

- pierwszorzędne (główny powód podróży),
- drugorzędne (tzw. atrakcje „po drodze”).

8 A. Szromnik: *Marketing terytorialny*, wyd. cyt., s. 120.

9 D. McCanell, *Turysta. Nowa teoria klasy próżniaczej*, Muza, Warszawa, 2002. Skrótowe omówienie w: Z. Kruczek, *Między atrakcją a pułapką turystyczną. Dylematy turystyki kulturowej XXI wieku*, w: *Kultura i turystyka, razem ale jak*. Praca zbiorowa pod redakcją A. Stasiaka Wyd. WSTH, Łódź 2009, s. 71-80. Tamże przegląd definicji „atrakcji”.

10 Wszystkie definicje i informacje za: A. Pawlicz, *Promocja produktu turystycznego. Turystyka miejska*, Difin, Warszawa 2008, s. 12-21. Tamże przywoływana literatura przedmiotu.

11 S. Horner, J. Swarbrooke, *Consumer Behaviour in Tourism*. Butterworth-Heinemann, Oxford, 2007, s. 15. Autorzy używają pojęcia „major attraction”.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Dla potrzeb niniejszego dokumentu przyjęto, że atrakcje są przystosowanymi do obsługi turystów walorami lub stworzonymi na nowo obiektami i urządzeniami, które mają na celu przyciągnięcie turystów. Przyjmuje się także podział na atrakcje pierwszorzędne (dobra turystyczne podstawowe) i drugorzędne (dobra turystyczne komplementarne).

1.2. Założenia teoretyczne

Od kilkunastu lat gospodarze miast i regionów dostrzegają funkcjonalność atrakcji przyrodniczych, kulturowych, czy sportowych w zakresie turystyki. Nie trzeba udowadniać, że rozwój turystyki przyczynia się do rozwoju ekonomiczno-społecznego danego terenu dzięki dochodom uzyskiwanym od turystów, przedsiębiorczości mieszkańców oraz projektom realizowanym przez instytucje publiczne i organizacje pozarządowe.

Przykładem „ekonomicznego” podejścia do funkcji turystycznej jest ujęcie zaproponowane przez francuskich badaczy R. Baretje i P. Defert’a¹². Stwierdzają oni, że o funkcjach turystycznych mówi się w przypadku regionów czy miejscowości, gdzie zatrudnienie w usługach i handlu związane z obsługą turystów stanowi ponad 50% (a często nawet ponad 70%) ogółu zatrudnionych. W praktyce jednak trudno obliczyć, jaki odsetek ludności pracuje w usługach i handlu związanych z obsługą turystów. Wiąże się to nie tylko z ograniczonymi w tym względzie danymi statystycznymi, ale także ze specyfiką samego zjawiska, jakim jest turystyka. Odróżnienie zatrudnienia w handlu na potrzeby turystów od zatrudnienia w handlu na potrzeby mieszkańców jest w zasadzie niemożliwe. To samo dotyczy całej pozostałej infrastruktury turystycznej. Aby jednak sprawdzić zaproponowane przez R. Baretje i P. Deferta podejście w warunkach polskich, można posłużyć się pewnym uproszczeniem, polegającym na obliczeniu, jaki udział wszystkich pracujących w danej gminie stanowią pracujący w usługach rynkowych.

Drugim, obok gospodarczego, miernikiem funkcji turystycznej, który najczęściej pojawia się w literaturze, jest miernik liczby miejsc noclegowych *per capita*. Wskaźnik ten zaproponowany został przez P. Deferta w roku 1950, a następnie wykorzystany po raz pierwszy siedem lat później w raporcie dotyczącym rozwoju turystycznego regionu Gruyère w Szwajcarii, zaś opublikowany w 1967 roku (Defert 1988)¹³.

Jego postać matematyczna wygląda następująco:

$$T = L * 100 / P,$$

gdzie: L – liczba miejsc noclegowych, P – liczba ludności na danym obszarze.

Wartość wskaźnika powyżej 100 informuje o rozwiniętej funkcji turystycznej, jednak wskaźnik ten jest trudny do zastosowania w warunkach polskich ze względu na znaczną ilość nierejestrowanych miejsc noclegowych.

¹² J. Warszńska, A. Jackowski: *Podstawy geografii turystyki*, PWN, Warszawa 1978.

¹³ Omówienie znajduje się w: Z. Kruczek, S. Sacha: *Geografia atrakcji turystycznych Polski*, Proksenia, Kraków 1999, s. 9 i nast.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

W literaturze wymienia się inne mierniki pozwalające określić rozwój turystyki w regionie:

- walory turystyczne/środowisko geograficzne,
- zagospodarowanie turystyczne (baza noclegowa) – miernik Baretje/Deferta,
- znaczenie sektora turystycznego dla gospodarki – zatrudnienie w usługach,
- ruch turystyczny (np. dane z WUS),
- dostępność komunikacyjna (łatwość dojazdu, możliwości transportu publicznego, itp.),
- przemiany przestrzenne (np. budowa znaczących obiektów, w tym infrastrukturalnych).

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

2. Źródła danych

Dokumenty i źródła internetowe:

Basic indicators of holidays and business trips in 2012. Štatistický úrad Slovenskej republiky, May 2013.

Dane statystyczne dotyczące Słowacji pochodzą z: <http://portal.statistics.sk> oraz <http://app.statistics.sk/mosmis/eng/run.html>.

Gmina wiejska Rajcza, powiat Żywicki. Statystyczne vademecum samorządowca 2012. Urząd Statystyczny w Katowicach, 2012.

Gemius. (2009, 01 06). *Plany turystyczne internautów.* Pobrano z lokalizacji www.gemius.pl: <http://www.gemius.pl/pl/aktualnosci/2009-01-06/01>.

Millward Brown SMG/KRC. (2010, 10). *www.silesia-sot.pl*. Pobrano 05.05.2012 z lokalizacji *Badanie ruchu turystycznego w województwie śląskim w 2010 roku (z uwzględnieniem turystyki biznesowej)* oraz wizerunku województwa śląskiego i oceny działań promocyjnych: http://www.silesia-sot.pl/wp-content/uploads/2011/04/raport-badanie_ruchu_turystycznego_2010.pdf.

Rośnie znaczenie internetu w turystyce. „Rzeczpospolita”, 12. 06. 2006. str. B5.

Strategia rozwoju Gminy Rajcza do roku 2015. Beskidzki Fundusz Ekorozwoju S.A. Rajcza 2000.

Turystyka w województwie śląskim w 2012 r. Opracowanie sygnałne. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, 2012.

Marketingowa strategia Polski w sektorze turystyki. P Walas, B., & zespół. (2012, 05 03). obrano z lokalizacji www.pot.gov.pl: <http://www.pot.gov.pl/plany-i-sprawozdania-pot/marketingowa-strategia-polski-w-sektorze-turystyki-na-lata-2008-2015/>.

Prace zwarte:

Badanie pilotażowe rynku turystyki biznesowej (MICE) (województwo wielkopolskie). Godlewski T., & zespół. Instytut Rynku Hotelarskiego. 2008.

Chudoba T., *Marketing w turystyce.* CeDeWu. Warszawa 2009

Dziedzic T., *Badania ankietowe profilu społecznego turystów odwiedzających Polskę.* Instytut Turystyki. Warszawa 2005.

Hereźniak M., *Marka narodowa. Jak skutecznie budować wizerunek i reputację kraju?* PWE. Warszawa 2011.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Horner S.; J. Swarbrooke, *Consumer Behaviour in Tourism*. Butterworth-Heinemann, Oxford 2007.

Kruczek Z.; S. Sacha, *Geografia atrakcji turystycznych Polski*. Proksenia. Kraków 1999.

Kruczek Z., *Nowoczesne postrzeganie promocji kulturowych produktów turystycznych*. W: *Kultura turystyka – wspólnie zyskać*. Praca pod redakcją A. Stasiaka, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa. Łódź 2009.

Kruczek Z., *Między atrakcją a pułapką turystyczną. Dylematy turystyki kulturowej XXI wieku*. W: *Kultura i turystyka. Razem, ale jak*. Praca pod redakcją A. Stasiaka. Wyd. WSTH. Łódź 2009.

Kruczek Z., B. Walas, *Promocja i informacja w turystyce*. Proksenia. Kraków 2010.

McCanell D., *Turysta. Nowa teoria klasy próżniaczej*. Muza. Warszawa 2002.

Nawrot Ł., Zmyślony P., *Międzynarodowa konkurencyjność regionu turystycznego*. Proksenia. Kraków 2009.

Panasiuk A., *Marketing usług turystycznych*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa 2006.

Pawlicz A., *Promocja produktu turystycznego. Turystyka miejska*. Difin. Warszawa 2008.

Przeclawski K., *Człowiek a turystyka. Zarys socjologii turystyki*. Albis. Kraków 2004.

Warszyńska J.; Jackowski A., *Podstawy geografii turystyki*. PWN. Warszawa 1978.

Materiały ilustracyjne:

Zdjęcia – zespół Wykonawcy

Mapy: Materiały promocyjne przedmiotowych gmin, Euroregionu Beskidy, województwa śląskiego

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

3. Przebieg prac nad dokumentem

Zgodnie z podpisaną umową, prace nad dokumentem podzielone były na dwa etapy: badawczo-analityczny oraz koncepcyjny.

3.1. Pierwszy etap – badania i analizy

a. Analiza źródeł wtórnych

Etapem wprowadzającym do dalszych prac była analiza źródeł wtórnych (źródeł zastanych, *data analysis, desk research*).

Przy opracowaniu Strategii wzięto pod uwagę dokumenty strategiczne, przede wszystkim „Strategię Rozwoju Gminy Rajcza” oraz inne oficjalne dokumenty gminy, województwa śląskiego, Euroregionu Beskidy, Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej TRITIA, dane statystyczne stosownych urzędów polskich i słowackich.

Biorąc pod uwagę kontekst zewnętrzny, zanalizowano także dokumenty szczebla powiatowego (powiat żywiecki)¹⁴ oraz szczebla wojewódzkiego, przede wszystkim „Strategię komunikacji marketingowej w zakresie atrakcyjności turystycznej województwa śląskiego”.

Wykorzystano także badania Śląskiej Organizacji Turystycznej (ŚOT) oraz literaturę przedmiotu dotyczącą turystyki. Źródła są podane w przypisach.

Pod względem wartości marketingowej i promocyjnej, a jednocześnie w celu zapoznania się z dotychczasowymi działaniami regionu w zakresie promocji, przeanalizowano materiały promocyjne dotyczące turystyki i możliwości inwestycyjnych w Gminie Rajcza:

- broszury, foldery promocyjne, plakaty,
- opracowania i artykuły na temat gminy,
- strony internetowe (gminy i podmiotów sąsiednich, wskazanych w zamówieniu).

Zgodnie z zasadami planowania marketingowego, na tym etapie, po analizie źródeł zastanych, sformułowano hipotezy robocze dotyczące wizerunku Gminy Rajcza. Przyjęto, że jej kluczowym wyróżnikiem marketingowym może być szeroko rozumiana atrakcyjność przyrodnicza.

b. Badania własne

Zgodnie z zamówieniem, badania przeprowadzone na potrzeby projektu obejmowały zarówno metody ilościowe i jakościowe, jak również konsultacje. Wszystkie badania przeprowadzono na terenie Gmin: Rajcza, Oszczadnica i Skalité (SK).

¹⁴ W przypadku słowackim okres (powiat) jest jedynie jednostką statystyczną, nie ma własnych władz, ani nie prowadzi samodzielnej działalności.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Badania przeprowadzono następującymi metodami¹⁵:

1. Badanie ilościowe metodą ankietową, wykonane na reprezentatywnej próbie turystów

Badanie przeprowadziła firma badawcza TNS Polska. Badanie opinii turystów odwiedzających Gminę Rajcza oraz Gminy Oszczadnica (słow. *Oščadnica*) i Skalite (słow. *Skalité*) w sezonie letnim 2013 roku zrealizowane zostało za pomocą techniki bezpośrednich wywiadów osobistych z wykorzystaniem papierowej wersji kwestionariusza ankiety (PAPI – Paper And Pencil Interview).

Zbadaną populacją byli turyści w wieku od 15 lat i więcej. Wywiady przeprowadzono w lipcu 2013 r. w wyznaczonych miejscach o dużym natężeniu ruchu turystycznego.

Próba badawcza liczyła 515 turystów – 375 w Gminie Rajcza i 140 w Gminach Oszczadnica i Skalite.

Przy doborze respondentów zastosowano pytania rekrutacyjne, aby wykluczyć stałych mieszkańców gmin.

2. Wywiady indywidualne (IDI) z lokalnymi liderami opinii publicznej.

Przeprowadzono 6 takich wywiadów. Podczas każdego wywiadu poruszano kwestie uzgodnione z Zamawiającym.

3. Konsultacje społeczne

Zorganizowano 6 konsultacji (4 w Gminie Rajcza – w sołectwach: Rajcza, Rycerka, Sól, Zwardoń) oraz w gminach słowackich (Oščadnica, Skalité), zgodnie z zatwierdzonym przez Zamawiającego scenariuszem.

Cały proces badawczy przeprowadzono w okresie lipiec-wrzesień 2013.

4. Analiza zebranych danych. SWOT

Następnie dokonano analizy SWOT, która jest podstawowym punktem wyjścia dla dalszych rozstrzygnięć marketingowych (części koncepcyjnej „Strategii...”). W niniejszym dokumencie znajduje się podsumowanie analiz.

---

¹⁵ Zamawiający otrzymał komplet raportów badawczych

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

3.2. Etap II – opracowanie koncepcji Strategii

Celem tego etapu było opracowanie szczegółów Strategii Rozwoju Turystyki na Obszarze Transgranicznym w perspektywie wieloletniej, a konkretnie koncepcję rozwoju turystyki Gminy Rajcza wraz z rozwojem współpracy transgranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem Gminy Skalité oraz koncepcję promocji turystycznej Gminy Rajcza z częścią kreatywną.

Finalny etap prac strategicznych nad Programem obejmował przygotowanie harmonogramu działań marketingowych na lata 2014 – 2018. Harmonogram obejmuje program rozwoju produktów turystycznych, program inwestycyjny oraz program rozwoju współpracy transgranicznej i zawiera listę proponowanych celów i rekomendowanych przedsięwzięć. Dodatkowo została zaproponowana idea kreatywna (idea marki, *brand essence*).

W harmonogramie zaproponowano także mechanizmy budżetowe oraz zaproponowano metody monitoringu i ewaluacji.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

II. Diagnoza stanu turystyki

4. Stan turystyki na terenie Gminy Rajcza w odniesieniu do terenu transgranicznego (Gmina Rajcza z uwzględnieniem współpracy z ościennymi Gminami: Skalité, Oszczadnica¹⁶, Węgierska Górka, Ujsoły, Milówka).

4.1. Informacje podstawowe – strategia rozwoju Gminy Rajcza w kontekście rozwoju województwa śląskiego oraz gmin ościennych.

Strategia rozwoju turystyki w Gminie Rajcza musi być powiązana ze strategią rozwoju turystyki w województwie śląskim. Należy zaznaczyć, że podstawowy dokument strategiczny województwa śląskiego w obszarze turystyki - „Strategia rozwoju turystyki w województwie śląskim na lata 2004-2013” pochodzi z roku 2004, a część diagnostyczna dotyczy roku 2003. Dlatego za kluczowy dokument, ujmujący najnowsze dostępne dane, przyjęto opracowanie Urzędu Marszałkowskiego „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego. Śląskie 2020+”¹⁷ pochodzący z lipca 2013 r. Według tego dokumentu Gmina Rajcza leży w obszarze funkcjonalnym południowym (aglomeracja Bielska), poza bezpośrednim zapleczem tego miasta. Dla tego subregionu przewiduje się rozwój funkcji turystycznych, wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz rozwój współpracy transgranicznej.

Z promocyjnego punktu widzenia istotne jest, że subregion ten jest częściowo traktowany jako zaplecze turystyczne całego regionu (województwa) śląskiego. Dla potrzeb przedstawianej Strategii ma to istotne znaczenie, które powoduje, że autorzy opracowania postanowili skoncentrować się na turystach oraz „odwiedzających”, to jest osobach, które korzystają z walorów turystycznych gminy podczas krótkoterminowych wyjazdów – jednodniowych (bez noclegu) oraz weekendowych. Zarówno ze Strategii rozwoju gminy Rajcza, jak i Strategii rozwoju województwa śląskiego wynika także, że celem jest rozszerzenie oferty adresowanej do turysty spędzającego także wakacje w tym regionie, to jest w sezonie letnim oraz zimowym.

Wizję turystyki zawartą w dokumentach strategicznych województwa śląskiego można podsumować następująco:

Gmina Rajcza, Milówka, Węgierska Górka, Ujsoły nie są tak często odwiedzane, jak inne miejsca w województwie śląskim - na przykład Wisła czy Ustroń. Potencjał turystyczny (produkty turystyczne) tych Gmin ujawnia możliwość rozprzestrzeniania się ruchu turystycznego w region transgraniczny.

Celem aktualnej strategii rozwoju województwa śląskiego w regionie południowym górskim jest między innymi:

- 1) dywersyfikacja funkcji turystycznych, w tym wydłużających sezon turystyczny,

¹⁶ W niniejszej Strategii używa się zamiennie słowackiego i polskiego (Oszczadnica, Skalite) zapisu nazw gmin słowackich.

¹⁷ <http://www.slaskie.pl/zalaczniki/2013/07/04/1372921202/1372921250.pdf>.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- 2) stworzenie jednolitego systemu informacji turystycznej oraz integracja oferty turystycznej,
- 3) rozwijanie współpracy transgranicznej wykorzystującej położenie subregionu,
- 4) przewyższanie peryferyjnego położenia obszarów górskich,
- 5) uzupełnienie braków w podstawowej infrastrukturze technicznej,
- 6) komplementarny (zrównoważony) system komunikacyjno-transportowy ze wzmocnieniem roli transportu szynowego oraz jego integracją z innymi systemami (szczególnie Żywiec – Sucha Beskidzka; Cieszyn - Goleszów - Skoczów - Bielsko-Biała),
- 7) racjonalizacja układu funkcjonalno-przestrzennego kolei i rewitalizacja,
- 8) wzrost dbałości mieszkańców o środowisko przyrodnicze,
- 9) zainteresowanie mieszkańców aktywnościami kulturalnymi,
- 10) aktywność gospodarcza mieszkańców przejawiająca się wysokim poziomem przedsiębiorczości,
- 11) turystyka opierająca się na dobrze rozwiniętej infrastrukturze turystycznej, tradycjach, wizerunku; górskie, turystyczne marki regionu,
- 12) pasterstwo wysokogórskie (program „Owca+”).

Jak wynika z analizy dokumentów, ważną barierą jest stosunkowo słaba dostępność transportowa objętych opracowaniem gmin, aczkolwiek przebiega przez nie ważny transeuropejski korytarz transportowy. Według informacji medialnych pojawia się możliwość wsparcia przez Unię Europejską dokończenia drogi Bielsko-Żyłina¹⁸. Jak wynika jednak z przeprowadzonych dla potrzeb Strategii badań, ograniczenia transportowe nie stanowią dla aktualnych turystów znaczącej bariery w dostępie do Gminy Rajcza.

Strategia rozwoju województwa śląskiego nie wskazuje dokładnie typów turystyki preferowanych w Gminie Rajcza poza przygraniczną (dla gmin graniczących bezpośrednio ze Słowacją/Czechami).

Gminę Rajcza, ale także Milówkę, Węgierską Górkę i Ujszoły zalicza się do obszarów „skrajnie peryferyjnych” („Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego. Śląskie 2020+”, s. 61), które definiowane są jako:

obszary o utrudnionym dostępie do Metropolii i ośrodków aglomeracyjnych w ramach województwa. Jest to wywołane barierami przestrzennymi (braki w infrastrukturze transportowej) lub geograficznymi (obszary górskie) oraz fizycznym oddaleniem od głównych ośrodków miejskich. Szczególne znaczenie ma tutaj słaba jakość infrastruktury transportowej uniemożliwiająca szybkie przemieszczanie się i dotarcie do aglomeracji. W wyniku takich ograniczeń obszary te mają niski udział w dyfuzji rozwoju z ośrodków wyższej rangi oraz mniejsze możliwości oferowania nowych miejsc pracy.

18 http://m.bielskobiala.gazeta.pl/bielskobiala/1,118002,14796215,Beda_unijne_pieniadze_na_polaczenie_Bielska_z_Zylina_.html.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

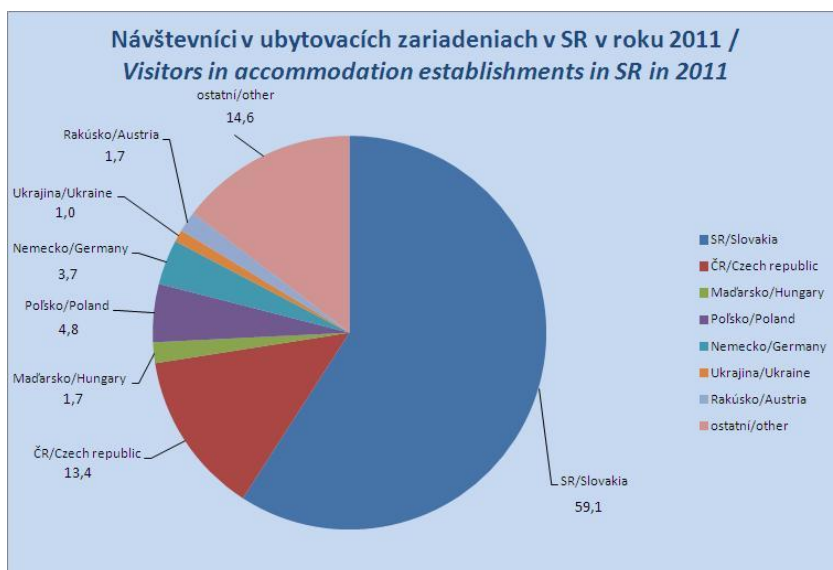

W sensie wykonawczym dokumenty strategiczne zalecają prowadzenie szerokich, krajowych i międzynarodowych działań promocyjnych, skierowanych na cztery grupy docelowe: mieszkańcy województwa, mieszkańcy Polski, osoby mieszkające poza Polską, turyści z kraju i zagranicy przebywający w atrakcyjnych miejscach regionu. W kontekście współpracy transgranicznej istnienie Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT) „TRITIA”¹⁹ determinuje konkretne działania promocyjne w zakresie turystyki, zalecając przygotowanie wspólnych kampanii promocyjnych oraz produkcję ponadregionalnych produktów.

Wskazówki wykonawcze zawarte w „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego. Śląskie 2020+” ograniczają się do wizji województwa, a w dziedzinie celów operacyjnych wymieniają tylko dwa turystyczne wskaźniki – wzrost liczby obiektów zbiorowego zakwaterowania oraz wzrost liczby udzielanych noclegów, w tym turystom zagranicznym²⁰.

Biorąc pod uwagę realia słowackie, co pokazuje m.in. publikacja „CESTOVNÝ RUCH V ŽILINSKOM KRAJI V 1. ŠTVRTROKU 2013”²¹, Kraj Żyliński jest najpopularniejszą destynacją turystyczną na Słowacji, jednakże ruch turystyczny koncentruje się w okolicach Żyliny, Rużomberoka i Liptowskiego Mikulasza – tj. w okolicach Małej Fatry. Kysuce, na terenie których leżą Oszczadnica i Skalite są dość marginalne dla ruchu turystycznego na Słowacji, chociaż powiat (okres) Čadca notuje duży przyrost ruchu turystycznego w ostatnich latach.

Wykres 1. Odwiedzający Słowację w 2011 roku w ujęciu międzynarodowym

Źródło: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=46520>, pobranie 27.10.2013 r.

¹⁹ <http://ewt.slaskie.pl/article/1374232424>.

¹⁹ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego. Śląskie 2020+, s. 83, 105.

²¹ Portal.statistics.sk, pobranie 27.10.2013r.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Jak wynika z podanych informacji, Polacy są trzecią grupą zagranicznych turystów odwiedzających Słowację, co jest dowodem, że kraj ten i jego turystyczne walory są istotną destynacją turystyczną dla Polaków. Fakt ten może mieć istotne znaczenie dla rozwoju współpracy transgranicznej.

4.2. Podstawowe informacje o Gminie Rajcza

Mapa 1. Obszar Gminy Rajcza

Źródło: Materiały Gminy Rajcza

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Podstawowe dane statystyczne:

Powierzchnia w ha – 13142,²²
 Ludność – 9174,
 Pracujący na 1000 mieszkańców – 106,
 Bezrobotni zarejestrowani – 557,
 Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania – 12.

Gmina Rajcza należy do jednego z bardziej popularnych regionów turystycznych w województwie śląskim. Ze względu na górskie położenie, walory przyrodnicze oraz infrastrukturę turystyczną cieszy się popularnością nie tylko wśród mieszkańców województwa śląskiego, ale także Słowacji i województw ościennych.

Gmina Rajcza leży w powiecie żywieckim, który zajmuje czwartą pozycję pod względem liczby udzielonych noclegów w województwie śląskim²³. Jednak w porównaniu z innymi powiatami województwa powiat żywiecki ma stosunkowo niski stopień wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych – 16,2%.

Ilość turystycznych obiektów noclegowych w powiecie żywieckim jest następująca²⁴:

- 99 – ilość obiektów noclegowych,
- 4830 – ilość miejsc noclegowych,
- 91311 – ilość korzystających z noclegów,
- 772 – w tym turyści zagraniczni korzystający z noclegów,
- 294000 – udzielone noclegi,
- 1993 – w tym turystom zagranicznym.

4.3. Oferta turystyczna Gminy Rajcza

Rajcza, co pokazują zawarte dalej wyniki badań, jest postrzegana przede wszystkim jako miejscowość atrakcyjna przyrodniczo. Dlatego należy przyjąć, że kluczowe elementy zagospodarowania turystycznego gminy (atrakcje pierwszorzędne), powiązane są z szeroko rozumianą przyrodą.

Atrakcje pierwszorzędne:

1. Ścieżki rowerowe:

- Rajcza - Rycerka Dolna - Rycerka Górna - Kolonia - Przegibek – Ciapków,
- Rycerka Górna Roztoki - Wielki Przysióp - Magóra - Grańczne - Zwardoń Gór - Sól Słańce,
- Sól - Rycerka Dolna – Rajcza,

²² Podane informacje pochodzą z dokumentu pt.: *Gmina wiejska Rajcza, powiat Żywiecki. Statystyczne vademecum samorządowca 2012*. Urząd Statystyczny w Katowicach, 2012.

²³ *Turystyka w województwie śląskim w 2012 r.*, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, wrzesień 2013. Nie są dostępne dane statystyczne z poziomu gminy, dlatego informacje poniższe dotyczą całego powiatu żywieckiego.

²⁴ Tamże.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI FUNDUSZ
 ROZWOJU REGIONALNEGO

- Rycerka Górna - Sól Ożna – Magóra,
- Rycerka Dolna Głębokie - Chromiczaki – Sól,
- Zwardoń Myto - Groń - Gomułka – Sól,
- Zwardoń Schronisko PTTK - Wieczorek - Mały Rachowiec,
- Zwardoń - Misiorki - Miodowiec - Magóra – Podścigłów.

2. Szlaki turystyczne:

- zielony** - RYCERKA GÓRNA KOLONIA - PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.)
czas przejścia 1.30 / 1 godz.
- zielony** - PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.) - RYCERKA DOLNA SŁOWIANKI
czas przejścia 2.15 / 2 godz.
- czarny** - SÓL PKP - PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.)
czas przejścia 3.45 / 3.15 godz.
- czerwony** - RYCERKA DOLNA PKP - WIELKA RYCERZOWA (1 226 m n.p.m.) -
czas przejścia 4.30 / 3.30 godz.
- czerwony** - WIELKA RYCERZOWA (1226 m n.p.m.) - PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.)
czas przejścia 1 / 1.15 godz.
- czerwony** - PRZEŁ. PRZEGIBEK (1 000 m n.p.m.) - WIELKA RACZA (1 236 m n.p.m.)
czas przejścia 3 / 3.15 godz.
- czerwony** - WIELKA RACZA (1 236 m n.p.m.) - ZWARDOŃ PKP
czas przejścia 4.15 / 4.30 godz.
- czerwony** - ZWARDOŃ PKP - Rachowiec (954 m n.p.m.) - SÓL PKP
czas przejścia: 2 / 2.30 godz.
- czarny** - ZWARDOŃ SCHRONISKO PTTK - OSIEDLE MAŁY RACHOWIEC
czas przejścia: 0.30 / 0.30 godz.
- żółty** - RYCERKA GÓRNA KOLONIA - WIELKA RACZA (1 236 m n.p.m.)
czas przejścia: 2 / 1.15 godz.
- żółty** - RAJCZA PKP - HALA LIPOWSKA (1 324m n.p.m.)
czas przejścia: 5 / 4 godz.
- żółty** - HALA LIPOWSKA (1 324m n.p.m.) - HALA RYSIANKA (1 322m n.p.m.)
czas przejścia: 0.10 / 0.10 godz.
- żółty** - HALA RYSIANKA (1 322m n.p.m.) - ROMANKA (1 236m n.p.m.)
czas przejścia: 0.45 / 0.30 godz.
- niebieski** - RYCERKA GÓRNA KOLONIA - ZWARDOŃ
czas przejścia: 4 / 4.15 godz.
- niebieski** - ZWARDOŃ - BARANIA GÓRA (1 220m n.p.m.)
czas przejścia: 5.30 / 4.45
- niebieski** - PRZEŁ PRZEGIBEK (1 000m n.p.m.) - PRZEŁĘCZ HALNA POD RYCERZOWĄ
MAŁĄ
czas przejścia: 1.45 / 1.15 godz.
- niebieski** - RAJCZA PKP - HALA BORACZA (854 m n.p.m.)
czas przejścia: 3.30 / 3 godz.
- niebieski** - ZWARDOŃ SCHRONISKO PTTK - PRZEŁĘCZ KONIAKOWSKA
czas przejścia: 2.30 / 2.15 godz.
- niebieski** - JANCZYKOWE RYCERKI - SOBLÓWKA
czas przejścia: 2 / 2.15 godz.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego
w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013
oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

3. Trasy turystyki konnej:

- Z Rycerki Dolnej na Łysicę, Grzbietem Łysicy na Oźną, w Radeckach wyjazd na szlak nr. 1,
- Z Rycerki Dolnej na grzbiet Zoniówki, zjazd na szlak nr. 1,
- Z Rycerki Dolnej do Rycerek, wyjazd na Przegibek, wyjazd na szlak nr. 1,
- Z Rycerki Dolnej przez Praszywkę Wielką na szlak nr. 1,
- Z Rajczy do Nickuliny, wjazd na szlak nr. 1,
- Z Rajczy stokiem Zabawy na szlak nr. 1,
- Z Rycerki Dolnej przez Głębokie na szlak nr. 1,
- Z Rajczy grzbietem Cąpla przez stol Kiczory do Ujsół na szlak nr. 4,
- Z Rycerki Dolnej na grzbiet Łysicy do Soli przez Zagajkę, Chromiczaki, przez Przełęcz Kotelnicę, wjazd na szlak nr. 4,
- Ze szlaku nr 1 na Magurze dojazd przez „Zbójnicok” do Kolonii wyjazd przez Małą Bukową na szlak nr. 1,
- Z Soli przez „Pod Rachowiec” na Duży Rachowiec, na szlak nr. 1 lub na szlak nr 9.

4. Wyciągi narciarskie w Gminie Rajcza:

Rycerka Dolna:

- BIAŁASÓWKA – dł. trasy narciarskiej: 1000 m,
- PRZY STACJI – dł. trasy narciarskiej: 250 m,
- BENDOSZKA – dł. trasy narciarskiej: 400 m,
- PRZEGIBEK – dł. trasy narciarskiej: 400 m,
- PRZYSŁOP – dł. trasy narciarskiej: 400 m.

Zwardoń:

- BÓR- SKALANKA - dł. trasy narciarskiej: 400 m,
- BÓR - SKALANKA – dł. trasy narciarskiej: 300 m,
- CUPLIK - MYTO - dł. trasy narciarskiej: 450 m,
- CUPLIK - MYTO - dł. trasy narciarskiej: 600 m,
- JAWORNIK I - MYTO - dł. trasy narciarskiej: 450 m,
- JAWORNIK II - MYTO - dł. trasy narciarskiej: 450 m,
- DUŻY RACHOWIEC - dł. trasy narciarskiej: 1400 m.

5. Na terenie gminy istnieją 3 rezerваты przyrody, które chronią cenne tereny parku w celu zachowania resztek prastarej Puszczy Karpackiej. Są to:

- „Butorza” – utworzony w 1961 roku o powierzchni 30,68 ha dla ochrony dolnoregłowego drzewostanu świerkowego na północnych stokach Rachowca, na wysokości 600 – 700 m n.p.m.
- „Śrubita” – utworzony w 1957 r, o powierzchni 24,99 ha. Jest to rezerwat z ponad 200 –letnim, naturalnym drzewostanem świerkowo – bukowo – jodłowym w dolnym reglu. Położony jest na północno – zachodnim stoku góry Bugaj w grupie Wielkiej Rajczy.
- „Dziobaki” – utworzony w 1995 o powierzchni 13,06 na północnych stokach Rycerzowej. Zlokalizowany jest na wysokości 950 – 1200 m n.p.m. Jego głównym walorem przyrodniczym jest 200 – letni bór świerkowo – bukowo – jodłowy oraz fragment bagiennej olszyny górskiej w dolnej części rezerwatu.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

6. Ścieżki dydaktyczno-przyrodnicze:

- Ścieżka przyrodniczo – dydaktyczna Dolina Nickuliny,
- Ścieżka dydaktyczna „Masyw Wielkiej Raczy”.

7. Atrakcją jest także rzeka Soła, która zaczyna się jako połączenie kilku potoków górskich Beskidu Żywieckiego. Najbardziej wyrazistym miejscem, od którego można mówić o rzece Sole, jest połączenie dwu dużych potoków górskich w miejscowości Rajcza (obok przystanku kolejowego), od którego to miejsca woda z charakteru typowo górskiego, potokowego, zmienia się bardziej w rzeczny. Potokami tworzącymi Sołę w tym miejscu są: Potok Rycerski (nazwa miejscowa: Rycerka) i Woda Ujsolska (nazwa miejscowa: Ujsola).

Atrakcje drugorzędne Gminy Rajcza:

Atrakcje drugorzędne, zgodnie z przyjętymi definicjami nie mają zasadniczej roli przyciągającej, a służą jako element dodatkowy podnoszący jakość pobytu, pozostając uzupełnieniem oferty turystycznej gminy. W przypadku Gminy Rajcza takimi drugorzędnymi atrakcjami są wszystkie obiekty na jej terenie mające charakter historyczny, kulturowy, religijny, czy regionalny. Są to:

1. Kościół parafialny z 1890 r. pod wezwaniem św. Wawrzyńca i św. Kazimierza Królewicza. Przy kościele droga krzyżowa na pobliski szczyt zwany Compel. Sanktuarium Maryjne z obrazem Matki Bożej Kazimierzowskiej w Rajczy.

2. Kwatery Legionistów z 1915 r. na Cmentarzu Parafialnym w Rajczy.

3. Kapliczki przydrożne.

4. Pałac, należący dawniej do Karola Stefana Habsburga – byłego właściciela ziemi żywieckiej, a wcześniej do rodziny Lubomirskich. W czasie I wojny światowej w pałacyku mieścił się szpital wojskowy, a następnie sanatorium dla osób chorych na gruźlicę. Obecnie znajduje się w nim zakład opiekuńczo - leczniczy. Obiekt aktualnie niedostępny dla turystów.

5. Park pałacowy o charakterze krajobrazowym, usytuowany u podnóża i na stoku wzgórza Compel. Drzewostan parku jest bogaty gatunkowo i zróżnicowany wiekiem. Drzewa, wśród których przeważają świerki, buki, jesiony i klony, rosną w zgrupowaniach zwartych i luźnych. Wśród nich znajduje się 6 pomników przyrody, w tym 2 sosny wejmutki o obwodzie w pierśnicy 310 cm, lipa drobnolistna o obwodzie 470 cm, klon jawor o obwodzie 340 cm, wiąz górski o obwodzie 320 cm i dąb szypułkowy o obwodzie 310 cm.

6. Jesion - pomnik przyrody przy Kościele parafialnym w Rajczy.

7. Zabytkowa dzwonnica w Soli.

8. Źródła solankowe w Soli.

9. Jubileuszowy Krzyż Ziemi Żywieckiej.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

10. Pomnik kpt. Zbigniewa Plewy²⁵.

11. Obelisk Waleriana Burzi²⁶.

12. Tablice pamiątkowe upamiętniające 23. 09. 1940 roku, gdy z Rajcy i Soli wyruszyły pierwsze transporty rodzin chłopskich wysiedlonych przez okupanta niemieckiego²⁷.

13. Szlaki papieskie²⁸.

14. Imprezy kulturalne i turystyczne:

- Międzynarodowego Rajdu Chłopskiego w styczniu,
- Konkurs Palm Wielkanocnych,
- Pielgrzymka Karpackich Samorządowców do Sanktuarium w Rajczy (Samorządowcy z Polski, Czech i Słowacji),
- Mistrzostwa Górali Żywieckich w Koszeniu Łąki,
- Piknik Królewski,
- Święto Karpackich Bartników,
- Piknik Pszczelarski,
- Jarmark Karpacki,
- Redyk Karpacki – wejście owiec z Redyku do Rajczy (Compel),
- Święto Pasterskie u źródeł Soły,
- Wawrzyńcowe Jarmarki,
- Dożynki Gminne,
- Pielgrzymka Górali Żywieckich do Sanktuarium w Rajczy,
- Przegląd Piosenki Turystycznej,
- Rodzinny Rajd Trasami Spacerowymi Zwardonia,
- Amatorski Konkurs Powożenia i Tor Odwagi Kuców i Koni Małych,
- Transgraniczna Sobota,
- Regionalne Spotkania z Tradycją,
- Posiady Gawędziarskie w Rajczy,
- Rajd Szlakami Papieskimi w Worku Raczańskim,
- Góralstwo Prowobacka,
- Rajdy narciarskie zimą (np. Puchar Narciarski Proboszcza Zwardonia),

25 W Rycerze Kolonii obok strażnicy Straży Granicznej stoi pomnik poległych dnia 10.02.1947 r. śmiercią bohaterską kpt. WOP Zbigniewa Plewy i dwóch jego żołnierzy: Stanisława Kozieli i Stanisława Dudy.

26 Obelisk znajduje się w Rycerze Górnej (Słowiaki). Dedykowany jest poległemu 07.04.1945 roku radzieckiemu partyzantowi z Grupy „Awangarda” Walerianowi Erykowiczowi Burzi. Powstał w latach 70-tych.

27 Na terenie Gminy Rajcza znajdują się także dwie tablice pamiątkowe. Jedna z nich znajduje się na budynku Dworca PKP w Rajczy, druga natomiast na budynku Remizy OSP w Soli. Upamiętniają one datę 23 września 1940 r. kiedy to ze stacji w Soli i w Rajczy wyruszyły pierwsze transporty rodzin chłopskich wysiedlonych przez okupanta niemieckiego z rodzinnej ziemi.

28 Szlaki Papieskie związane są z życiem i działalnością duszpasterską Jana Pawła II. Na terenie Beskidu Żywieckiego zostały opracowane przez Fundację Szlaki Papieskie na podstawie „Zapisu drogi”, notatek w księgach parafialnych, wspomnień wiarygodnych świadków. Szlaki Papieskie na terenie Gminy Rajcza zostały otwarte i poświęcone w Rajczy 1 VII 2007 przez biskupa Tadeusza Rakoczego, ordynariusza diecezji żywieckiej.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- Międzynarodowy Narciarski Bieg „BESKIDY BEZ GRANIC”.

W Gminie Rajcza podjęto także inicjatywę zbudowania bazy produktów lokalnych. Jak dotąd wskazano trzy: bibułkarstwo (twórca ludowy Urszula Kopeć), malarstwo na szkle, tkactwo.

Podsumowanie

Powyższe wyliczenie pierwszo i drugorzędnych atrakcji turystycznych w Gminie Rajcza ujawnia znacząco ich ilość oraz duże zróżnicowanie. Dane wtórne wskazują, że najważniejsze są atrakcje przyrodnicze, a z atrakcji kulturowych i imprezowych największy potencjał mają te powiązane z przyrodą (Rajd Chłopski, redyki, biegi terenowe, rajdy piesze). Przyroda oraz krajobraz ma charakter dominujący, co powoduje, że najbardziej popularne są wszelkie formy kontaktu z przyrodą, tak latem jak i zimą. Turysta znajdzie tutaj przede wszystkim wiele możliwości kontaktu z naturą, tak aktywnego, jak i biernego. W mniejszym stopniu zaspokoi swoją ciekawość związaną z tradycją, kulturą, czy kuchnią regionalną. Atrakcje adresowane są przede wszystkim do rodzin z dziećmi. Mniej możliwości spędzania wolnego czasu znajdzie tutaj turysta poszukujący ekstremalnych form turystycznych, czy sportowych. Pomimo znacznego potencjału regionu notuje się zbyt skromnie jeszcze wykorzystane możliwości turystyki rowerowej oraz konnej.

4.4. Cele strategiczne Gminy Rajcza w zakresie rozwoju turystyki i jej promocji

W Strategii rozwoju Gminy Rajcza do roku 2015 w ramach celu: „*Wszechstronne wsparcie dla rozwoju turystyki*” wskazano następujące cele związane z turystyką regionu²⁹:

1. Uporządkowanie promocji gminy,
2. Rozwój turystyki edukacyjnej,
3. Rozwój agroturystyki,
4. Wykorzystanie zasobów naturalnych Soli,
5. Współpraca transgraniczna,
6. Wzmocnienie walorów turystycznych Zwardonia.

Prezentowana Strategia rozwoju turystyki na obszarze transgranicznym na lata 2014 – 2018 jest działaniem w ramach tego celu i pozwoli na:

- a. uporządkowanie promocji gminy,
- b. wskazanie kierunków rozwoju turystyki na najbliższy okres,
- c. wskazanie możliwości współpracy transgranicznej w dziedzinie turystyki.

Powiązanie sytuacji w gminie z otoczeniem, w tym analiza dokumentów strategicznych województwa śląskiego znajduje się w części koncepcyjnej, gdzie służy uzasadnieniu wyborów i wskazaniu, które rozwiązania są zgodne ze strategią regionu.

²⁹ Strategia rozwoju Gminy Rajcza do 2015 roku, Rajcza 2000.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

4.5. Diagnoza turystyki w Gminie Rajcza w roku 2013 – wyniki badań i analiz

Jak podaje Wojewódzki Urząd Statystyczny (WUS) w roku 2010³⁰ roku w powiecie żywieckim ilość dostępnych obiektów i ich odwiedzających przedstawiała się następująco:

- Ilość obiektów: 76,
- Miejsca noclegowe: 3685,
- Korzystający z noclegów: 89292 (w tym turyści zagraniczni – 989),
- Udzielone noclegi: 297033.

WUS nie podaje szczegółowych danych dotyczących poszczególnych miejscowości, dlatego też jedynym źródłem danych dotyczących korzystania z atrakcji turystycznych gminy, jak i oceny turystów oferty turystycznej, są badania prowadzone bezpośrednio w gminie³¹, zrealizowane przez TNS Polska.

Badaniu poddano odwiedzających i turystów w Gminie Rajcza w wieku 15+, którzy byli obecni w badanych lokalizacjach, a nie byli mieszkańcami danej gminy. Dobór turystów do badania ankietowego miał charakter losowy, przy zastosowaniu metody losowania systematycznego. Losowania dokonywali ankieterzy zgodnie z procedurą typowania do badania co n-tego turystę znajdującego się w wyznaczonym terenie badania. Łącznie zrealizowano 515 wywiadów, w tym 375 wywiadów w Gminie Rajcza i 140 w Gminie Oszczadnica. Po polskiej stronie zrealizowano 2 wywiady z turystami słowackimi, zaś w Oszczadnicy zrealizowano 25 wywiadów z Polakami.

Jak wynika z badań, Gminę Rajcza³² odwiedzają turyści z różnych grup wiekowych, ale szczególnie są to osoby w przedziale od 20 do 59 roku życia, przy czym największą grupę stanowią turyści w wieku 40 – 49 lat. Odwiedzający są to głównie osoby pochodzące z miejscowości powyżej 20 tysięcy mieszkańców (20 tys. i więcej). Stosunkowo niewielu jest turystów z małych miejscowości i wsi. Dominującym wykształceniem turysty w Gminie Rajcza jest wykształcenie średnie (43%), w dalszej kolejności są to osoby posiadające wykształcenie wyższe (28%) i zawodowe (23%).

---

30 WUS w Katowicach nie podaje nowszych pełnych informacji dotyczących turystyki. Za rok 2012 opublikowano jedynie sygnałny materiał, w którym znaleźć można ogólne dane. Zob. http://www.stat.gov.pl/katow/69_677_PLK_HTML.htm (data wejścia: 20.10.2013).

31 *Badania ruchu turystycznego w województwie śląskim w roku 2012* przez Śląską Organizację Turystyczną (ŚOT) (<http://www.silesia-sot.pl/badania-ruchu-turystycznego-2012/2013/03/07>, pobranie 20.10.2013) nie zawierają żadnych informacji o gminach. Występuje w nich termin „okolice Żywca” i w odniesieniu do niego można stwierdzić, że jest to region turystycznie popularny.

32 Wszystkie podane wyniki, jeśli nie ma innego przypisu, pochodzą z badań TNS Polska lipiec – sierpień 2013.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

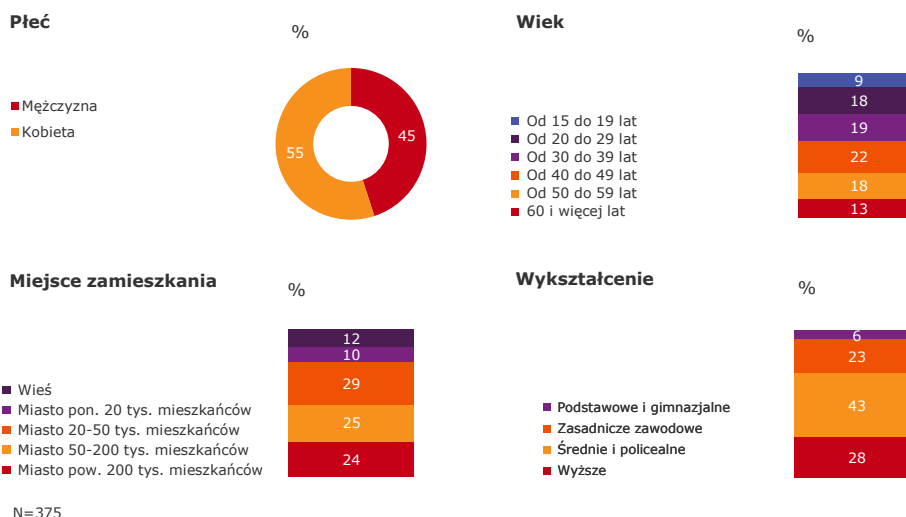
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wykres 2. Profil demograficzny badanych turystów w Gminie Rajcza w lipcu 2013 r.

Profil demograficzny respondentów

Profil demograficzny respondentów

Badanie opinii turystów

© TNS Sierpień 2013

11

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013

Podstawowym celem odwiedzin w gminie jest turystyka i wypoczynek. Na uwagę zasługuje fakt, że połowa badanych turystów (49%) podczas wyjazdu turystyczno-wypoczynkowego do Rajczy nie korzystała z noclegu (wyjazd jednodniowy). Daje się zauważyć zależność, że im dłuższy wyjazd, tym większy udział osób pochodzących z większych miejscowości.

W zdecydowanej większości turyści sami planują swój pobyt w gminie. Interesujący jest fakt, że – jak wynika z badań ankietowych - na wyjazd zorganizowany decydowały się głównie osoby do 29 roku życia.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

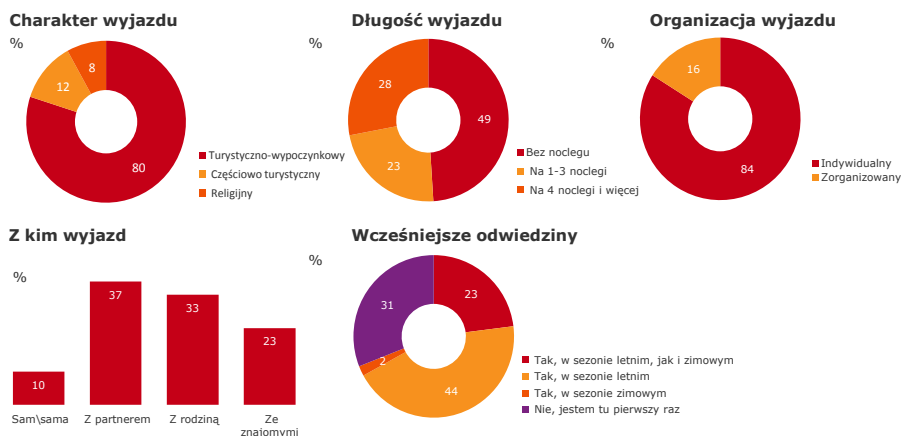

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wykres 3. Charakter przyjazdu turystów do Gminy Rajcza w lipcu 2013 r.

Charakterystyka wyjazdu

N=375

Badanie opinii turystów

© TNS Sierpień 2013

12

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013

Gminę Rajcza odwiedzają przede wszystkim pary (37%), w dalszej kolejności rodziny (33%), ale także przyjeżdżają tutaj osoby wraz ze znajomymi (23%) – grupy koleżeńskie. Ważnym faktem jest, że turyści wracają do gminy po pierwszym pobycie, zarówno letnim, jak i zimowym.

Turysta po spędzonym wypoczynku jest zdecydowanie zadowolony ze swojego wyboru, co oznacza, że oferta i atrakcje turystyczne gminy zaspokoiły jego potrzeby (średnia 4,6 na skali pięciostopniowej oraz 97% osób zadowolonych – wynik z badań ankietowych). W rezultacie jest skłonny do rekomendowania gminy innym osobom jako celu wypoczynku czy wyjazdu turystycznego (średnia 4,3 na skali pięciostopniowej oraz 86% osób skłonnych do rekomendacji). Znaczna ilość osób, które przyjechały tutaj pierwszy raz jest skłonna do ponownych odwiedzin (średnia 4,1 na skali pięciostopniowej oraz 74% osób wykazujących chęć ponownych odwiedzin).

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wykres 4. Satysfakcja turystów odwiedzających Gminę Rajcza w lipcu 2013 r.

Satysfakcja turystów

Zadowolenie z pobytu

Średnia	5 = Zdecydowanie zadowolony/a	61%	Top2-Box
4.6	4 = Raczej zadowolony/a	37%	97%
	3 = Ani zadowolony/a ani niezadowolony/a	2%	Bottom2-Box
	2 = Raczej niezadowolony/a	1%	1%
	1 = Zdecydowanie niezadowolony/a	0%	

Skłonność do rekomendacji

Średnia	5 = Zdecydowanie tak	42%	Top2-Box
4.3	4 = Raczej tak	44%	86%
	3 = Możliwe	11%	Bottom2-Box
	2 = Raczej nie	2%	3%
	1 = Zdecydowanie nie	1%	

Skłonność do ponownej wizyty

Średnia	5 = Zdecydowanie tak	36%	Top2-Box
4.1	4 = Raczej tak	38%	74%
	3 = Możliwe	22%	Bottom2-Box
	2 = Raczej nie	4%	4%
	1 = Zdecydowanie nie	0%	

N=375

Badanie opinii turystów

© TNS Sierpień 2013

31

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013

Najwyżej oceniana przez turystów jest panująca tutaj atmosfera, zachęcająca do ponownych odwiedzin i rekomendacji. Jednak atutami dostrzeżonymi przez turystów są także przyroda oraz gastronomia, choć ta ostatnia uzyskała poparcie około 1/3 badanych turystów. Ważnym jest, że takie cechy jak lokalny transport, dostęp do informacji turystycznej oraz dogodna możliwość dojazdu do gminy nie stanowią w oczach turystów istotnej bariery w korzystaniu z atrakcji turystycznych.

W gminie najbardziej ceniona przez turystów jest przyroda (las, krajobrazy). Słabo natomiast oceniany jest transport lokalny. Ten element infrastruktury nie jest wprawdzie traktowany jako bariera w wypoczynku, to jednak uzyskał bardzo niską ocenę. Turyści dobrze postrzegają bazę noclegową wraz z jej wysoko ocenianymi standardami obsługi.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

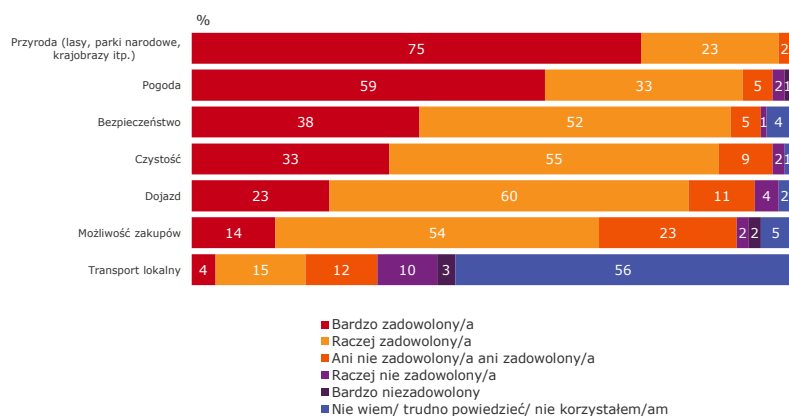

Wykres 5. Ocena infrastruktury turystycznej w Gminie Rajcza

Zadowolenie z poszczególnych elementów wyjazdu

Kategoria: Infrastruktura i charakterystyka gminy

N=375

Badanie opinii turystów

© TNS Sierpień 2013

34

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013

Pozytywnie oceniana przez badanych turystów jest możliwość korzystania z atrakcji na terenie Słowacji oraz w sąsiadujących gminach. Dostrzegają jednak brak w Gminie Rajcza imprez czy obiektów, które zaspokołyby ich potrzeby rozrywki.

Pomimo pozytywnych ocen wielu aspektów gminy, turyści wskazują na potrzebę uzupełniania oferty turystycznej poprzez rozwój infrastruktury (np. ławki, toalety, drogi), a także organizację różnego rodzaju imprez i wydarzeń. Podstawową formą spędzania czasu podczas pobytu w gminie są piesze wędrówki, podczas których dodatkową atrakcją jest obserwacja przyrody.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

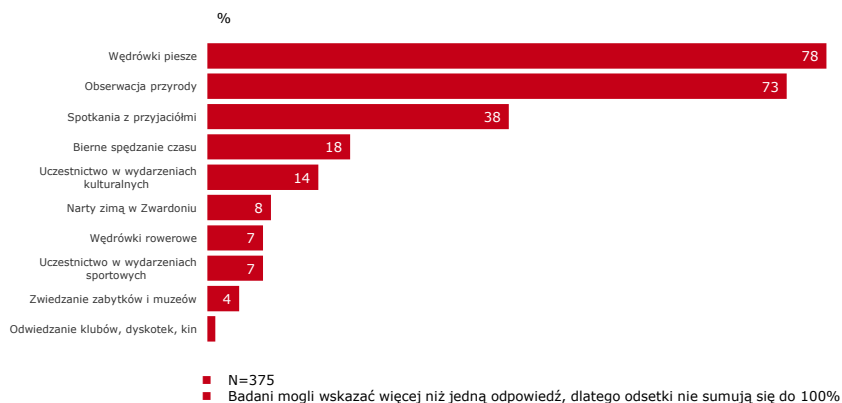

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wykres 6. Sposób spędzania czasu turystów w gminie Rajcza

Sposób spędzania czasu podczas pobytu w gminie

Badanie opinii turystów

© TNS Sierpień 2013

39

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013

Zasadniczym źródłem informacji o gminie dla turysty jest rekomendacja rodziny i znajomych oraz osobiste wcześniejsze doświadczenie. Coraz częściej korzystają z Internetu, choć nie jest on jeszcze najważniejszym źródłem informacji dla osób odwiedzających gminę.

Podsumowanie

Badani turyści pozytywnie postrzegają gminę i mają wolę i gotowość do ponownych odwiedzin oraz rekomendowania jej innym turystom. Rajcza jest często miejscem wypadowym na Słowację, na terenie której są dodatkowe atrakcje przyciągające ich uwagę. Brakuje dzisiejszemu turyście imprez, infrastruktury turystycznej oraz łatwiejszego dostępu do informacji o atrakcjach gminy.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

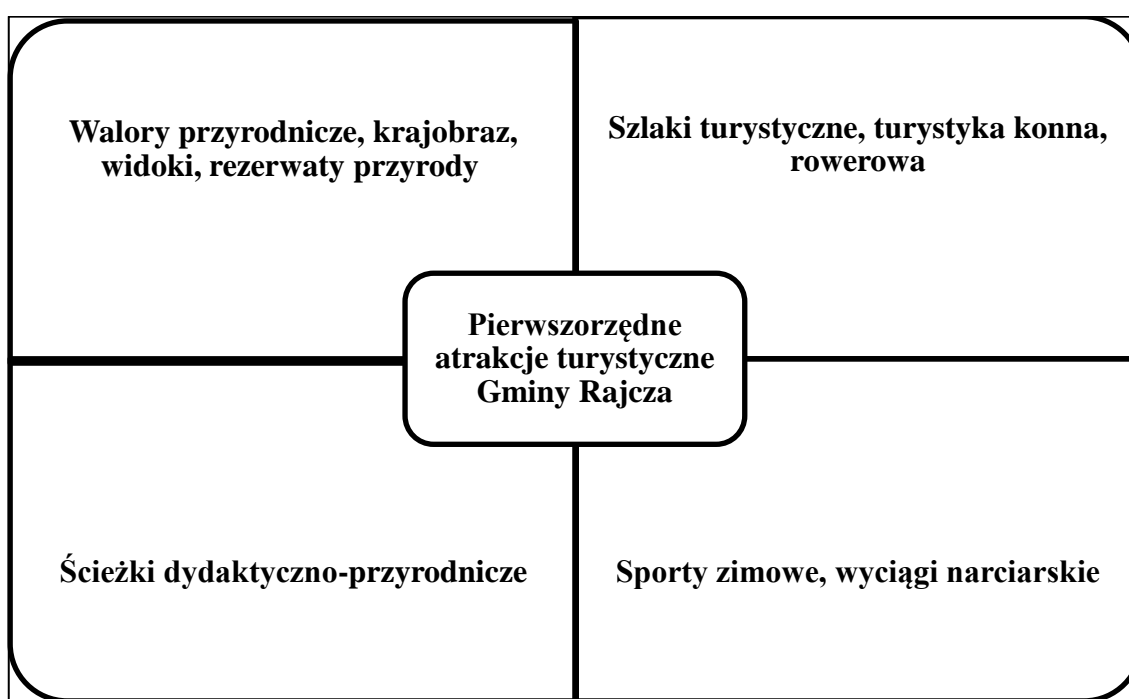

4.5.1 Atuty turystyczne Gminy Rajcza

Przeprowadzone analizy, badania ankietowe, wywiady indywidualne oraz konsultacje społeczne pozwalają na dokonanie diagnozy stanu turystyki i infrastruktury turystycznej w Gminie Rajcza. Pierwszym krokiem w diagnozie jest opis i klasyfikacja aktualnego w okresie badania stanu pierwszo i drugorzędnych atrakcji turystycznych Gminy Rajcza.

Zgodnie z podanym wcześniej podziałem walorów turystycznych, istniejące zasoby turystyczne zostały podzielone na atrakcje turystyczne pierwszorzędne, czyli te, które stanowią główny powód przyjazdu do Rajczy oraz atrakcje drugorzędne, którymi turysta może się zainteresować przy okazji pobytu.

Rysunek 1. Pierwszorzędne atrakcje turystyczne Gminy Rajcza

Źródło: Opracowanie własne.

Podstawowym atutem gminy jest piękno terenów, bogactwo przyrody oraz dróg spacerowych i rekreacyjnych, wiele kilometrów tras rowerowych³³, a także konnych.

Najczęściej przyjeżdżają tutaj turyści, aby spacerować i korzystać z uroków beskidzkiego krajobrazu. Jednakże należy zwrócić uwagę, że szlaki piesze nie są tak dobrze przygotowane, jak na Słowacji. W gminie są ścieżki dydaktyczno-przyrodnicze,

³³ Polskie i słowackie trasy rowerowe nie są połączone.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

organizowane są warsztaty ekologiczne oraz obozy dla młodzieży podczas wakacji. Mieszkańcy Śląska przyjeżdżają także dla uroków rzeki Soły, co stanowi atrakcję w sezonie wiosennym i letnim.

Turystyczny sezon zimowy to przede wszystkim możliwość korzystania z wyciągów narciarskich. Zwardoń utracił dawną pozycję, gdy był porównywany do Zakopanego. Jest to jedyna miejscowość gminy posiadająca atrakcje narciarskie, co wpływa na wizerunek Rajczy jako regionu narciarskiego. Badania wskazują, że obecnie ważnym atutem regionu jest bliskość miejscowości słowackich, które mają inne atrakcje turystyczne. Wobec planów współpracy transgranicznej istnieje zatem szansa na rozwinięcie atrakcyjności gminy jako regionu narciarskiego poprzez współpracę ze słowackim obiektem narciarskim „Snow Paradise”. Należy przy tym wskazać, że uprawianie narciarstwa zjazdowego jest także atrakcją „przyrodniczą”. Wprawdzie wymaga ono bardziej rozbudowanej i kosztownej infrastruktury (wyciągi, transport, sztuczne naśnieżanie, przygotowanie tras, itp.), jednakże jest uprawiane „na powietrzu”, czyli w otoczeniu przyrody.

Śród organizowanych imprez na terenie gminy kluczową atrakcją jest Międzynarodowy i Ogólnopolski Narciarski Rajd Chłopski - największa impreza rekreacyjno-sportowa organizowana w Gminie Rajcza.

Rysunek 2. Drugorzędne atrakcje turystyczne Gminy Rajcza

Źródło: Opracowanie własne.

Po atrakcjach przyrody i związanych z nimi formami spędzania czasu wolnego, istotną atrakcją gminy są imprezy o charakterze sportowym, rozrywkowym i kulturalnym. Różnorodne wydarzenia odbywają się przez cały letni sezon, a także w sezonie zimowym.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

W każdy weekend wakacji turysta ma możliwość uczestniczenia w piknikach, jarmarkach czy innych spotkaniach. Imprezy są nie tylko formami rozrywki, ale także promocji kultury i tradycji beskidzkiej.

W Rajczy odbywają się także imprezy, które mają charakter lokalny i adresowane są do społeczności lokalnej lub turystów aktualnie przebywających w regionie. Na przykład: Mistrzostwa Górali Żywieckich w Koszeniu Łąki, Piknik Królewski, Transgraniczna Sobota, Wawrzyńcowe Jarmarki, Beskidzkie Warsztaty Muzyczne, Święto Pasterskie „U źródeł Soły”, Dożynki.

Gmina Rajcza nie ma zbyt wielu atrakcji historycznych, architektonicznych, zabytków czy obiektów sakralnych. Ich walorem jest położenie w otoczeniu przyrody, co sprzyja połączeniu ich walorów z tymi, dla których przede wszystkim przyjeżdżają do gminy turyści.

Powiat Żywiecki jest związany z Janem Pawłem II. Karol Wojtyła jeszcze jako chłopiec wędrował beskidzkimi szlakami z ojcem, bratem i szkolnymi kolegami. Przez całe życie wracał często w te strony turystycznie i jako duszpasterz, a wreszcie jako Papież. Szlaki Papieskie na terenie Beskidu Żywieckiego zostały opracowane przez Fundację „Szlaki Papieskie” na podstawie „Zapisu drogi”, pamiętnika, w którym różni ludzie opisują historię, a czasem tylko przygodę, jaką przeżyli z księdzem, a potem biskupem i kardynałem - Karolem Wojtyłą. Szlaki Papieskie na terenie Gminy Rajcza zostały otwarte i poświęcone w Rajczy 1 VII 2007 przez biskupa Tadeusza Rakoczego, ordynariusza diecezji żywieckiej. Karol Wojtyła był w Rajczy jako duszpasterz osiem razy, nocował w Zwardoniu na trasie wycieczek w okoliczne góry, odwiedził także Sól i Rycerkę, odpoczywał na szczycie Bendoszki Wielkiej. Dla wielu turystów jest to jedna z form pielgrzymki, która może mieć większe znaczenie po kanonizacji Jana Pawła II.

Atrakcją powiązaną z walorami przyrodniczymi regionu są źródła solankowe w Soli. Mieszczą się w odległości 2 km od stacji PKP w Soli, po obu stronach drogi w bliskim sąsiedztwie dzwonnicy. Słone źródła były znane i eksploatowane przez górali od dawien dawna. W XX w. kilkakrotnie badano solanki w Soli. Wyniki wskazują, że są one na jednym z pierwszych miejsc pod względem mineralizacji i ciepłoty wody w Polsce. Są to jedne z najbardziej zmineralizowanych źródeł na obszarze całych polskich Karpat. Atrakcja ta nie jest jeszcze szeroko znana turystom, jednak istnieje w solankach znaczny potencjał ze względu na ich wartości prozdrowotne.

Na terenie gminy w sali gimnastycznej Gimnazjum wkrótce powstanie całoroczna ścianka wspinaczkowa. Inwestycja realizowana jest w ramach projektu „Climbing for all – bezpieczeństwo i aktywność fizyczna w górach”. Powstały obiekt służyć będzie nie tylko mieszkańcom, ale także podniesie atrakcyjność gminy w okresie zimowym, jak i podczas pogody niesprzyjającej korzystaniu z atrakcji przyrodniczych.

Atuty poszczególnych miejscowości Gminy Rajcza:

- Rajcza – baza noclegowa, gastronomiczna, punkt wypadowy na piesze wycieczki, centrum imprez i wydarzeń,
- Zwardoń – narciarstwo – zimą, latem – piesze wycieczki,

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- Rycerka (Dolna i Górna) – schroniska młodzieżowe, miejsce na zielone szkoły,
- Sól – wody solankowe, które w przyszłości mogą przyciągać turystów w celach rekreacyjnych i leczniczych.

Podsumowanie:

Ilość i rodzaje atrakcji turystycznych w Gminie Rajcza wystarczają najwyżej na tygodniowy pobyt w regionie, tak zimą, jak i latem. Oferta turystyczna skierowana jest raczej do turysty dorosłego, nastawionego na kontakt z przyrodą oraz rodzin z dziećmi, które spędzają czas z rodzicami na wędrownkach po szlakach turystycznych.

Istotnym aspektem wpływającym na wykorzystanie aktualnych atrakcji gminy jest pogoda, która bezpośrednio wpływa na turystę podejmującego decyzję o przyjeździe. Prognozy pogody zapowiadające deszcz zmniejszają atrakcyjność gminy i jej oferty turystycznej. Przyroda jest najważniejszą zaletą Gminy Rajcza, ale też najważniejszym czynnikiem wpływającym na przyjazdy turystów.

4.5.2. Braki w ofercie turystycznej Gminy Rajcza

Jak wspomniano, turysta jest uzależniony od pogody, to ona decyduje o ilości przyjezdnych w tym regionie. Przyczyna tkwi nie tylko w ich przyzwyczajeniach i korzystaniu z atrakcji podczas słonecznej pogody, ale także w niewielkiej ilości atrakcji typu „indoors” dla turysty, który przyjeżdża tutaj, aby mieć przede wszystkim kontakt z przyrodą. Brak basenu, kina, możliwości uprawiania sportów w budynku to ograniczenia dla turysty, który zostaje dłużej niż jeden dzień.

Każda miejscowość w gminie ma swoje atuty, ale także braki. Na przykład niewystarczająca ilość punktów gastronomicznych w Rycercie sprawia, że potencjał turystyczny tej miejscowości jest zdecydowanie mniejszy.

Gmina ma wiele szlaków, jednak na wielu z nich nie ma odpowiedniej infrastruktury (schroniska, miejsca parkingowe, miejsca wypoczynku, dostęp do toalet, itp.). Niektóre szlaki są zamknięte, gdyż nie było na ich trasie odpowiedniej infrastruktury pozwalającej na swobodne spacerowanie.

Rajcza ma tradycję podtrzymywaną m.in. przez zespoły regionalne, zespoły kolędników, koła gospodyń, które potrafią przygotować regionalne potrawy i produkty. Wypromowanie tradycji rajczańskiej i związanych z nią atrakcji jest trudne i jak dotąd nieskuteczne. Gmina nie jest znana z tradycji, ale raczej z atrakcji przyrodniczych. Kojarzona jest jako region beskidzki, a nie region z własną historią i tradycją. W związku z tym nie jest jednoznacznie wyróżniana, a raczej jest kojarzona pod ogólnym hasłem – kultura beskidzka.

Niewykorzystaną działalnością Gminy Rajcza jest promocja. Spacerując po gminie dają się dostrzec braki w informacji turystycznej, na przykład: słabe oznakowanie miejsc, brak podpowiedzi, wskazówek, co można zwiedzić, gdzie można pójść, na dworcu w Rajczy nie można znaleźć podstawowych informacji turystycznych.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Zdjęcie 1. Okolice dworca PKP w Rajczy, tablica ogłoszeniowa

Zdjęcie: Grażyna Kurowska

Potencjał przyrodniczy i geograficzny, jak i zgłaszane podczas badań potrzeby turystów pozwalają opracować listę brakujących produktów turystycznych oraz słabości infrastrukturalnych i informacyjnych w Gminie Rajcza.

Pierwszą grupę rozpoznanych potrzeb stanowią braki w ofercie pierwszorzędnych atrakcji turystycznych. Są to między innymi:

- możliwości zjazdów na rowerach, zjazdów typu: *downhill*, *cross country*,
- skitouring, czyli wykorzystywanie nart do wędrówek po górskich szczytach, szlakach turystycznych, nartostradach,
- tor crossowy,
- rozwój turystyki konnej, gdyż ilość szlaków (1) oraz gospodarstw oferujących taką usługę (2) jest zbyt mała,
- znaczna ilość szlaków spacerowych sprzyja rozwojowi turystyki typu „nordic-walking”, który jak dotąd nie jest systemowo wspierany w gminie,
- przestarzała formuła rajdu chłopskiego - w nowej, bardziej współczesnej formule mógłby promować Rajczę w Polsce,
- brak oferty dla prowadzenia specjalistycznych obozów zimowych,
- odczuwany jest brak festiwalu przyciągającego w większym stopniu uwagę turystów,
- brak jest imprezy łączącej społeczność oraz turystów słowackich i polskich, typu „dni słowacko-polskiego pogranicza”.

Druga grupa braków to niewystarczająca - w opinii ankietowanych turystów - promocja i informacja turystyczna o atrakcjach Gminy Rajcza. Odczuwane braki to przede wszystkim:

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- niewystarczająco aktywny przekaz informacji o atrakcjach i imprezach poprzez specjalistyczne portale społecznościowe³⁴, zbyt mało map, folderów, brak aplikacji turystycznych na telefon,
- brak aktualnej bazy noclegowej w gminie,
- brak bazy instruktorów i przewodników,
- niewystarczająca informacja turystyczna poza punktem Informacji Turystycznej. Chodzi zwłaszcza o jej dostępność poza Punktem Informacji Turystycznej w budynku Centrum Kultury, sam punkt jest oceniany dobrze.

Trzecia grupa potrzeb to oczekiwania turystów, jak i mieszkańców dotyczących inwestycji infrastrukturalnych, które umożliwią w większym stopniu korzystać z pierwszorzędnych atrakcji turystycznych gminy:

- letnie kino, choć należy podkreślić, że istnieje pewien potencjał w amfiteatrze,
- odpowiedniej do potencjału turystycznego ilości restauracji, barów, punktów gastronomicznych,
- galerii sztuki, w tym sztuki regionalnej ze sprzedażą produktów regionalnych wykonanych przez miejscowych artystów i rzemieślników,
- zbyt mało jest wyciągów narciarskich, a istniejące są skoncentrowane w jednej miejscowości,
- brak szybkiej drogi na Słowację,
- brak skibusów na Słowację, brak szybkiego transportu publicznego z Rajczy do Oszczadnicy,
- utrudniony dojazd do Gminy Rajcza i zły stan głównej drogi dojazdowej w Rajczy (zwłaszcza na odcinku Milówka-Rajcza),
- brak tradycji współpracy między podmiotami turystycznymi w zakresie tworzenia i rozwoju wspólnych inicjatyw w Rajczy oraz na obszarze transgranicznym.

Podsumowanie:

Gmina Rajcza jest stosunkowo dobrze znaną gminą w Polsce i w województwie śląskim ze względu na swoje walory krajobrazowe i przyrodnicze. Ma duży potencjał rozwoju turystyki, szczególnie pieszej oraz rowerowej. Aby zatrzymać turystę na dłużej lub/i zachęcić do ponownego przyjazdu niezbędny jest rozwój produktów turystycznych, a szczególnie imprez o szerszym, niż lokalnym zasięgu oraz promocji gminy i jej turystycznej oferty.

Czynnikiem, który zapewni gminie systematyczny wzrost ilości turystów jest infrastruktura wspierająca turystykę, to znaczy drogi dojazdu do gminy, droga na Słowację, nowoczesne zaplecze gastronomiczne oraz hotelowe. W związku z tym niezbędne są przedsięwzięcia inwestycyjne, które przyczynią się do dalszego jej rozwoju.

---

³⁴Np. brak aktywności gminy na Facebooku. Zob. <https://www.facebook.com/pages/Gmina-Rajcza/103758739662643?nr>. Należy jednak podkreślić, że gminy ościenne także nie są aktywne na Facebooku.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

4.6. Podstawowe informacje o Gminie Oszczadnica

Oszczadnica to gmina w powiecie Czadca (Čadca), kraju żylińskim, w północnej Słowacji. Zamieszkują ją 5622 mieszkańców³⁵ na powierzchni 58,63 km.

Oszczadnica leży w regionie Kysuce, który rozpościera się na północnym-zachodzie Słowacji. Region ten graniczy z Polską i Czechami. Dolne Kysuce odznaczają się dłuższą i bogatszą historią, natomiast Górne Kysuce zostały zasiedlone później, więc ich historia jest krótsza i słabiej zbadana. Oszczadnica znajduje się w północnej części Górnych Kysuc.

Jest to jedna z najbardziej znanych miejscowości turystycznych na Słowacji, popularna zarówno latem, jak i zimą. Przeszłość pozostawiła po sobie wiele obiektów pierwotnej architektury ludowej oraz gościnność ludności zamieszkującej pod masywem Wielkiej Raczy (Veľká Rača, 1236 m.n.p.m.), najwyższym szczytem regionu Kysuce.

Oszczadnica jest częścią regionu z zachowanymi śladami osadnictwa wołoskiego i osad przysiółkowych. Wsie, pasy pól uprawnych i rynki zachowały swój niepowtarzalny urok. Górzysty Region Kysucki na granicy z Polską i Czechami nie został jeszcze odkryty przez turystów, nie mniej jest on urokliwy i pełen interesujących widoków³⁶. W trakcie badań jakościowych i konsultacji wskazywano, że Gmina Rajcza stanowi często bazę do wypadów na teren parku narodowego Mała Fatra³⁷.

Mapa obszaru słowackiego objętego projektem znajduje się na następnej stronie.

35 Podajemy za <http://app.statistics.sk/mosmis/sk/run.html>

36 L. Mallows: *Słowacja*. G+J, Warszawa 2008, s. 246.

37 Park Narodowy Mała Fatra leży na południe od Żyliny i obejmuje 226 km². Jest to obszar krasowy, jeden z najpiękniejszych na świecie, który oprócz atrakcji przyrodniczych oferuje także interesujące atrakcje kulturowe. Na terenie Małej Fatry leży Terchowa, rodzinne miasteczko Juraja Janosika, a szczyt Wielki Krywań jest symbolem narodowym Słowacji.

Park jest popularny latem i zimą – przebiega przez niego kilka szlaków pieszych oraz ponad 160 km szlaków rowerowych, zimą w okolicach doliny Vratnej (uważanej za najpiękniejszą na Słowacji) działa 5 współpracujących ośrodków narciarskich. Dojazd z Rajczy (ok. 75 km do Terchowej) zajmuje ok. 1,5 godziny.

Na podstawie: Lucy Mallows, *Słowacja*, G+J, Warszawa 2007, strony parku narodowego Mała Fatra (<http://www.npmalafatra.sk/>), strony regionu <http://www.npmalafatra.sk/>.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Mapa 2. Obszar gmin słowackich objętych projektem

Źródło: Materiały Euroregionu Beskidy

4.7. Diagnoza turystyki w Gminie Oszczadnica w roku 2013 – wyniki badań i analiz³⁸

Gmina Oszczadnica cieszy się znaczną popularnością wśród polskich turystów ze względu na bliskość, łatwość dojazdu, jak i wysoko ocenianą infrastrukturę turystyczną. Gminę odwiedzają turyści z różnych grup wiekowych. Ponad połowę odwiedzających stanowili ludzie młodzi, z przedziału od 20 do 39 lat (54%). Turystami są głównie osoby pochodzące ze średniej wielkości miast od 20 do 50 tys. mieszkańców (35%) oraz wsi (30%). Osoby odwiedzające Gminę Oszczadnica to najczęściej osoby z wykształceniem średnim (40%), w dalszej kolejności w równym stopniu są to osoby z wykształceniem wyższym (23%) oraz zawodowym (23%).

³⁸ Badania prowadzone były także na terenie Gminy Skalite, można je zastosować także do niej, dlatego dalej znajdują się tylko podstawowe informacje statystyczne dotyczące tej gminy.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

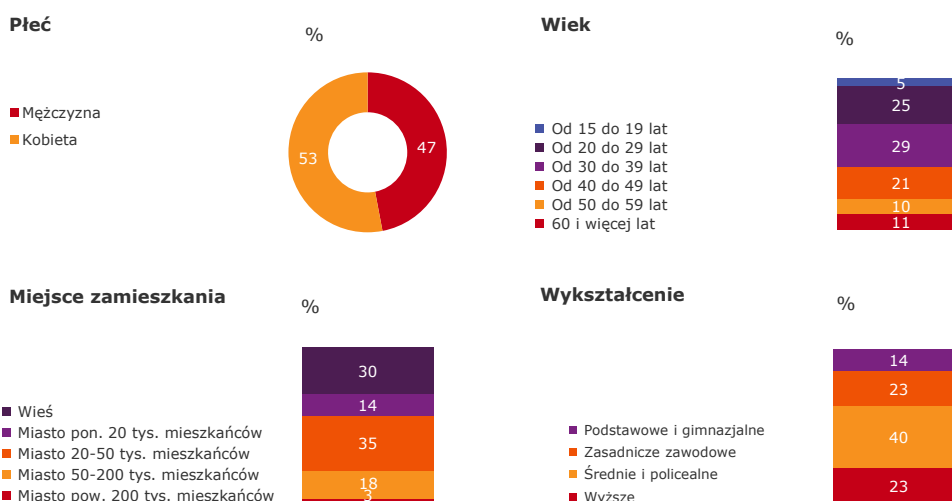

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wykres 7. Profil demograficzny badanych turystów w Gminie Oszczadnica w lipcu 2013 r.

Profil demograficzny respondentów

N=140

Badanie opinii turystów

© TNS Sierpień 2013

19

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013

Podstawowym celem przyjazdu do Oszczadnicy są powody turystyczne, a dokładniej jednodniowe wypady indywidualne celem korzystania z tamtejszych atrakcji turystycznych. Gmina odwiedzana jest zarówno latem, jak i zimą.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

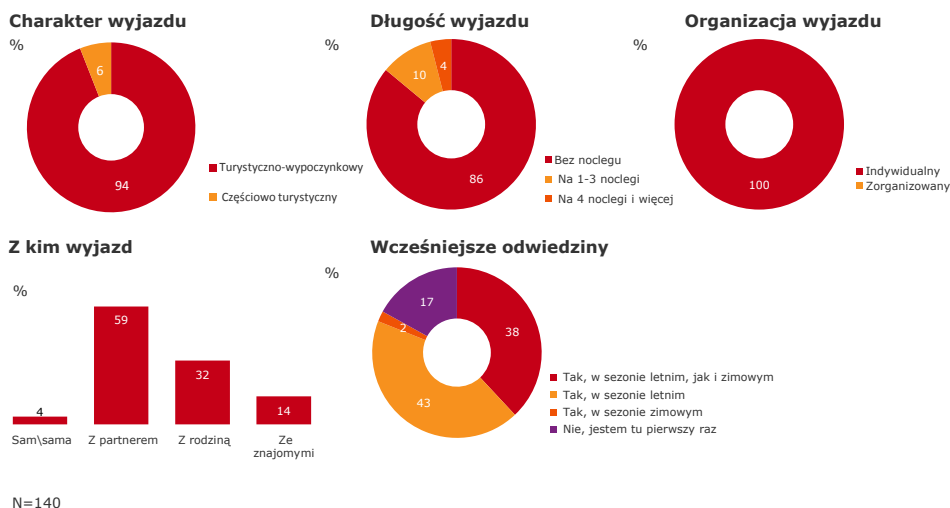
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wykres 8. Charakter przyjazdu turystów do Gminy Oszczadnica w lipcu 2013

Charakterystyka wyjazdu

N=140

Badanie opinii turystów

© TNS Sierpień 2013

20

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013.

Odwiedzający są bardzo zadowoleni z pobytu w Oszczadnicy i dlatego chętnie rekomendują taką wizytę rodzinie czy znajomym, a także deklarują chęć ponownych odwiedzin. Turyści wracają w ten region - 81% badanych stwierdziło, że jest tam po raz kolejny.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

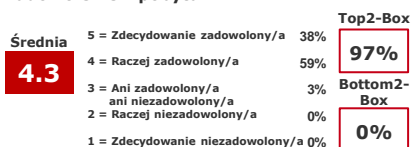

Wykres 9. Satysfakcja turystów odwiedzających Gminę Oszczadnica w lipcu 2013 r.

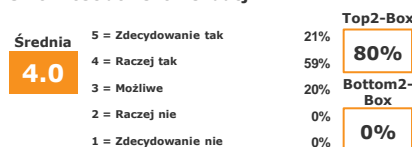
Satysfakcja turystów

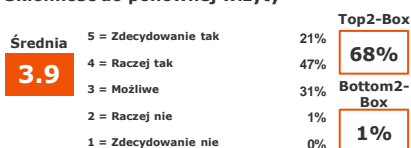
Zadowolenie z pobytu

Skłonność do rekomendacji

Skłonność do ponownej wizyty

N=140

Badanie opinii turystów

© TNS Sierpień 2013

47

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013.

Podobnie jak w Gminie Rajcza decydującym czynnikiem wpływającym na pozytywną ocenę regionu jest atmosfera zgodna z oczekiwaniami turystów, przyroda oraz jakość obsługi. Lokalny transport, czy dojazd na miejsce wypoczynku, nie mają istotniejszego znaczenia w ocenie oferty turystycznej gminy.

Bardzo dobrze oceniają turyści zakwaterowanie i noclegi (średnia 4,1), a także jakość obsługi (średnia 4,0). Najślabiej w tej kategorii oceniono ceny (średnia 3,5). Turyści słowaccy cenią sobie, podobnie jak Polscy, bliskość terenów i atrakcji turystycznych po drugiej stronie granicy (średnia 4,2) oraz w sąsiadujących gminach (średnia 4,1). Widzą konieczność uzupełnienia oferty turystycznej Gminy Oszczadnica o elementy infrastruktury gminnej, takie jak np. toalety, lokale gastronomiczne, kawiarnie, cukiernie (por. wykres. 10)

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

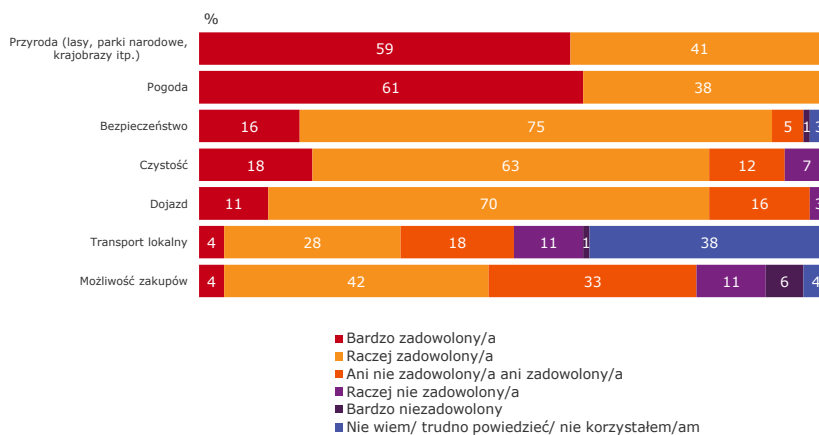

Wykres 10. Ocena infrastruktury turystycznej w Gminie Oszczadnica

Zadowolenie z poszczególnych elementów wyjazdu

Kategoria: Infrastruktura i charakterystyka gminy

Badanie opinii turystów

TNS

© TNS Sierpień 2013

50

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013.

Pieszne wędrówki (75%) oraz obserwacja przyrody (60%) to podstawowe formy spędzania czasu wolnego w tym regionie.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

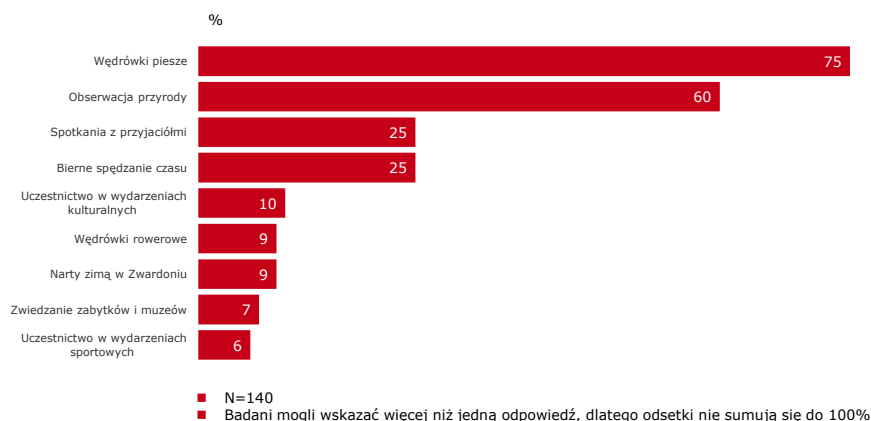

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wykres 11. Sposób spędzania czasu turystów w Gminie Oszczadnica

Sposób spędzania czasu podczas pobytu w gminie

Badanie opinii turystów

© TNS Sierpień 2013

55

Źródło: TNS Polska. Badanie opinii turystów. Lipiec 2013.

Źródła informacji są podobne do tych, z których korzystają turyści w Rajczy - rekomendacje i informacje uzyskane od rodziny i znajomych (52%), doświadczenia poprzednich wyjazdów (41%), czy wykorzystanie Internetu (21%).

4.7.1. Atuty turystyczne Gminy Oszczadnica

Region Kysuc, w którym usytuowana jest Gmina Oszczadnica, jest miejscem kopanic i tajemniczych kuli z kamienia. Najwyższym szczytem wschodniej części Gór jest Wielka Racza (1236 m), zachodniej części Wielki Jawornik (Veľký Javorník 1071 m).

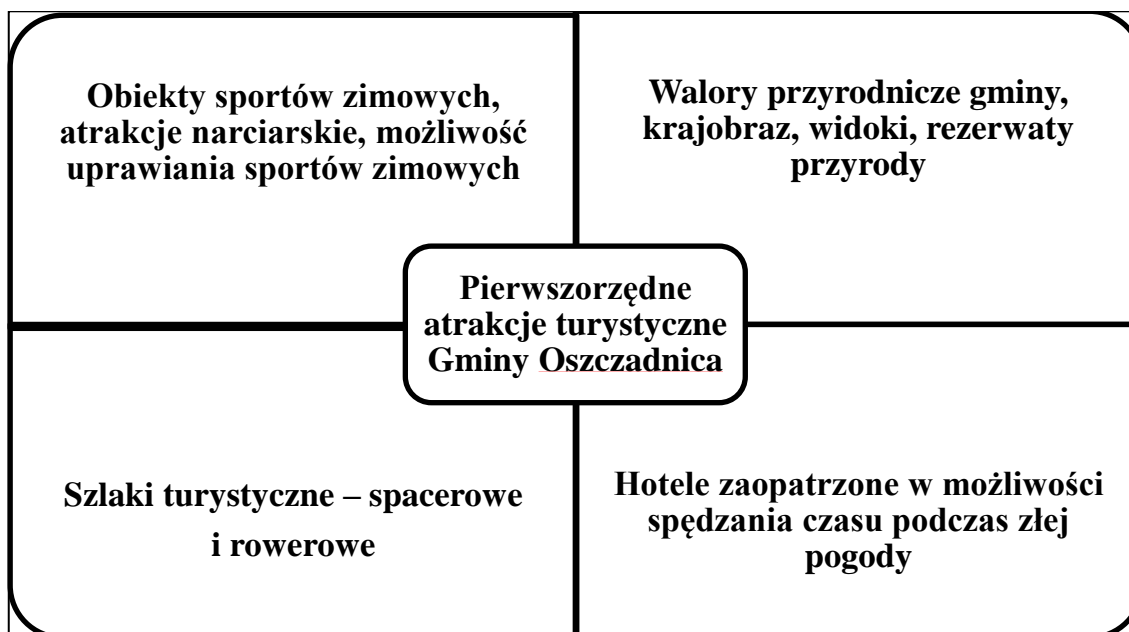
Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Rysunek 3. Pierwszorzędne atrakcje turystyczne Gminy Oszczadnica

Źródło: opracowanie własne.

Najważniejszą atrakcją w Oszczadnicy jest szeroka możliwość uprawiania sportów zimowych. W miesiącach zimowych Wielka Racza jest odwiedzana głównie przez narciarzy, dla których zbudowano ośrodek narciarski „Snow Paradise”.

Na Wielkiej Raczy można korzystać z:

- 14 km tras narciarskich o różnej trudności,
- 2 cztero-siedzeniowych krzesełkowych wyciągów oraz 3 narciarskich wyciągów,
- wyciągu krzesełkowego dla 6 lub 8 osób,
- przygotowanego dla turystów specjalnego transportu, który może rozwziąć po regionie około 9700 osób w ciągu godziny,
- 2,7 tras narciarskich czynnych po zmierzchu,
- parku zimowego, parku zabaw i trasy dla swobodnego zjeżdżania na nartach.

Oprócz tego atrakcjami Wielkiej Raczy są:

- narciarskie trasy biegowe,
- możliwość uprawiania narciarstwa wieczorem, po zmierzchu,
- trasa bobslejowa (1720 m).

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Ośrodek jest w pełni zagospodarowany i oferuje usługi wspierające:

- transport autobusowy,
- parkingi samochodowe (wolne od opłat, w pobliżu wyciągów narciarskich),
- szkoła narciarstwa dla dorosłych i dzieci,
- serwis narciarski,
- sklep ze sprzętem narciarskim,
- punkty wynajmu sprzętu,
- darmowy dostęp do internetu,
- pomoc medyczna,
- usługi gastronomiczne w pobliżu wyciągów,
- informacje dotyczące narciarstwa.

Rysunek 4. Drugorzędne atrakcje turystyczne Gminy Oszczadnica

Źródło: opracowanie własne.

Gmina Oszczadnica ma na swoim terenie wiele obiektów sportowych do korzystania latem. Są to m.in.:

- ściana wspinaczkowa,
- liny wspinaczkowe,
- trasy crossowe,
- trampoliny,
- trasy rowerowe, w tym trasy górskie ekstremalne,
- plac do strzelania z łuku,
- aquazorbing.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

W okolicy gminy znajdują się termalne kąpieliska, trasa wąskotorówki przez las, czy słynne kamienne kule o nieznanym pochodzeniu, co podnosi atrakcyjność regionu.

Oszczadnica oferuje wiele hoteli i pensjonatów o zróżnicowanej ofercie cenowej: od czterech gwiazdek po gospodarstwa agroturystyczne. W hotelach i pensjonatach znaleźć można dodatkowe atrakcje: bary nocne, sauny, baseny, siłownie, solaria, kręgielnie, różnego rodzaju gry (stoły bilardowe, tenis stołowy itp.), place zabaw dla dzieci, salony kosmetyczne, itp.

Atuty Oszczadnicy to przede wszystkim atrakcje tak latem (np., zjazdy na rowerach), jak i zimą (np. trasy zjazdowe i biegowe). Trasy zimą są ośnieżane, dlatego sezon trwa długo, w zależności od pogody. Gmina oferuje jeden bilet na wszystkie trasy narciarskie. Zimą jeżdżą skibusy, które są darmowe i zbierają turystów z całej gminy. W związku z dużą ilością tras i wyciągów turysta nie czeka w kolejce na zjazd. Polski turysta ma tutaj wszystko, co potrzebuje, w tym liczne atrakcje pozanarciarskie.

Latem do Oszczadnicy przyciągają turystów różne akcje i kampanie. Np. wyścigi biegaczy, rowerowe zawody oraz możliwość turystyki pieszej.

Gmina prowadzi specjalną politykę cenową (rabaty i upusty), którą zachęca turystów do przyjazdu i spędzania tutaj dłuższego pobytu. W celach promocyjnych przygotowano i opublikowano specjalistyczne materiały drukowane, w tym przejrzystą mapę z elementami folderu. Informacja turystyczna jest rozwinięta w obiektach turystycznych: dostać lub kupić można mapy, ulotki i drobne regionalne upominki. W roku 2012 zrealizowano kampanię outdoorową (bilboardy) promującą ofertę Oszczadnicy w województwie śląskim.

W okolicy znajdują się także liczne dodatkowe (drugorzędne) atrakcje turystyczne:

- Muzeum wsi kysuckiej (Múzeum kysuckej dediny) w Wychylówce - wystawa etnograficzna w skansenie Kisuckiego Muzeum (Kysucké múzeum Čadca) w Czadcy,
- Miejsce pielgrzymkowe Živčáková (Turzovka),
- Ekosansen w miejscowości Lietavská Svinná pod zamkiem Lietava,
- Słowacki zegar astronomiczny w Starej Bystrici - pierwszy i jedyny orloj na Słowacji,
- Betlejem Słowackie - Rajecká Lesná,
- ZOO Bojnice – najstarszy i najczęściej odwiedzany Ogród zoologiczny na Słowacji.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Zdjęcie 2. Informacja turystyczna w centrum Oszczadnicy

Autor zdjęcia: Piotr Dzik

Podsumowanie

Oszczadnica - w porównaniu z Gminą Rajcza - ma bogatszą ofertę produktów turystycznych oraz szerzej komunikuje o turystycznych możliwościach na jej terenie. Produkty są zróżnicowane, skierowane do szerokiego odbiorcy, istnieje konkretna oferta dla rodzin i dzieci. Bogata jest także infrastruktura turystyczna, występuje lepsza baza noclegowa (hotele, apartamenty w systemie *time-sharing*).

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

4.7.2. Braki w ofercie turystycznej Oszczadnicy

Braki w tej gminie dotyczą dwóch aspektów:

- a. infrastruktury drogowej,
- b. współpracy z partnerami polskimi.

Utrudnieniem we współpracy transgranicznej jest infrastruktura drogowa. Pomimo geograficznej bliskości dojazd do Oszczadnicy z Rajczy zajmuje ok. 40 minut. Droga jest wąska i przy większym ruchu samochodowym mogą tworzyć się korki. Jest ponadto źle oznakowana – brakuje drogowskazów w języku słowackim w części polskiej, praktycznie nie ma drogowskazów w języku polskim – po stronie słowackiej, co może utrudniać dojazd dla kierowców bez nawigacji GPS. W najbliższym okresie ma być oddana droga łącząca Rycerkę i Oszczadnicę, co pozwoli na przyspieszenie przejazdu z obu gmin.

Brak map i ulotek w języku polskim jest barierą dla słabiej wyrobionego turysty polskiego. Słabszą stroną jest także niewystarczająca współpraca pomiędzy gminami, szczególnie w obszarach informowania o atrakcjach turystycznych na Słowacji, współpracy organizacji non profit, a także współpracy pomiędzy klubami turystycznymi.

Podsumowanie

Gmina Oszczadnica ma atrakcyjną ofertę turystyczną, a jej istotną potrzebą jest zwiększona promocja tej oferty w Polsce, szczególnie w woj. śląskim i na terenie Gminy Rajcza. Wskazane byłoby zadbanie o lepsze oznakowanie dojazdu dla turysty polskiego, który stanowi jedną z głównych grup docelowych w turystyce tego obszaru.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013
oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

4.8. Podstawowe informacje o Gminach: Skalité, Węgierska Górká, Ujsóly, Milówka

4.8.1. Skalité

Gmina Skalite leży przy granicy z Polską, granicząc bezpośrednio z miejscowością Zwardoń. Jej ludność to 5239 osób.³⁹ Stan zagospodarowania turystycznego jest stosunkowo słaby, według danych słowackich⁴⁰ w gminie nie ma hotelu, działają tylko pensjonaty.

Na terenie gminy znajduje się „Ski areal”⁴¹, jednak nie działał on w poprzednim sezonie (2012/2013) i nie jest pewne, czy wznowi działalność w sezonie 2013/2014. Informacje uzyskane w trakcie konsultacji społecznych wskazywały, że raczej to nie nastąpi. Pod względem atrakcji kulturowych – na terenie gminy znajduje się jedna z najważniejszych Kalwarii na Słowacji⁴², wydaje się, że można ten obiekt wkomponować w popularne w Polsce „szlaki papieskie”. Badania pokazały, że gmina obecnie nie ma samodzielnego potencjału turystycznego, jest raczej bazą noclegową i wypadową do gmin sąsiednich.

Gmina, wraz z gminami Čierne i Svrčinovec tworzy mikroregion Kysucký Triangel (por. mapa), prowadząc wspólnie dość skromne działania promocyjne.

³⁹ Podajemy za <http://app.statistics.sk/mosmis/eng/run.html>, pobranie 27.10.2013.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ <http://www.skalite.sk/ski-areal/aktuality>, pobranie 27.10.2013.

⁴² Publikacja *Kysucky Triangel*, Wyd. Mikroregion Kysucky Triangel, 2011.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Mapa 3. Kysucky Triangel

Źródło: materiały Euroregionu Beskidy

Mapa terenu (por. także mapa 2) pokazuje, że Gmina Oščadnica i Gmina Skalité są od siebie, w sensie komunikacyjnym, dość odległe, a samo Skalité może być bazą noclegową z niewielką liczbą atrakcji własnych.

4.8.2. Węgierska Górka⁴³

Należy obecnie do atrakcyjniejszych pod względem turystycznym regionów Polski południowej. Obejmuje obszar 76,38 km², na którym zamieszkuje 15 073 mieszkańców. W gminie działa ośrodek jej promocji, dysponujący własną stroną internetową (<http://www.wegierska-gorka.opg.pl>), zawierającą opisy atrakcji przyrodniczych i kulturowych oraz dane dotyczące bazy noclegowej i gastronomicznej, kalendarz imprez i opisy ofert.

Pomijając atrakcje przyrodnicze (w zasadzie opisy dotyczące gminy Rajcza, Milówka i Węgierska Górka powinny być podobne – por. dalej informacje o Żywieckim Parku Krajobrazowym), Węgierska Górka dysponuje nowoczesną halą sportową oraz dużej klasy atrakcją kulturalną, czyli fortami obronnymi, które odegrały poważną rolę w wojnie 1939 roku. Forty są wykorzystywane do celów turystycznych, w jednym z nich mieści się muzeum, są rozgrywane rekonstrukcje wydarzeń historycznych. W gminie istnieją także zabytkowe kościoły i kaplice.

Internetowe strony turystyczne podają, że w Węgierskiej Górcie można mówić o lepszej jakości ofert i usług od 2009 roku, punktem przełomowym było wybudowanie bulwarów nad Sołą.

W Gminie Węgierska Górka nie ma hotelu.

Szlaki turystyczne przebiegające przez Gminę Węgierska Górka:

⁴³Podstawowe dane statystyczne dotyczące Węgierskiej Górki, Ujsoł i Milówki – na zamieszczonej dalej mapie.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- Czerwony - z Węgierskiej Górki przez Abrahamów i Przełęcz Pawlusią na Halę Rysiankę - 5h,
  - Czerwony - z Węgierskiej Górki przez Glinne na Baranią Górę - 4.30 h,
  - Czarny - z Żabnicy-Skałki na Halę Boraczą - 1 h,
  - Czarny - z Żabnicy-Skałki na Słowiankę - 1 h,
  - Zielony - z Żabnicy-Skałki na Rysiankę i Halę Lipowską - 2.30 h,
  - Zielony - z Węgierskiej Górki przez Czerwińską Grapę na Baranią Górę (od Fajkówki czarny) - 4h,
  - Niebieski - z Żabnicy Dolnej (Myce) przez Prusów na Halę Boraczą - 2.45 h,
- Szlaki czerwone to część Głównego Szlaku Beskidzkiego im. Kazimierza Sosnowskiego, biegnącego od Ustronia w Beskidzie Śląskim aż do Wołosatego w Bieszczadach.

4.8.3. Ujsoły

Podstawowe dane statystyczne znajdują się na mapie 4. Gmina Ujsoły jest silnie uzależniona od atrakcji przyrodniczych – na jej terenie wyznaczono ponad 100 km. szlaków pieszych, wyznaczone są także szlaki rowerowe oraz konne.

W gminie nie ma zarejestrowanego hotelu, natomiast istnieje duża baza noclegowa w pensjonatach, schroniskach, gospodarstwach agroturystycznych, itp. Za kluczową atrakcję, poza przyrodniczymi, można uznać Geopark Glinka, który na terenie nieczynnego kamieniołomu oferuje szereg usług powiązanych z aktywnym wypoczynkiem (<http://www.ujsołygeopark.beskidy24.pl/>). W Ujsołach odbywa się słynna na całą Polskę impreza „Wawrzyńcowe Hudy”.

Przez Gminę Ujsoły prowadzą następujące szlaki piesze:

- Ujsoły - Kiczora – Rajcza,
- Szlak pieszy z Ujsół na Kiczorę, a następnie przez przysiółek Zapolanek i wieś Nickulinę do Rajczy,
- Glinka - Kubiesówka – Ujsoły,
- Szlak pieszy z Glinki na Kubiesówkę, a następnie przejście do Ujsół,
- Żłatna - Krawcowy Wierch – Żłatna,
- Szlak pieszy z przystanku PKS Żłatna Szkoła przez Dolinę Straceńca na Krawcowy Wierch i z powrotem do Żłatnej,
- Ujsoły - Hala Rysianka – Żłatna,
- Szlak pieszy z Ujsół przez Halę Redykalną i Halę Lipowską na Halę Rysiankę, następnie do Żłatnej Huty,
- Przeł. Przysłop - Wlk. Rycerzowa - Trzy Kopce,
- Żółty szlak pieszy z przełęczy Przysłop przez Wielką Rycerzową, Soblówkę i Krawców Wierch na Trzy Kopce,
- Ujsoły - Muńcół - Wielka Rycerzowa,
- Zielony szlak pieszy zielony z Ujsół przez Muńcół na Wlk. Rycerzową,
- Hala Rysianka - Hala Boracza – Rajcza,
- Żółty szlak pieszy z Hali Rysianki przez Lipowską, Boraczą do Rajczy,
- Przegibek - Wlk. Rycerzowa - Młoda Hora – Rajcza,
- Czerwony szlak pieszy z Przegibka przez Wlk. Rycerzowi, Młodą Horę do Rajczy.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

4.8.4 Milówka

Kluczowe atrakcje Gminy Milówka (poza przyrodniczymi) to: Obiekt leśny ogród, muzeum „Stara Chałupa”, zabytkowe kościoły. Warto nadmienić, że z gminą kojarzony jest zespół *Golec uOrkiestra*, który chętnie podkreśla swoje pochodzenie.

Przez Milówkę przebiega łącznie 8 tras rowerowych, w tym 4 oznakowane: czarna, niebieska, zielona i żółta.

- TRASA CZARNA: Milówka – Kopiec – Prusów – Sucha Góra – Milówka PKP,
- TRASA NIEBIESKA: Milówka – Nieledwia – Kotelnica – Kiczora – Tarliczne – Suche – Popręcinka – Nieledwia – Milówka,
- TRASA ZIELONA: Milówka – Szare – Pochodzita – Kamesznica Górna – Milówka,
- TRASA ŻÓŁTA: Kamesznica – Złatna – Wędzlówka – pod Baranią Górą – pod Magórką Radziechowską – Pilchówka – Kamesznica.

Przez Gminę Milówka prowadzą szlaki piesze:

- Milówka – Kamesznica Złatna – Barania Góra (szlak żółty i czarny),
- Milówka – Hala Boracza – Hala Lipowska (zielony szlak, Szlak Papieski).
- Na terenie Milówki znajdują się sklasyfikowane hotele (dwu i trzygwiazdkowe).

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

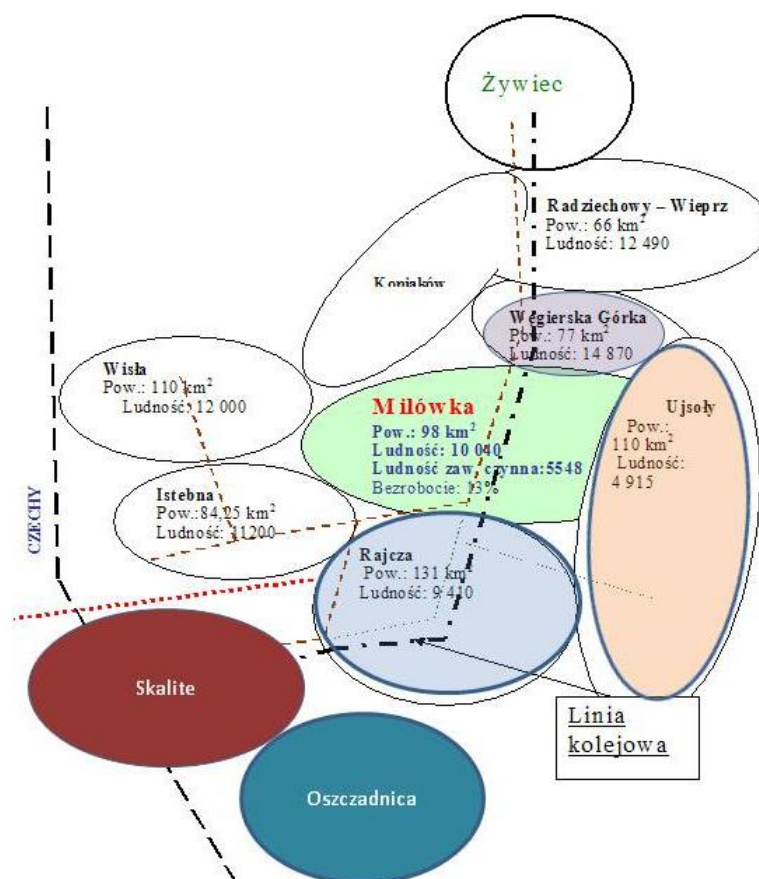

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

4.8.5 Podsumowanie. Cechy wspólne gmin polskich

Mapa 4. Cechy wspólne gmin sąsiadujących z gminą Rajcza

Badane, polskie, gminy leżą na terenie Żywieckiego Parku Krajobrazowego, który wchodzi w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Obszar parku charakteryzuje się dużymi walorami przyrodniczymi oraz interesującym ukształtowaniem terenu. Leży w zasięgu czterech pięter roślinnych, a na jego obszarze stwierdzono występowanie ponad 1000 gatunków roślin (w tym m.in. rośliny chronione). Równie bogata jest fauna, same ptaki lęgowe występują tutaj w liczbie 106 gatunków. Park obejmuje szereg rezerwatów przyrody, które działając na rzecz ochrony przyrody⁴⁴ utrudniają jednak możliwości rozwoju gospodarczego gmin.

⁴⁴ Na terenie Gminy Oszczadnica także znajduje się obszar chroniony

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Cechą wspólną gmin są szlaki piesze (informacje dostępne na stronach samorządów) oraz szlaki rowerowe MTB, czyli terenowe. Ich lista znajduje m.in. na:

<http://www.zywiecczyzna.pl/trasy.php>.

4.9 Stan turystyki w Gminie Rajcza na tle oferty turystycznej gmin ościennych

Skrócona analiza gmin ościennych oraz porównanie wyników badań i danych statystycznych wskazują, że potencjał turystyczny Gminy Rajcza, biorąc pod uwagę stan obecny, jest w niektórych aspektach porównywalny do gmin ościennych, ale w innych Rajcza ma swoją przewagę. Można uznać, że przewagi Rajczy to: położenie przygraniczne z bezpośrednią drogową i kolejową komunikacją ze Słowacją oraz duży i dość dobrze zagospodarowany ośrodek narciarski w Zwardoniu.

Elementy porównywalne z ościennymi gminami to stan zagospodarowania szlaków pieszych i rowerowych.

Można zidentyfikować następujące przewagi gmin ościennych w stosunku do Gminy Rajcza:

1. Skalité – Kalwaria. Przewaga typu kulturowego, nienadająca się do naśladowania. Możliwa współpraca sieciowa Gminy Rajcza i Skalité.
2. Oszczadnica – Ośrodek narciarski „Snow Paradise”. Przewaga typu biznesowego. Ze względu na ograniczenia „Natura 2000” trudna do naśladowania. Możliwa współpraca sieciowa z ośrodkiem w Zwardoniu.
3. Oszczadnica i Milówka. Lepsza baza noclegowa (hotele). W krótkiej perspektywie nie do naśladowania, ponieważ wymaga poważnych inwestycji kapitału prywatnego. Możliwość produktu sieciowego (np. wyjazdy typu *incentive*, nocleg w Milówce, zajęcia terenowe w Rajczy). W dłuższej perspektywie czasowej do zniwelowania.
4. Węgierska Górka. 3 przewagi: zagospodarowane bulwary nad Sołą, fortele, hala widowiskowo-sportowa. Zagospodarowanie Soły – możliwe do naśladowania, hala – możliwość usług sieciowych (np. dla klubów sportowych), fortele – przewaga typu kulturowego, nie do naśladowania.
5. Kilka gmin – wypoczynkowe (rekreacyjne) trasy rowerowe. Do naśladowania w Gminie Rajcza.
6. Ujsoły. „Wawrzyńcowe hudy” – przewaga typu kulturowego, nie do naśladowania, Geopark – raczej nie do naśladowania, ze względu na koszty, możliwość usieciowienia.

Jak wynika z powyższej analizy, Gminie Rajcza brakuje produktu „flagowego”, to znaczy jednoznacznie odróżniającego gminę od sąsiadów. Z drugiej strony istnieje wiele możliwości sieciowania i budowania produktów wspólnych.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

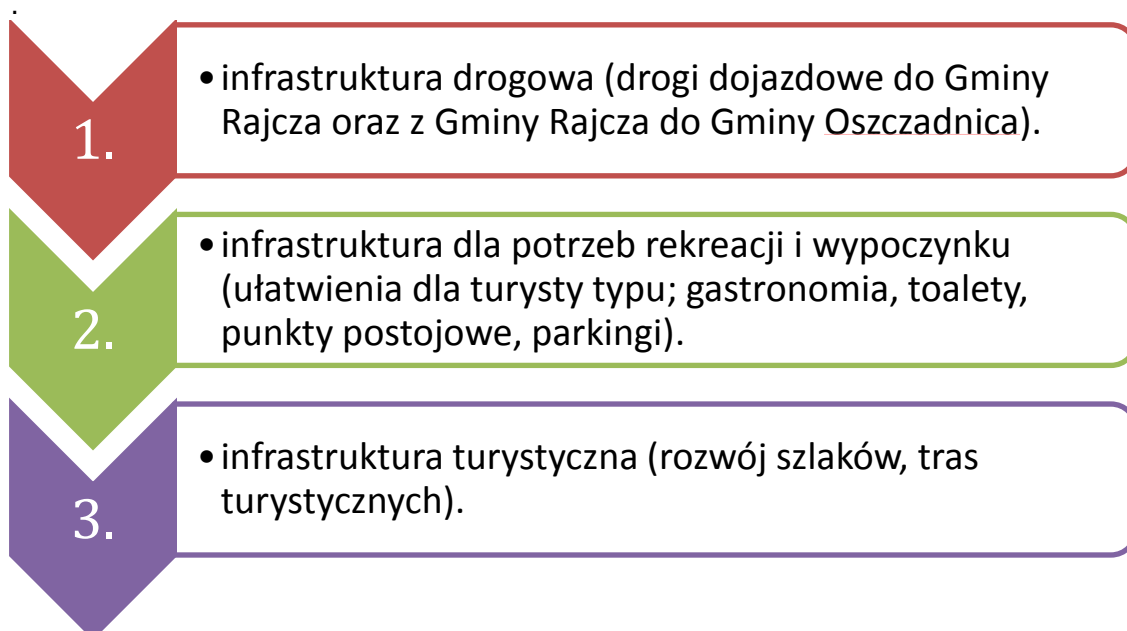
4.10.. Wnioski kierunkowe z badań

Podsumowując wyniki badań i analiz należy wskazać na podstawowe kierunki, którymi powinna zmierzać „Strategia rozwoju turystyki na obszarze transgranicznym w latach 2014 – 2018”.

1. Pierwszym kierunkiem wynikającym z badań jest rozwój infrastruktury w trzech obszarach:

- a. infrastruktura drogowa (drogi dojazdowe do Gminy Rajcza oraz z Gminy Rajcza do Gminy Oszczadnica),
- b. infrastruktura dla potrzeb rekreacji i wypoczynku (ułatwienia dla turysty typu gastronomia, toalety, punkty postojowe, parkingi),
- c. infrastruktura turystyczna (rozwój szlaków, tras turystycznych).

Rysunek 5. Proponowany rozwój infrastruktury w Gminie Rajcza dla potrzeb rozwoju turystyki

Źródło: opracowanie własne.

Drugi kierunek rozwoju to poszerzanie oferty produktów turystycznych, w tym produktów regionalnych, imprez i wydarzeń o szerszym zasięgu (ogólnopolskim i regionalnym) oraz nowych atrakcji turystycznych.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

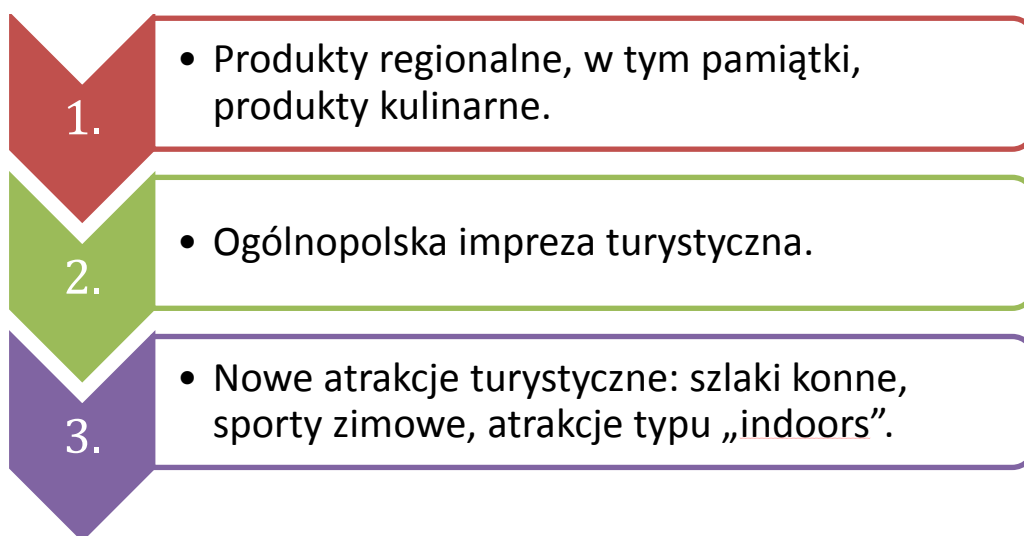
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

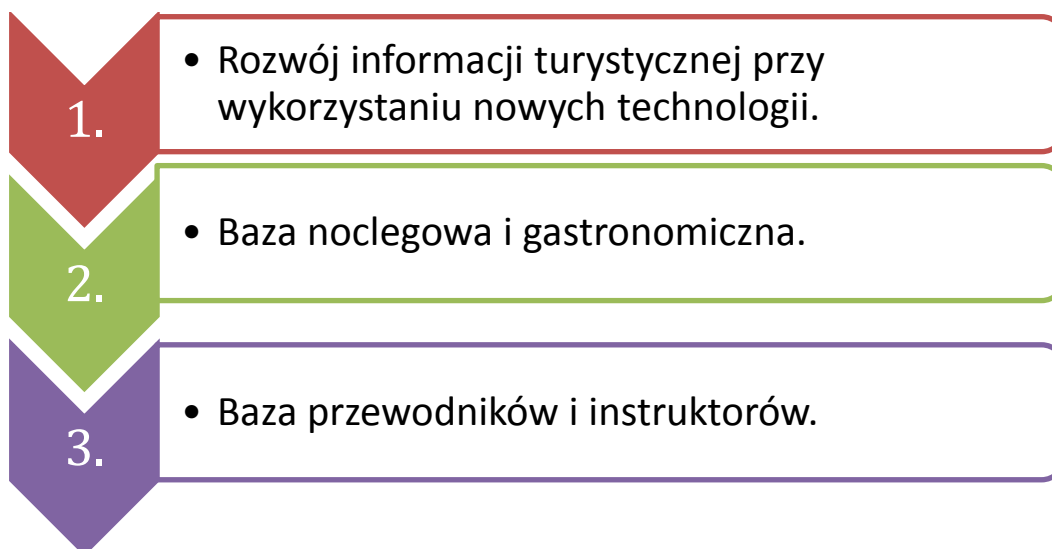

Rysunek 6. Rozwój oferty turystycznej w Gminie Rajcza

Źródło: opracowanie własne.

Trzeci kierunek rozwoju to wzrost zainteresowania ofertą turystyczną mieszkańców gminy poprzez zbudowanie bazy informacji noclegowej, gastronomicznej, bazy przewodników i instruktorów.

Rysunek 7. Proponowane kierunki polityki informacyjnej Gminy Rajcza

Źródło: Opracowanie własne.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Czwarty kierunek rozwoju turystyki to systematyczny wzrost współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w branży turystycznej i około turystycznej oraz mieszkańcami Gminy Oszczadnica w organizacji wydarzeń, budowania produktów sieciowych oraz wzajemnej promocji produktów turystycznych.

4.11. Potrzeby turystyczne – Gmina Rajcza

Przedstawione w tym podrozdziale wnioski wynikają z analizy danych i stanowią podsumowanie prac związanych z diagnozą aktualnego stanu turystyki w Gminie Rajcza. Szczegółowe propozycje i plany zostaną zaprezentowane w części planistycznej dokumentu Strategii.

Podsumowując, aktualne potrzeby turystyczne w Gminie Rajcza są następujące:

- opracowanie nowych tras i atrakcyjnych wycieczek jednodniowych po regionie,
- opracowanie wycieczek jednodniowych z Gminy Rajcza na Słowację i do Zakopanego,
- przygotowanie produktu turystycznego związanego z Pałacem Habsburgów, wykorzystanie, jeśli to możliwe, tego Pałacu dla potrzeb turystów,
- przywrócenie do użytku zamkniętych szlaków turystycznych,
- opracowanie produktów sieciowych w oparciu o potencjał Rajczy oraz gmin ościennych,
- inwestycje w nowe trasy piesze oraz szlaki rowerowe typu terenowego,
- rekreacyjna trasa rowerowa powinna być zbudowana w sposób umożliwiający jej wykorzystanie przez rolkarzy i nartorolkarzy⁴⁵,
- rozwój szlaków konnych,
- rozwój tras biegowych,
- wykorzystanie wód solankowych (zbudowanie obiektu sanatoryjnego lub/i Spa),
- wykorzystanie nowych technologii w promocji turystyki oraz w korzystaniu z produktów turystycznych (np. aplikacja internetowa – mapa, informacje, itp.),
- wykorzystanie kapitału społecznego gminy – popularyzowanie zespołów artystycznych, lokalnych rzemieślników, produktów regionalnych,
- rozwój współpracy transgranicznej na poziomie władz gminnych, społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych,
- inwestycje w promocję gminy w Polsce i za granicą (strona internetowa, foldery, mapy, tradycyjna reklama, PR),
- dalszy rozwój informacji turystycznej, dostępnej w większym stopniu w terenie (tablice, plakaty, drogowskazy, oznakowania), zwłaszcza w miejscach koncentracji podróżnych (np. dworce kolejowe, centrum miejscowości, pensjonaty, szlaki) oraz on-line.

⁴⁵ W czasie badań i konsultacji zwracano uwagę na nieprzydatność kostki betonowo-cementowej jako nawierzchni trasy rowerowej. W zamian – asfalt, który pozwala na szersze wykorzystanie trasy np. w celu jazdy na rolkach.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

4.12. Potrzeby turystyczne – Gmina Oszczadnica

Wobec bardziej rozwiniętej infrastruktury turystycznej w Gminie Oszczadnica potrzeby turystyczne są mniejsze niż w Gminie Rajcza. Podstawowe to:

- promocja oferty turystycznej Gminy Oszczadnica w Polsce, a szczególnie w Gminie Rajcza,
- współpraca z władzami, społecznością lokalną, organizacjami turystycznymi w Polsce celem przyciągnięcia turysty polskiego do Oszczadnicy,
- rozwój transportu z Rajczy do Oszczadnicy, w celu wzrostu ilości turystów polskich w Oszczadnicy.

Część potrzeb rozwoju turystycznego w Gminie Oszczadnica dotyczy współpracy transgranicznej, która pozwoli na zwiększenie wymiany turystycznej pomiędzy oboma gminami. Dotyczą one takich działań jak:

- wspólne, polsko-słowackie imprezy turystyczne, kulturalne i sportowe,
- połączenie szlaków rowerowych i pieszych,
- rozwój infrastruktury, a przede wszystkim transportu łączącego obie gminy,
- materiały promocyjne w języku polskim,
- wykorzystanie nowoczesnych aplikacji mobilnych.

Podsumowanie

Turystyka piesza jest największym atutem całego regionu transgranicznego. Pozostaje ona atrakcją przez cały rok, nie wymaga kosztownej infrastruktury, jednakże wymaga bazy noclegowej oraz punktów gastronomicznych, a także informacji o możliwościach (mapy, foldery, aplikacje) i promocji szlaków pieszych. Pozwala na wykorzystanie największego atutu obu gmin, jakim jest przyroda.

Zimą najważniejszą atrakcją są możliwości korzystania z obiektów narciarskich. W tym przypadku istnieje dysproporcja pomiędzy Gminą Rajcza (słabsze możliwości) i Gminą Oszczadnica (bogata oferta, z której korzysta polski turysta).

Aktualny odbiorca produktów turystycznych regionu to osoba w średnim wieku, ze średnim wykształceniem, mająca potrzeby kontaktu z przyrodą oraz rekreacji, preferująca krótkie wypady w góry. Potencjał regionu jest znacznie większy i aktualna oferta może być skierowana także do turysty młodszego (np. studentów) oraz dojrzałego (np. aktywna osoba w dojrzałym wieku). Jednakże, aby te dwie grupy korzystały z oferty potrzebna jest informacja i promocja walorów regionu. Odbiorcą jest także młodzież, która korzysta z atrakcji w formie zorganizowanych wyjazdów typu zielone szkoły, obozy, czy wycieczki szkolne.

Potrzebna jest aktywniejsza współpraca w obszarach: rozwoju infrastruktury oraz wzbogacenia oferty turystycznej pomiędzy Gminą Rajczą a Oszczadnicą ze względu na bliskość i wspólnotę interesów. Różnice językowe nie stanowią bariery w komunikowaniu się pomiędzy turystami z Polski, a pracownikami i mieszkańcami w Oszczadnicy i

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

odwrotnie: pomiędzy turystami ze Słowacji, a pracownikami i mieszkańcami w Gminie Rajcza.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013
oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Tabela 1. Status zasobów turystycznych regionu

Zasoby turystyczne	Istniejące zasoby wykorzystywane ⁴⁶	Istniejące zasoby - wymagające poprawy i łatwe do poprawy.	Potencjalne zasoby wymagające nakładów finansowych	Status zasobu	Uwagi
Szlaki turystyczne piesze	W obu gminach jest wiele szlaków pieszych.	-	Nie wymagają poważnych inwestycji	Pierwszorzędny	Wymagają modernizacji oraz poprawy infrastruktury. Szlaki piesze w Polsce i na Słowacji są połączone.
Szlaki rowerowe - terenowe	W obu gminach są takie szlaki.	-	Nie wymagają poważnych inwestycji.	Pierwszorzędny	Wymagają modernizacji, a także poprawy infrastruktury. Nie ma transgranicznych połączeń pomiędzy szlakami.
Szlaki rowerowe - rekreacyjne	-	Brak w Gminie Rajcza, dlatego koniecznym jest wyznaczyć i wybudować, w tym szlak łączący dwa regiony.	Wymagają poważnych inwestycji – patrz Projekt Priorytetowy nr 2.	Nieustalone, potencjalnie pierwszorzędny.	Rowerowe szlaki nie są połączone.
Szlaki konne	-	Jeden po stronie polskiej, brak po słowackiej.	Nie wymagają poważnych inwestycji	Pierwszorzędny.	Podczas konsultacji strona słowacka wyraziła zainteresowanie rozwojem takich szlaków.
Ścieżki	W Gminie Rajcza są	-	Nie wymagają poważnych	Pierwszorzędny dla	Prawdopodobna możliwość

⁴⁶ Istniejące zasoby wykorzystywane i wymagające poprawy traktowane są rozdzielnie, dlatego opis znajduje się w jednej z tych dwóch kolumn.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

dydaktyczno-przyrodnicze	aktualnie dwie ścieżki.		inwestycji.	niektórych grup docelowych.	rozbudowy.
Wyciągi narciarskie	Gmina Rajcza – Zwardoń; Gmina Oszczadnica - ośrodek narciarski „Snow Paradise” o znaczeniu międzynarodowym.		Wymagają poważnych inwestycji. Poprawa jakości, wymiana orczyków na wyciągi krzesełkowe, inne działania modernizujące infrastrukturę – Gmina Rajcza.	Pierwszorzędny.	Promocja ośrodka „Snow Paradise” w Gminie Rajcza. Te dwa ośrodki wystarczają, nie ma potrzeby tworzyć nowych – ale zapewnić pełne turystyczne wykorzystanie.
Solanki produkt uzdrowiskowy	-	-	Potencjalny projekt wymagający znacznych inwestycji. Patrz Projekt Kluczowy nr 1.	Nieustalony, potencjalnie pierwszorzędny.	Badania możliwości, opracowanie projektu, zbudowanie obiektu, wypromowanie solanek w Soli.
Produkty regionalne	Istnieje tradycja kilku kulinarnych produktów regionalnych.		Wymagają inwestycji.	Drugorzędny	Dawną tradycję można przywrócić podczas imprez organizowanych w gminie.
Zasoby kulturowe	Istnieje kilka obiektów architektonicznych.		Wymagają poważnych inwestycji - Patrz Projekt Kluczowy nr 2.	Drugorzędny, potencjalnie pierwszorzędny.	Możliwe produkty sieciowe (np. transgraniczne szlaki „religijne”).

Pod względem dóbr komplementarnych (wspierających) zasoby podstawowe, destynacja dysponuje schroniskami turystycznymi, dobrą bazą noclegową (aczkolwiek stwierdzić należy, że hotele działają tylko w Oszczadnicy), gastronomią, sklepami, dostępem do telekomunikacji. Dostęp do Internetu jest ograniczony (brak publicznych sieci Wi-Fi).

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013
oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

5. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym elementem opisującym obszar, którego dotyczy Strategia rozwoju turystyki. Jest to analiza silnych (*strenghts*) i słabych (*weaknesses*) stron danego przedsięwzięcia oraz możliwości (*opportunities*) i zagrożeń (*threats*), jakie ono stwarza.

5.1. Analiza SWOT potencjału turystycznego regionu transgranicznego

Tabela nr 2 zawiera opis sytuacji regionu transgranicznego pod względem aktualnego potencjału turystycznego. Wszystkie podane czynniki wynikają z badań przeprowadzonych dla potrzeb prezentowanej Strategii oraz analiz i porównań.

Tabela 2. Analiza SWOT potencjału turystycznego regionu transgranicznego

Silne strony:	Słabe strony:
<ol style="list-style-type: none"> 1. walory przyrodnicze Gmin Rajcza i Oszczadnica, 2. malownicze położenie w terenie górskim, 3. korzystanie z walorów przyrodniczych to podstawowa wartość regionu. Gmina Rajcza jest kojarzona ze względu na walory przyrody, 4. położenie w pobliżu konurbacji śląskiej, 5. region przygraniczny, 6. dobra baza noclegowa, 7. dobrze oceniana oferta gastronomiczna, 8. tradycje weekendowe mieszkańców województwa śląskiego, 9. tradycja jednodniowych wypadów w ten obszar z miast województwa śląskiego, 10. obiekty narciarskie, szczególnie atrakcyjne w Zwardoniu i Oszczadnicy, 11. szlaki turystyczne piesze, 12. szlak konny, 13. szlaki rowerowe, 14. ścieżki edukacyjno-przyrodnicze, 15. odwiedzający gminę to osoby w zróżnicowanym wieku (przede wszystkim: 20 – 59 lat), 16. wysokie oceny satysfakcji klienta (odwiedzający Gminę Rajcza), gotowość do rekomendacji i ponownego odwiedzenia regionu, 17. wysoka ocena turystów atmosfery panującej w Gminie Rajcza, 18. turyści weekendowi i jednodniowi, 19. gmina jest atrakcyjna dla rodzin z dziećmi, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. negatywna ocena turystów lokalnego transportu, 2. negatywna ocena turystów infrastruktury: toalety, ławki, drogi, 3. mała ilość obiektów historycznych, zabytkowych, 4. zbyt mała, zdaniem turystów, ilość imprez i wydarzeń w Gminie Rajcza, 5. braki w oznakowaniu na szlakach w Gminie Rajcza, 6. niski poziom infrastruktury na szlakach w Gminie Rajcza, 7. informacje o gminie zbierane są głównie poprzez rekomendacje, zbyt mała popularność strony internetowej Gminy Rajcza oraz innych form komunikowania się z turystami, 8. zbyt mało wydarzeń organizowanych na terenie Gminy Rajcza, szczególnie o charakterze rozrywkowym, 9. zbyt mała ilość obiektów narciarskich, brak tras dla narciarstwa klasycznego w Gminie Rajcza, 10. zbyt mało atrakcji dla dzieci (np. place zabaw) w Gminie Rajcza, 11. zbyt duże uzależnienie pobytu turysty w regionie od pogody, 12. brak wyróżniającej się oferty gastronomicznej, 13. brak wyróżniającej się oferty sportowej poza nartami i turystyką pieszą,

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

<p>ze względu na walory przyrodnicze oraz przyjazną atmosferę,</p> <ol style="list-style-type: none"> 20. gmina jest atrakcją dla zielonych szkół, 21. gmina jest bezpieczna dla turysty, 22. dobrze rozwinięty transport kolejowy, 23. bogata infrastruktura narciarska w Oszczadnicy, 24. bogata oferta imprez turystycznych zimą i latem w Oszczadnicy, 25. liczne dodatkowe, obok zimowych sportów, atrakcje turystyczne w Oszczadnicy, 26. bogata baza noclegowa (hotele i pensjonaty o zróżnicowanym standardzie od 4 gwiazdek) w Oszczadnicy, 27. dostępność punktów gastronomicznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 14. zbyt mała liczba informacji o ofercie w internecie i poprzez aplikacje mobilne, 15. brak informacji turystycznej w języku słowackim w Gminie Rajcza oraz w języku polskim w Gminie Oszczadnica, 16. brak współpracy lokalnej w tworzeniu i rozwijaniu ofert turystycznych, zarówno w gminie, jak i na całym obszarze, 17. zbyt mała liczba ośrodków wczasowych czy pensjonatów o wysokim lub wyższym standardzie, 18. trudny (czas, jakość drogi) dojazd z Gminy Rajcza do Oszczadnicy, 19. mała popularność regionu wśród turystów polskich, 20. słaba popularność regionu dla tradycyjnych letnich wczasów, 21. brak wyróżniającej cechy pozwalającej odróżnić region od innych regionów turystycznych w Polsce i na Słowacji, 22. brak produktu flagowego i produktów regionalnych, 23. zły stan dróg lokalnych (stan na 2013 r.).
<p>Zagrożenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. emigracja młodych ludzi, 2. zmniejszająca się ilość mieszkańców Gminy Rajcza, 3. czynniki demograficzne – starzenie się społeczeństwa, 4. rozwój konkurencji ze strony sąsiednich gmin – Milówka, Węgierska Górka, Ujsoty, Skalite, 5. konkurencja miast, uzdrowisk, ośrodków rekreacyjnych słowackich, czeskich o podobnych walorach krajoznawczych, ale większych możliwościach uprawiania sportów zimowych, 6. zmniejszające się zainteresowanie tradycyjną turystyką pieszą wśród ludzi młodych, 7. niepewność pogody tak latem (duże prawdopodobieństwo deszczy), jak i zimą (brak śniegu), 8. sezonowość obiektów turystycznych, 9. rozwój infrastruktury turystycznej w innych regionach turystycznych południowej Polski, 10. dynamiczny rozwój polskich i słowackich gmin turystycznych, 11. powstanie nowych obiektów sportowych i turystycznych w Polsce, na Słowacji i w Czechach 	<p>Szanse:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. promocja wydarzeń związanych z regionem, szczególnie wśród młodszej grupy społeczeństwa - tworzenie wizerunku regionu ciekawych wydarzeń/imprez, 2. promocja regionu jak alternatywnej atrakcji wobec Szczyrku, Ustronia czy Wisły, 3. podniesienie atrakcyjności Gminy Rajcza poprzez kampanię wizerunkową („Rajcza – region do odkrycia”), 4. podtrzymywanie wizerunku regionu o bogatej i ciekawej przyrodzie, interesującej dla turystyki pieszej, rodzinnej, 5. rozwój infrastruktury turystycznej - aktywnej w oparciu o posiadane możliwości (np. rozwój szlaków konnych), 6. rozwój infrastruktury drogowej (skrócenie czasu dojazdu dzięki nowemu odcinkowi Bielsko-Żywiec), 7. powstanie drogi łączącej obie (Rajcza i Oszczadnica) gminy, 8. podejmowanie wspólnych turystycznych przedsięwzięć obu gmin, 9. współpraca organizacji pozarządowych z Polski i Słowacji oraz podmiotów działających na rzecz

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

(np. nowe baseny, wody termalne).	rozwoju turystyki, 10. nowe imprezy turystyczne i sportowe, 11. promocja możliwości turystycznych gminy w Gminie Rajcza i w województwie śląskim, 12. wzrost zainteresowania aktywnymi formami spędzania czasu wolnego w społeczeństwie, 13. możliwość finansowania przedsięwzięć dot. rozwoju turystyki z funduszy UE.
-----------------------------------	---

5.2. Analiza danych zawartych w SWOT

Analiza synergii pozytywnej wskazuje, gdzie występuje wzajemne wzmocnianie się trendów pozytywnych (np. siły + szanse). Występowanie efektów synergii oznacza, że stosunkowo niewielkim nakładem można uzyskać duże efekty.

Analiza krzyżowa (siły + zagrożenia oraz słabości + szanse) pokazuje, w których wymiarach SWOT poszczególne trendy są ze sobą sprzeczne. Oznacza to, że w tych wymiarach potrzebne są stosunkowo duże nakłady dla osiągnięcia znaczących wyników.

Analiza synergii negatywnej (słabości + zagrożenia) pokazuje najsłabsze punkty i największe zagrożenia – miejsca, gdzie stosunkowo niewielkie błędy mogą spowodować duże negatywne skutki.

Biorąc pod uwagę wzajemną interakcję czynników oraz prognozowane trendy, można sformułować następujące wnioski:

I. Efekt synergii – silne strony oraz szanse:

- a. wzrost znajomości Gminy Rajcza jako miejsca turystycznego w Polsce i na Słowacji poprzez wzmocnienie działań promocyjnych,
- b. wzrost znajomości Gminy Oszczadnica jako miejsca turystycznego w Polsce i na Słowacji poprzez wzmocnienie działań promocyjnych,
- c. bliskość obu gmin wraz z udostępnieniem nowej drogi,
- d. utrzymanie atrakcyjności obu gmin dzięki odpowiedniej promocji oraz inwestycji infrastrukturalnych,
- e. istnienie szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych, konnych wraz ze wzrastającą popularnością aktywnych form spędzania czasu wolnego w społeczeństwie.

II. Analiza krzyżowa silnych stron i zagrożeń:

- a. wzrastająca konkurencja gmin ościennych,
- b. rywalizacja Gminy Rajcza z Gminą Oszczadnica o popularność i turystów,
- c. brak zainteresowania nowymi obiektami turystycznymi przez ludzi młodych oraz osoby starsze.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

III. Analiza w wymiarze słabości i szans:

- a. silne uzależnienie obu gmin od kampanii promocyjnych,
- b. duże koszty rozwoju infrastruktury turystycznej przy małej ilości turystów korzystających z nowych produktów turystycznych,
- c. podejmowanie wspólnych polsko-słowackich działań przy braku inwestycji w infrastrukturę regionu (punkty gastronomiczne, toalety, punkty informacji turystycznej).

IV. Analiza w wymiarze zagrożeń i słabości:

- a. niewystarczające finansowanie przedsięwzięć,
- b. słaba popularność obu gmin,
- c. powstanie nowych, ciekawszych dla turysty polskiego obiektów w innych regionach Polski i Słowacji,
- d. powstanie nowych, ciekawszych dla turysty słowackiego obiektów w innych regionach Polski i Słowacji,
- e. brak zainteresowania polskiego i słowackiego turysty proponowanymi produktami turystycznymi.

Podsumowanie

Silne strony przeważają nad słabymi, ale ilość szans i zagrożeń jest zrównoważona. Dlatego Strategia rozwoju turystyki w regionie transgranicznym powinna koncertować się na wzmocnieniu istniejących produktów, tworzeniu nowych – szczególnie tych transgranicznych oraz silnej ich promocji wraz z promocją wspólnych polsko-słowackich działań.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

5.3. SWOT promocyjny

Tabela 3. SWOT potencjału promocyjnego regionu transgranicznego

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Dobre i aktualizowane strony internetowe gmin, 2. Dobre i aktualizowane strony internetowe operatorów atrakcji turystycznych, 3. W przypadku „Snow Paradise” (Słowacja/Oszczadnica) strona WWW dostępna po polsku, 4. Snow Paradise ma aplikację na iPhone i w systemie Android (po słowacku), 5. Duże kampanie reklamowe „Snow Paradise”, także w Polsce, 6. Dobry system informacji noclegowej w internecie (Słowacja) połączonej z systemem rezerwacyjnym, 7. Wydawnictwa promocyjne (drukowane), 8. Wypracowane mechanizmy współpracy transgranicznej na szczeblu urzędowym (Euroregion Beskidy), 9. Produkty sieciowe po stronie słowackiej (np. Kysucky Trangel) z informacją internetową i wydawnictwami promocyjnymi, 10. Automatyczny system informacji turystycznej po stronie słowackiej, 11. Rozbudowa i unowocześnianie systemu informacji turystycznej w województwie śląskim (obejmująca także Rajcę), 12. Istnienie punktu informacji turystycznej w Gminie Rajcza. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak tłumaczenia stron internetowych (podstron turystycznych) słowackich na polski i polskich na słowacki (w przypadku Gmin: Rajcza, Oszczadnica, Skalite), 2. Brak wyodrębnienia podstron turystycznych w przypadku gmin słowackich, 3. Często nieaktualne wydawnictwa i mapy, 4. Brak aplikacji na telefony komórkowe, 5. Niespójne oznakowanie szlaków pieszych i rowerowych oraz dróg, zwłaszcza po stronie słowackiej, 6. Brak informacji turystycznej po stronie polskiej (w terenie), 7. Brak szerszych działań promocyjnych w mediach tradycyjnych i w internecie (poza Snow Paradise), 8. Niedostępność informacji turystycznej w obiektach noclegowych (mapki, ulotki), 9. Po stronie polskiej – brak oferty międzygminnej (jak „Kysucky Triangel” po stronie słowackiej), 10. Brak szerszej współpracy biznesowej pomiędzy podmiotami polskimi i słowackimi, w tym w dziedzinie promocyjnej.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Fundusze UE na współpracę transgraniczną, w tym promocyjną, 2. Nowe produkty i atrakcje turystyczne w Regionie, 3. Wspólne przedsięwzięcia obu gmin w zakresie oferty turystycznej, 4. Zacieśnienie współpracy biznesowej Polska-Słowacja, 5. Przeprowadzenie wspólnych działań promocyjnych, 6. Wypracowanie identyfikacji wizualnej Regionu Rajcza/Skalite/Oszczadnica, 7. Przetłumaczenie informacji turystycznej na 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak współpracy biznesowej, ograniczenie jej do współpracy pomiędzy urzędami, 2. Ograniczenia budżetowe dotyczące działań promocyjnych, 3. Stosowanie tradycyjnych form promocji, bez wprowadzania nowych rozwiązań technologicznych (aplikacje mobilne), 4. Utrzymanie (po stronie polskiej) obecnej sytuacji – tylko jednego punktu informacji turystycznej, bez informacji w terenie, 5. Brak nowych produktów sieciowych – promocja tylko istniejący obiektów i atrakcji.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

<p>słowacki (w Polsce) i polski (na Słowacji), 8. Wykorzystanie potencjału właścicieli domków letniskowych jako ambasadorów Rajczy w działaniach promocyjnych oraz marketingu bezpośrednim i wirusowym (np. rekomendacje wśród znajomych, przyciąganie kolejnych letników).</p>	
---	--

5.4. Wnioski z analizy SWOT

Biorąc pod uwagę przewagę silnych stron nad słabymi oraz szans nad zagrożeniami w dziedzinie promocji można stwierdzić, że systematyczne i metodyczne działania promocyjne będą czynnikiem dynamizującym rozwój turystyki w obu gminach.

Gmina Rajcza powinna korzystać z już istniejących działań promocyjnych stosowanych na Słowacji, a Gmina Oszczadnica wzmocnić swoje działania promocyjne w Polsce. Aktywność w tej sferze przynieść powinna oczekiwane rezultaty.

Jak wynika z powyższych badań, analiz i wniosków postawione trzy zadania, to jest:

- Rozwój produktów turystycznych,
  - Rozwój infrastruktury turystycznej,
  - Rozwój współpracy transgranicznej ze szczególnym uwzględnieniem Gminy Skalité,
- będą musiały być realizowane przez cały szereg przedsięwzięć organizacyjnych, inwestycyjnych i promocyjnych.

Tabela SWOT oraz opis diagnostyczny wskazują przy tym, że podział zadań pomiędzy poszczególnymi kierunkami rozwojowymi będzie trudny, gdyż produkty rzadko będą wyłącznie polskie bądź słowackie, inwestycje będą służyć tak rozwojowi produktów, jak i celom współpracy transgranicznej.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

III. Część koncepcyjna

6. Koncepcja rozwoju turystyki Gminy Rajcza wraz z rozwojem współpracy transgranicznej, ze szczególnym uwzględnieniem Gminy Skalité.

6.1. Wprowadzenie

Zarówno cele rozwoju Gminy Rajcza, rozwoju terenów przygranicznych w województwie śląskim, jak i analiza diagnostyczna przeprowadzona we wcześniejszych rozdziałach wskazują na konieczność budowania oferty produktów turystycznych wspólnych – polskich i słowackich, co sprzyjać będzie rozwojowi współpracy transgranicznej. Mając świadomość ograniczeń finansowych Gminy Rajcza i konieczności dokonania priorytetyzacji zadań, a także stosunkowo krótki horyzont czasowy dokumentu (4 lata), zaproponowane dalej projekty (przedsięwzięcia) są oparte na założeniu, że każde z nich realizuje co najmniej dwa zadania jednocześnie (np. rozwój infrastruktury i rozwój współpracy transgranicznej) i w ten sposób przyczynia się do rozwoju ekonomicznego gmin. Dodatkowo należy podkreślić, że zaproponowana Strategia i jej działania mają służyć mieszkańcom, lokalnemu biznesowi i odwiedzającym (turystom). Oznacza to, że wskazane projekty działań powinny realizować cele strategiczne gminy, z których najważniejszym jest podniesienie dobrostanu mieszkańców.

6.2. Cele rozwoju turystyki w regionie transgranicznym

Proponowany układ celów wynika z wniosków zawartych w części analityczno-diagnostycznej. Rajcza, Oszczadnica i Skalité są gminami, w których pierwszorzędą atrakcją (podstawowym powodem przyjazdu) jest szeroko rozumiana przyroda oraz rekreacja i uprawianie sportu przy wykorzystaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. W perspektywie Strategii (do roku 2018) wydaje się, że ten powód będzie nadal istotnym czynnikiem determinującym decyzje turystów, co decyduje o zaproponowanym poniżej układzie celów.

Cel strategiczny

Celem strategicznym rozwoju turystyki na obszarze transgranicznym w latach 2014 - 2018 jest zwiększenie przychodów gmin poprzez rozwój istniejących i wprowadzenie nowych produktów turystycznych, inwestycje pro turystyczne oraz wzmocnienie współpracy transgranicznej.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013
oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Cele operacyjne

Powyższy cel strategiczny będzie osiągnięty przez cztery cele operacyjne:

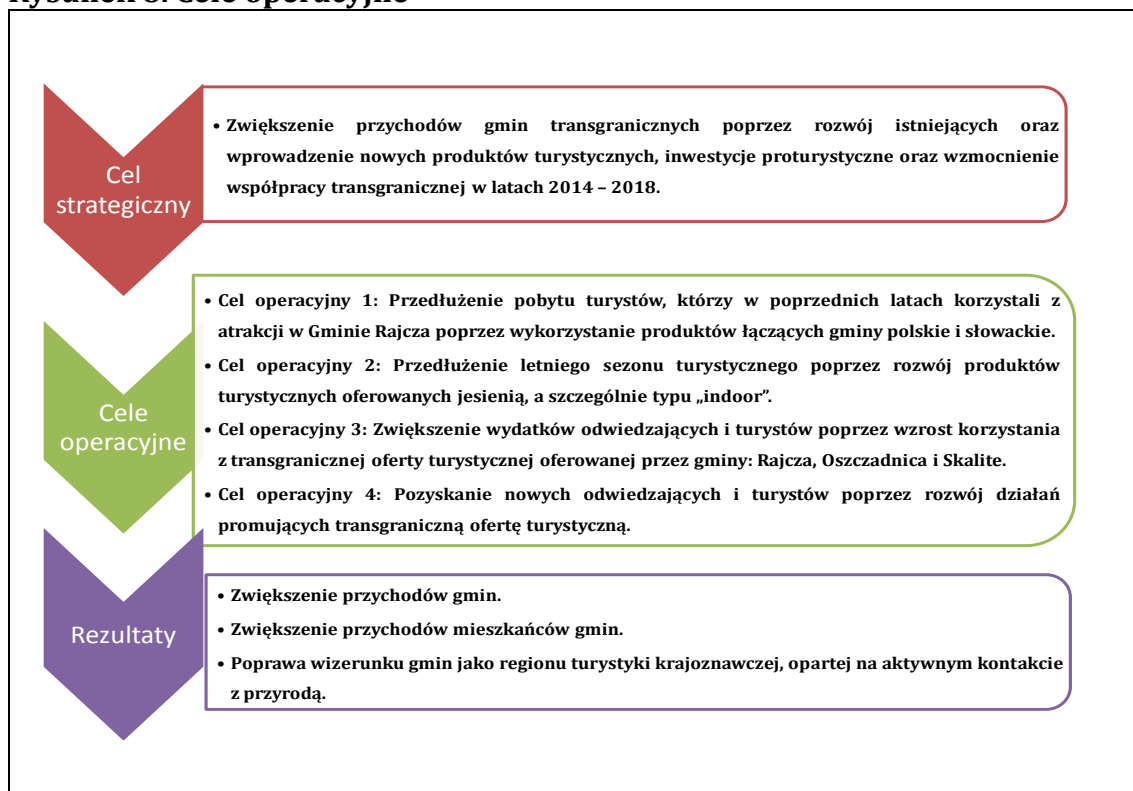
Cel operacyjny 1: Przedłużenie pobytu turystów, którzy w poprzednich latach korzystali z atrakcji w Gminie Rajcza poprzez wykorzystanie produktów łączących gminy polskie i słowackie.

Cel operacyjny 2: Przedłużenie letniego sezonu turystycznego poprzez rozwój produktów turystycznych oferowanych jesienią, a szczególnie typu „indoor”.

Cel operacyjny 3: Zwiększenie wydatków odwiedzających i turystów poprzez wzrost korzystania z transgranicznej oferty turystycznej oferowanej przez gminy: Rajcza, Oszczadnica i Skalite.

Cel operacyjny 4: Pozyskanie nowych odwiedzających i turystów poprzez rozwój działań promujących transgraniczną ofertę turystyczną.

Rysunek 8. Cele operacyjne

Źródło: Opracowanie własne

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Uzasadnienie celów operacyjnych

a. Przedłużenie pobytu w regionie jednodniowych odwiedzających oraz przekształcenie ich w turystów.

Badania ilościowe i jakościowe pokazały, że dużą grupę stanowią odwiedzający jednodniowi. Tacy turyści przynoszą stosunkowo niewielkie przychody gminom i ich mieszkańcom. Nie korzystają z noclegów, korzystanie z gastronomii jest ograniczone, zakup pamiątek jest znikomy. Przekształcenie części z nich w prawdziwych turystów, korzystających przynajmniej z jednego noclegu, powinno podnieść przychody gmin i oferentów usług turystycznych. Pobytu typowo weekendowe, z jednym noclegiem (sobota/niedziela), również stanowią znaczną część ruchu turystycznego w gminach Rajcza i Oszczadnica. Przedłużenie tego pobytu o 1 nocleg (np. piątek/sobota) pozwoli na kolejne zwiększenie przychodów gmin i oferentów usług turystycznych. Wiąże się to jednak z koniecznością opracowania dodatkowych ofert (produktów), obejmujących piątkowe popołudnie i wieczór.

b. Wydłużenie sezonu

Sezon turystyczny w gminach Rajcza, Oszczadnica i Skalite trwa stosunkowo krótko. Zimą jest to zwłaszcza okres ferii (5 tygodni w Polsce), latem – w praktyce - lipiec i sierpień, także częściowo czerwiec i początek września. Opracowanie odpowiednich ofert powinno przyczynić się do zwiększonego ruchu w trzech zasadniczych sezonach:

- sezon zimowy: od początku grudnia do kwietnia,
- sezon wiosenno-letni: od maja (poczynając od majowego długiego weekendu) do 15 września,
- sezon jesienny: od 16 września do połowy listopada.

Ze względu na uzależnienie oferty turystycznej w dużym stopniu od pogody, próby dynamizowania okresu wiosennego (maj) oraz jesiennego (październik i listopad) powinny być skoncentrowane na przygotowaniu ofert specjalistycznych, adresowanych do konkretnych odbiorców.

c. Zwiększenie wydatków turysty

Odwiedzający i turysta skłonny jest wydać więcej pieniędzy, jeśli otrzymuje ciekawą dla niego, urozmaiconą i kompleksową ofertę. Współpraca transgraniczna jest dużą szansą na zwiększenie wydatków turystów w regionie. Proponowanie ofert pakietowych i sieciowych, uruchomienie nowych produktów turystycznych i modyfikacja istniejących powinny skłonić do powiększenia budżetu weekendowego i wakacyjnego (urlopowego) turysty. Turysta zwiększy swoje wydatki, jak tylko otrzyma produkty zaspokajające jego potrzeby weekendowe i urlopowe.

d. Pozyskanie nowych turystów/odwiedzających

Badania pokazują, że w gminach Rajcza i Oszczadnica występuje duży poziom retencji (zatrzymania) odwiedzających i turystów. Osoby, które raz przyjechały do Rajczy i Oszczadnicy skłonne są odwiedzać je ponownie i rekomendować region innym turystom. Oznacza to, że wysiłek marketingowy powinien być dwukierunkowy:

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- należy proponować nowe atrakcje i oferty, aby odwiedzający (turysta) za każdą wizytą mógł znaleźć coś nowego – powinno to podnieść skłonność do powtórnej i następnych wizyt,
- należy pozyskiwać, poprzez działania promocyjne, nowych odwiedzających (turystów).

6.3. Rozwój produktów turystycznych

Biorąc pod uwagę teorię marketingu terytorialnego, teorię turystyki, źródła wtórne oraz wnioski z własnych badań i analiz, należy wskazać gamę produktów, które będą dawały użytkownikom i mieszkańcom konkretne korzyści.

W związku z faktem, że pierwszorzędą atrakcją turystyczną Gminy Rajcza oraz gmin słowackich: Oszczadnica i Skalite są walory przyrodnicze, krajobraz, czy widoki, rozwój produktów turystycznych powinien wzmacniać te atrakcje poprzez wzbogacenie już istniejących, jak i tworzenie nowych.

Propozycja produktów w tym obszarze, która uwzględnia zarówno istniejącą infrastrukturę, jak i potrzeby wynikające z analizy i badań, jest następująca:

1. Oferta jednodniowych wycieczek z Gminy Rajcza do Gmin słowackich: Oszczadnica i Skalite zmienna w zależności od sezonu:
  - a) sezon letni – wycieczki krajoznawcze, wycieczki w celu zabawy w letnim centrum rozrywki (zabawy: zjazd na linie, aquazorbing) – szczególnie adresowane do rodzin z dziećmi,
  - b) sezon jesienny – wycieczki w celu wykorzystania obiektów typu: ściana wspinaczkowa (np. mini kurs wspinania), zabawa na placu do strzelania, wykorzystanie obiektów hotelowych (w tym np. kręgielnia, gry „indoor”),
  - c) sezon zimowy – wycieczka na narty (wykorzystanie Snow Paradise).
2. Organizacja letnich zawodów dla turystów w różnym wieku, wykorzystujących trasy rowerowe, biegowe, spacerowe (np. zawody w dwuboju dla dzieci (rower plus bieg), zawody dla osób dojrzałych przy wykorzystaniu techniki „nordic walking”, rozbudowany bieg górski na 5 kilometrów⁴⁷, itp.).
3. Organizowanie zawodów dla seniorów. W wielu dyscyplinach sportowych są organizowane specjalne zawody sportowe dla osób w wieku 50+, Rajcza mogłaby się stać centrum takich zawodów (np. biegowe, rowerowe, nordic walking, itp.). Wydaje się także celowe prowadzenie klasyfikacji wiekowych w organizowanych imprezach amatorskich
4. Organizacja specjalnej imprezy wiosennej „Zejście śniegów/rafting na Sole”, wspartej promocją internetową.
5. Zaoferowanie produktu pakietowego obejmującego dojazd, nocleg i dodatkowe atrakcje, we współpracy z operatorami komunikacyjnymi (np. projekt „Kolej na Beskidy”

⁴⁷ Np. dwie edycje w sezonie – polska i słowacka.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

prowadzony wspólnie z Kolejami Śląskimi). Nawiązanie współpracy transgranicznej w tym zakresie – w Zwardoniu istnieje kolejowe przejście graniczne.

6. Letnie kino „na granicy” – organizacja możliwości oglądania filmów na wolnym powietrzu (możliwa współpraca z Silesia Film – instytucją odpowiedzialną za promocję filmową w województwie śląskim oraz właścicielem Filмотeki Śląskiej).
7. Jesienne imprezy weekendowe dla rodzin (np. Jesień w Rajczy – impreza edukacyjno-przyrodnicza obejmująca m.in. wykorzystanie ścieżki dydaktyczno-przyrodniczej w celu pokazania, jak zmienia się przyroda).
8. Jesienne atrakcje dla uczestników konferencji i szkoleń (np. trening przetrwania, nocny bieg).
9. Jesienny rajd rowerowy z gwiazdą (np. rajd z Mają Włoszczowską).
10. Organizacja zimowych zawodów w miesiącach wakacji zimowych w Polsce i na Słowacji (np. transgraniczne biegi narciarskie, zjazdy na sankach lub zabawnych przedmiotach, zawody narciarskie dla dzieci, młodzieży i wybranych grup zawodowych – np. dziennikarze, lekarze, aktorzy, nauczyciele).
11. Jednodniowe wycieczki do gmin słowackich na narty, sanki i inne atrakcje zimowe.
12. Imprezy w każdym sezonie typu: poznajemy tradycje, zwyczaje i święta regionu, w tym polskie i słowackie (np. jarmarki, wystawy, prezentacje, koncerty, degustacje kulinarnych produktów regionalnych).
13. Imprezy kulturalne, cykliczne, typu: koncerty muzyki transgranicznej – polskiej i słowackiej, zarówno tradycyjnej, jak i popowej.
14. Impreza poświęcona transgranicznej współpracy, np. „Polsko-słowacki weekend” (w okresie słabszego zainteresowania turystów odwiedzaniem gmin, np. pierwszy weekend października. Podczas takiego wydarzenia można zorganizować jarmark produktów kulinarnych, jarmark tradycyjnych pamiątek, wystawę historyczną, zabawę, koncert muzyczny).
15. Festiwal tradycyjnych przysmaków Rajczy, Skalite i Oszczadnicy. Impreza zorganizowana we wrześniowy weekend, aby przedłużyć okres odwiedzin turystów.
16. Impreza dla amatorów aktywnego wypoczynku pod roboczą nazwą „Wielobój drwalski”, składającej się z: biegu terenowego, jazdy konnej (lub alternatywnie – na rowerze), zdobywanie ścianki wspinaczkowej oraz rąbanie drewna.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

6.4. Rozwój infrastruktury turystycznej

Biorąc pod uwagę wnioski z diagnozy aktualnego stanu turystyki w Gminie Rajcza i Oszczadnica oraz zgłoszone przez respondentów uwagi w trakcie prac nad Strategią, rozwój infrastruktury turystycznej regionu transgranicznego powinien uwzględnić następujące elementy:

- a) Rozwój infrastruktury w Gminie Rajcza, to znaczy: większa ilość ławek, dostępnych toalet, tablic informacyjnych dla turystów, tablic z podaniem atrakcji, tablic z lokalnymi lub historycznymi bądź legendarnymi postaciami⁴⁸, tablic z zachętami do zwiedzania atrakcji typu „must visit”, oznakowań do głównych atrakcji wraz z podaniem odległości, oznakowań do informacji turystycznej w gminie, tablic witających turystów w językach polskim i słowackim zarówno na dworcach, jak i w centrum poszczególnych miejscowości oraz wśród oferentów usług turystycznych (np. pensjonaty, karczmy, restauracje);
- b) Rozwój infrastruktury turystycznej: większa ilość punktów gastronomicznych, hoteli trzy i przynajmniej jednego czterogwiazdkowego w Gminie Rajcza, pensjonatów, ośrodków agroturystycznych, siłownie na wolnym powietrzu/strefy aktywności rodzinnej;
- c) Modernizacja starych szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych (schroniska, miejsca parkingowe, miejsca wypoczynku, oznakowania szlaków, mapy wielkoformatowe na szlakach, tablice informacyjne dot. miejsc unikatowych czy historycznych, tablice informacyjne związane z zasłużonymi postaciami, tablice informacyjne przedstawiające miejscowe legendy, dawne zwyczaje, wierzenia, ciekawostki, itp.);
- d) Budowa nowych szlaków turystycznych: pieszych i rowerowych wraz z infrastrukturą;
- e) Wyznaczenie szlaku pieszego typu „cross-fit” służącego do mierzenia kondycji oraz standaryzowanego „spalania kalorii” (np. typu „jedno przejście to 200 kalorii”);
- f) Budowa nowego szlaku(ów) konnego wraz z infrastrukturą;
- g) Oznakowanie i rozbudowa tras narciarskich typu „ski-tour” (terenowych), także transgranicznych;
- h) Budowa kulturowego (edukacyjnego) szlaku turystycznego – transgranicznego, z wyraźnym podkreśleniem jego funkcji łączącej dwie kultury;
- i) Tworzenie warunków do powstania galerii sztuki, która promowałaby wyroby regionalne oraz sztukę regionalną, działanie powinno być powiązane ze standaryzacją strojów regionalnych i wsparciem dla działań etnograficznych;
- j) Modernizacja i rozwój wyciągów narciarskich w Zwardoniu;
- k) Budowa trasy do narciarstwa biegowego;

⁴⁸ Np. w rejonie Chopoka na Słowacji popularne są tablice „drogowe” dla turystów z napisem „Pozor yeti”.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- l) Dokończenie budowy drogi S69 łączącej Gminę Rajcza z Oszczadnicą i Skalite wraz z oznakowaniem w obu językach⁴⁹;
- m) Zbudowanie obiektu sanatoryjnego lub/i Spa w Soli wraz z wykorzystaniem źródeł solankowych;
- n) Opracowanie i publikacja przewodników turystycznych zarówno o Gminie Rajcza, jak również o transgranicznym regionie;
- o) Zbudowanie boiska pełnowymiarowego w Zwardoniu;
- p) Utworzenie studia nagrań muzycznych zespołów regionalnych;
- q) Budowa ścianki/ścianek wspinaczkowej;
- r) Rozwój małej przedsiębiorczości w zakresie rozwoju infrastruktury związanej ze sportami zimowymi, np. wypożyczalnie sprzętu sportowego, serwis sprzętu sportowego, itp.;
- s) Wsparcie rozwoju stadnin koni, budowa nowego szlaku konnego;
- t) Zbudowanie specjalistycznej górskiej trasy rowerowej;
- u) Zbudowanie obiektu (skateparku) dla rolkarzy;
- v) Przegląd infrastruktury sportów zimowych (zwłaszcza wyciągów) i ewentualna ich rewitalizacja i rozbudowa poza Zwardoniem.
- w) Umieszczenie na wszystkich formach informacji o szlakach (tablice, informatory, mapy, tabliczki kierunkowe, itp.) danych „fitness”, tj. informacji typu: „Przejsie tego szlaku w 2 godziny to przeciętnie utrata X kalorii”. Wykorzystanie takich danych do celów promocyjnych.

6.5. Rozwój współpracy transgranicznej ze szczególnym uwzględnieniem Gminy Skalite

Podstawą dalszego rozwoju gmin transgranicznych jest łączenie wysiłków, funduszy i kapitału społecznego. Każda z gmin ma pewne wyróżniające ją cechy, które należy łączyć i oferować wspólny produkt turystom polskim, słowackim i zagranicznym. Rozwój współpracy transgranicznej, co wynika z badań i analiz, powinien zostać skierowany w następujące kierunki:

1. przygotowanie produktu flagowego, łączącego gminy Rajcza, Skalite i Oszczadnica,
2. zorganizowania wspólnej imprezy o międzynarodowym znaczeniu, promującej walory turystyczne tych gmin,

---

⁴⁹ Zadanie europejskie, realizowane w ramach sieci TEN-T, Gminy mogą ten projekt wspierać w granicach swoich możliwości. Dokończona droga powinna np. stanowić okazję do zaoferowania terenów inwestycyjnych.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

3. opracowanie produktów sieciowych w oparciu o potencjał Rajczy oraz gmin ościennych,
4. opracowanie długoterminowej kampanii promującej wspólne inicjatywy i produkty.

Ad. 1.

Przygotowanie wspólnego produktu flagowego dla regionu transgranicznego jest najważniejszym elementem strategii rozwoju turystyki. Pozwoli on ujawnić współpracę i promocję już istniejących produktów, wpłynie na poprawę przepływu turystów ze Słowacji do Polski i odwrotnie, przyniesie w dalszej perspektywie wzrost wydatków turystów, a więc wzrost dochodów gmin.

Produkt turystyczny, który łączyć ma graniczne gminy powinien wyraźnie nawiązywać do ich, potrzeb mieszkańców oraz turystów. Takim produktem może być:

- a. międzynarodowy festiwal sportów zimowych – impreza weekendowa, podczas której turyści słowaccy i polscy w różnym wieku rywalizować będą w różnych dyscyplinach sportów zimowych (np. „Transgraniczny Festiwal Atrakcji Zimowych” – gry, zawody, wyścigi dla kilku grup wiekowych na śniegu i lodzie), wykorzystujące obecną popularność i potencjał ośrodka „Snow Paradise”, nawiązujące do minionej świetności Zwardonia oraz nowej stacji w tej miejscowości, wciąż mało wypromowanej w skali woj. śląskiego i pozostałych województw kraju,
- b. transgraniczny przegląd zespołów ludowych i młodzieżowych (np. „Transgraniczne granie”),
- c. transgraniczny bieg narciarski zimą, a spacer typu „nordic walking” – latem (np. „Tour de frontiere”)⁵⁰.

Ad. 2.

Organizowanie imprezy o międzynarodowym znaczeniu nie jest łatwe w czasach wielu wydarzeń i festiwali. Jednak zarówno współczesny trend marketingu terytorialnego podkreśla wagę imprez, jak również respondenci w badaniach zwracali uwagę na zbyt małą ilość takich produktów, które byłyby znane w skali kraju i województw ościennych (w tym w Kraju Żylińskim na Słowacji i w Kraju Morawsko-Śląskim w Czechach). Dlatego gminy transgraniczne mogą podjąć się organizacji wydarzenia, będącego z jednej strony produktem, dla którego przyjeżdżają turyści, a z drugiej – narzędziem promocji ich współpracy. Wydarzeniem o międzynarodowym charakterze może być jedno z zaproponowanych w punkcie ad. 1 wydarzeń lub inna impreza. Wydarzenie takie musi spełniać określone kryteria (tabela 4).

---

⁵⁰ Wprawdzie w Polsce, w tym w województwie śląskim odbywają się liczne imprezy „nordic walking”, w tym w sąsiedztwie (Radziechowy), jednak nie ma zbyt wielu imprez transgranicznych.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Tabela 4. Kryteria imprezy – wydarzenia

Why? (dlaczego?)	Podkreśla korzyści z udziału w wydarzeniu
	Opisuje powody, dla których wydarzenie jest organizowane
	Odwołuje się do potrzeb potencjalnych uczestników
Who? (kto?)	Krajowe, regionalne, miejscowe audytorium
	Zainteresowania grupy docelowej
	Świadomość publiczności, co do natury wydarzenia
When? (kiedy?)	Harmonogram podobnych imprez
	Czas w ciągu dnia
	Dzień lub dni tygodnia
Where? (gdzie?)	Wyjątkowość miejsca wydarzenia
	Wygoda
	Bliskość i łatwość dostępu
	Wsparcie lokalne
What? (co?)	Określenie celu wydarzenia
	Identyfikacja potrzeb i oczekiwań
	Identyfikacja i uszeregowanie planu wydarzenia

Źródło: Opracowanie własne

W związku z faktem, że przyroda i krajobraz to najważniejsze walory regionu, można zaproponować imprezę odwołującą się do tego najważniejszego elementu jego tożsamości. Proponowane imprezy:

- a. Międzynarodowe spotkania przewodników górskich,
- b. Festiwal Pasterzy, Baców i Juhasów (październik – po powrocie z hal),
- c. Międzynarodowe dni ruchu „Slow Life”,
- d. Transgraniczne spotkania nauczycieli przyrody,
- e. „Wielobój drwalski”.

Ad.3.

Szansą na rozwój regionu transgranicznego w oparciu o turystykę jest wypracowanie produktu sieciowego, to znaczy połączenie walorów Gminy Rajcza z gminami Oszczadnica i Skalite w jeden wspólny produkt turystyczny. Warunkiem skutecznego wdrożenia takiego produktu jest oddanie do użytku i poprawa stanu dróg ułatwiających turystom poruszanie się po tych gminach, aby skrócić czas dojazdu z jednej gminy do drugiej.

Na terenie Gminy Oszczadnica znajduje się ośrodek narciarski „Snow Paradise”, a na terytorium Gminy Rajcza istnieje bogata oferta noclegowa. Dlatego też organizacja jednego produktu (np. weekendu narciarskiego: nocleg w Rajczy – narty w Oszczadnicy) pozwoli każdej z gmin korzystać z jednego turysty. Taki produkt wymaga najpierw ustaleń pomiędzy władzami samorządowymi i oferentami usług turystycznych.

Rozwój współpracy transgranicznej powinien być wzmacniany poprzez różnorodne formy współpracy w zakresie rozwoju produktów turystycznych, tworzenia nowych oraz wspólnej

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

promocji pomiędzy samorządami gmin oraz podmiotami działającymi w branży turystycznej i okołoturystycznej. Przeprowadzone konsultacje społeczne w Gminie Rajcza oraz w Oszczadnicy dowiodły, że rozmiar i formy tej współpracy są niewystarczające. Zbyt mała jest liczba wspólnych inicjatyw oraz świadomości korzyści z łączenia i promowania wspólnych ofert, zarówno w skali Gminy Rajcza, jak w całym regionie.

Konsultacje społeczne wykazały, że dominuje model świadczenia usług każdej gminy osobno, zamiast w partnerstwie. Istotnym warunkiem rozwoju takiej współpracy będą zatem:

- powołanie Rady Rozwoju Turystyki i Promocji na Obszarze Transgranicznym, złożonej z przedstawicieli samorządów oraz podmiotów (osób) działających na rzecz ich rozwoju,
- okresowe spotkania przedstawicieli branży turystycznej, np. właścicieli restauracji, gościńców, wyciągów, pensjonatów czy kwater agroturystycznych w celu wymiany doświadczeń oraz rozwijania i tworzenia ofert pakietowych oraz sieciowych, np. przed i po sezonie zimowym czy letnim,
- szkolenia i warsztaty z zakresu marketingu usług turystycznych ze szczególnym uwzględnieniem roli i znaczenia internetu,
- tworzenie warunków do powołania klastrów.

Ad. 4.

Skuteczność sprzedaży nowych produktów turystycznych w rozwoju regionu uzależniona jest od właściwej, wspólnej kampanii promocyjnej, jej założenia opisane są w rozdziałach poświęconych idei kreatywnej, pozycjonowania Gminy Rajcza i poświęconym planowaniu budżetowemu.

Dodatkowo zalecamy przegląd produktów i ofert i sprawdzenie, które mogłyby być wykorzystane po obu stronach granicy. Na przykład „informacja fitness” (punkt 7.4. w) wydaje się takim produktem.

Podsumowanie całości

Liczba proponowanych działań jest dość duża, a ich kierunki różnorodne. Biorąc pod uwagę stosunkowo krótki horyzont czasowy Strategii (2014-2018) wydaje się konieczne wyznaczenie maksymalnie kilku działań, które powinny być dla obszaru projektu priorytetowe. Lista konkretnych rekomendowanych działań kluczowych i priorytetowych znajduje się w załączniku na końcu dokumentu.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

7. Koncepcja promocji turystycznej Gminy Rajcza z częścią kreatywną

Promocja to zespół podejmowanych czynności, aby poinformować o cechach merytorycznych produktu i przekonać docelowych nabywców, aby go kupili. Promocja usług turystycznych jest z kolei zespołem skoordynowanych, taktycznych i strategicznych działań i środków komunikacji stosowanych do kreowania wiedzy, zainteresowania i przychylniej opinii o przedsiębiorstwie (gminie, regionie itp.) i jego znanych lub nowych produktach, w celu przyciągania do nich turystów i motywowania ich do zakupu produktu turystycznego. Instrumentami promocji są: reklama, sprzedaż osobista, promocja sprzedaży, public relations, sponsoring.⁵¹

Funkcje promocji to:

- informowanie klientów o produkcie, jego cechach, wartości, funkcjonalności,
- zwrócenie uwagi nabywców na dany produkt czy usługę,
- nagradzanie klientów za korzystanie z produktu, lojalność,
- pozyskanie nowych klientów oraz zwiększanie zakupów klientów okazjonalnych.

7.1. Określenie grup docelowych promocji konsumenckiej, wraz z uzasadnieniem

Grupy docelowe działań promocyjnych powinny być wskazane na podstawie analizy dwóch czynników: potencjału i atrakcyjności (mierzonych liczbowo) poszczególnych grup docelowych dla regionu oraz analiz finansowych (możliwości) nadawców (w tym przypadku - Gmin Rajcza/Skalité/Oszczadnica).

Dane społeczno-demograficzne, takie jak wiek, płeć, dochód czy wykształcenie turystów nie wykazują szczególnej specyfiki, to znaczy do gmin przyjeżdżają osoby raczej zamożniejsze, lepiej wykształcone, mieszkające w miastach i w zasadzie w każdym wieku.

Nie można zatem opracować strategii promocji według ogólnych socjo-demograficznych kryteriów, należy je uszczegółowić. W proponowanej Strategii, przyjęto, że w latach 2014-2018 będą wykorzystywane istniejące zasoby, przy jednoczesnej ich rozbudowie i rozwoju. Jej wdrożenie nie będzie zatem próbą całkowitego przebudowania wizerunku Rajczy, Skalitego i Oszczadnicy oraz pozyskania zupełnie nowych rynków. Strategia zakłada głębszą penetrację obecnych rynków, zaoferowanie nowych (zmodyfikowanych) produktów oraz aktywizację działań promocyjnych.

⁵¹ *Marketing usług turystycznych*, red. naukowy A. Panasiuk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, str. 210.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Oznacza to, że kryteriami wyboru grup docelowych dla potrzeb koncepcji promocji Gminy Rajcza i gmin słowackich, powinny być następujące trzy czynniki:

1. Miejsce zamieszkania - głównie województwo śląskie, kraj żyliński, kraj morawsko-śląski, województwo opolskie (obszar TRITIA⁵²),
2. Rodzaj poszukiwanej przez turystę oferty - aktywna, uzdrowiskowa, agroturystyka, przygraniczna, nastawiona na kontakt z przyrodą,
3. Wcześniejsze korzystanie z oferty - czy członek danej grupy docelowej był już w regionie oraz sposób korzystania z tej oferty (np. rodzaj i czas pobytu). Badania pokazały duży procent powracających turystów.

Biorąc pod uwagę powyższe czynniki oraz dotychczasowe trendy turystyczne w regionie, jego atrakcje oraz wskazane plany budżetowe można wyróżnić następujące grupy docelowe działań promocji turystycznej gmin (tabela 5 na następnych stronach).

---

52 Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej – TRITIA.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Tabela 5. Grupy docelowe promocji turystycznej Gmin

Grupa docelowa	Kierunek promocji	Uzasadnienie
<p>Mieszkańcy województwa śląskiego. Aktualne i proponowane produkty turystyczne adresowane są do osób aktywnych i sprawnych fizycznie, co oznacza, że mniej istotny jest wiek. Odbiorcy działań promocyjnych poszukują nowych doświadczeń osobistych i wiedzy (szczególnie przyrodniczej, krajobrazowej), odczuwają chęć aktywnego wypoczynku, czują się sprawni fizycznie i realizują się podczas aktywności „outdoor”, nastawieni są na własną aktywność i działanie. Aktywne rodziny, które chętnie spędzają czas razem na wspólnych wycieczkach, zamiast w centrach handlowych. Odbiorcami są osoby, które odczuwają potrzebę wyjazdu z miejsca zamieszkania w region atrakcyjnej przyrody. Oferta pod (roboczym) tytułem⁵³ „Poznaj uroki i atrakcje Rajczy”.</p> <p>Mieszkańcy województw ościennych, którzy są aktywni, poszukują nowych doświadczeń, a ich region jest im już dobrze znany. Oferta typu „Czas na przerwę, pokochaj Rajczę”. Zachęcanie do spędzania w Rajczy długich weekendów (styczeń, maj, czerwiec, sierpień, listopad, grudzień).</p>	<p>Pobyty jednodniowe i weekendowe (nowe produkty i pakiety usług turystycznych). Koncentracja na imprezach, zwiedzaniu atrakcji i szlaków, aktywności fizycznej tak zimą, jak i latem. Celem jest zbudowanie i podtrzymanie zwyczaju krótkich wypadów w regionie, aktywne korzystanie z bogatej oferty turystycznej.</p> <p>Pobyty 3-4 dniowe (pakietowe). Oferta „aktywna”, bycie „fit” (zdrowy i zadowolony). Celem jest pokazanie Rajczy/Oszczadnicy, jako stosunkowo dostępnego i atrakcyjnego miejsca, niezbyt odległego, a bezpiecznego psychologicznie (nie trzeba znać języków, można przywrócić równowagę fizyczną i psychiczną krótkim, aktywnym wypoczynkiem).</p>	<p>Dla mieszkańców Śląska dojazd do Gminy Rajcza jest stosunkowo szybki (z Katowic do Rajczy można dotrzeć w 2 godziny), a w roku 2014 czas przejazdu powinien ulec dalszemu skróceniu po oddaniu do użytku odcinka drogi ekspresowej Bielsko-Żywiec oraz jej dokończeniu na odcinku Węgierska Górka-Żylica (Słowacja). Pomimo faktu, że Rajcza jest stosunkowo znanym miejscem turystycznym, to jednak wielu turystów wybiera inne miejscowości. Dlatego konieczne jest pozyskanie nowych klientów – osób szukających pomysłu na krótki, np. weekendowy wyjazd. Turystyka weekendowa to jeden z kierunków wymagający promocji.</p> <p>Dla mieszkańców województw: opolskiego, małopolskiego i świętokrzyskiego dojazd jest również dość wygodny (ok. 2-3 godziny) wymaga jednak wcześniejszego zaplanowania. Część mieszkańców wskazanych województw zna atrakcje turystyczne swojego regionu i poszukuje nowych wyzwań.</p>

53 Wszystkie tytuły ofert są wyłącznie robocze i mają pokazywać **ideę działań promocyjnych** oraz opisywać meritum oferty. **Nie są nazwami marketingowymi, ani tym bardziej hasłami.** Takie powinny pojawić się w realizacjach promocyjnych.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalitzé

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

<p>Mieszkańcy Warszawy (NIE – województwa mazowieckiego).</p> <p>Wielu mieszkańców Warszawy pochodzi z województwa śląskiego, dlatego można ich zachęcić do kilkudniowych wypadów w atrakcyjne miejsce. Ci, którzy nie znają tego regionu mogą być zachęceni stosunkowo wygodnym dojazdem oraz jakością usług turystycznych.</p>	<p>Pobyty 3 - 4 dniowe (pakietowe). Bycie „fit” (aktywność, zdrowie i zadowolenie – sporty nowoczesne i ekstremalne). Celem jest pokazanie regionu jako stosunkowo dostępnego i atrakcyjnego miejsca niezbyt daleko i bezpiecznego psychologicznie (nie trzeba znać języków, nie trzeba mieć dużego samochodu czy specjalnej wiedzy, aby go zwiedzać.)</p>	<p>Dojazd z Warszawy zajmuje turystom ok. 4-5 godzin. Wymaga planowania. Z drugiej strony można zaproponować Rajczę jako bazę noclegową do „wyjazdów gwiazdzistych” (Słowacja – Mała Fatra, Zakopane, itp.).</p>
<p>Oferta typu: „Rajcza – tego jeszcze nie znacie”.</p> <p>Turyści ze Słowacji oraz Czech (TRITIA).</p> <p>Wyłącznie region przygraniczny.</p> <p>Oferta typu: „Rajcza. Nie tylko zakupy”.</p> <p>Promocja powinna pokazywać produkty turystyczne i imprezy, szczególnie takie, których nie ma na Słowacji.</p>	<p>Zwiedzanie jednodniowe, ewentualnie weekend (1 nocleg). Koncentracja na ofertach w Słowacji niedostępnych, na przykład - szlaki papieskie (Oferta ma większy sens w przypadku Słowacji, mniej w przypadku Czech), szlaki konne.</p>	<p>Zbudowanie przekonania, że regionowi warto poświęcić więcej czasu i można w nim spędzić więcej niż jeden dzień.</p>
<p>Dotychczasowi klienci, czyli osoby i rodziny już przekonane do regionu.</p> <p>Oferta typu: „Przedstaw region rodzinie i znajomym”.</p> <p>Osoby zainteresowane konkretnymi produktami regionu.</p>	<p>Ogólna informacja wizerunkowa, promocje (np. zapłać za 3 noclegi, 4 darmo).</p> <p>Prezentacja nowych produktów (aktywna turystyka, rowery, „downhill”, narty, itp.)</p>	<p>Wykorzystanie turystów jako ambasadorów oferty regionu. Dostarczenie im informacji o Rajczy/Oszczadnicy i jej ofertach, aby mogli go „sprzedać” po powrocie do miejsca zamieszkania. Specyfika regionu, np. charakterystyczne szlaki, produkty niszowe, które znajdują zainteresowanie u pasjonatów.</p>
<p>Otoczenie biznesowe, ze szczególnym uwzględnieniem touroperatorów, biur turystycznych, dziennikarzy mediów specjalistycznych (turystycznych, w tym portali internetowych), organizatorów imprez, operatorów stron typu booking.com, itp. – tak polskich, jak i słowackich. Możliwe sięgnięcie do operatorów czeskich.</p>	<p>Strategia informowania o starych i nowych produktach turystycznych.</p> <p>Informowanie o wspólnych polsko-słowackich działaniach.</p>	<p>Biznes turystyczny jest środowiskiem, które dystrybuuje informacje, dlatego nie może być pominięty w działaniach promocyjnych.</p>

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalitzé

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Firmy szkoleniowe organizujące szkolenia, seminaria i mniejsze konferencje oraz wyjazdy typu <i>incentive</i> . Waga tego rynku rośnie poza szczytem sezonu, kiedy obłożenie ośrodków noclegowych spada (np. listopad, kwiecień).	Strategia informowania o infrastrukturze turystycznej w regionie, z podkreśleniem waloru transgraniczności.	Firmy szkoleniowe wykorzystują bazę noclegową i gastronomiczną w tak zwanych martwych miesiącach (kwiecień i listopad) za mniejsze, niż w szczycie sezonu opłaty. Jednak muszą znać ofertę ze szczególnym uwzględnieniem produktów typu „indoor”.
---	---	---

Źródło: Opracowanie własne

7.2. Wstępne kierunki promocji biznesowej

Zagadnieniem odrębnym jest promocja regionu jako miejsca przyjaznego inwestorom, zwłaszcza z branży turystycznej. Gminy powinny opracować i wdrożyć program promocji inwestycyjnej obejmującej następujące informacje:

- Dostępne tereny inwestycyjne (wielkość, usytuowanie, przeznaczenie w planie zagospodarowania przestrzennego);
- Ich status prawny;
- Zagospodarowanie, lub możliwość pozyskania dostępu do infrastruktury drogowej i technicznej;
- W przypadku „brownfield” (obiektów istniejących i przeznaczonych do sprzedaży) – informacje jak wyżej, z dodatkowymi danymi o stanie obiektów. Wydaje się, że w przypadku Gminy Rajcza ten ostatni kierunek może być priorytetowy, na terenie gminy występują liczne pustostany, opuszczone budynki, itp. Być może oferta skierowana do inwestora instytucjonalnego (np. zainteresowanego obiektami typu *time-sharing*) byłaby celowa.
- Rajcza może, wychodząc poza bezpośrednie działania pro turystyczne, rozpatrzyć możliwość zagospodarowania obiektów w gminie na obiekty przeznaczone do stałego zamieszkania dla emerytów.

Wskazane jest nawiązanie bliższej współpracy z Śląskim Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera (<http://invest.slaskie.pl/>). W bazie ofert inwestycyjnych Centrum nie ma ani jednej oferty z Rajczy⁵⁴. ŚCOliE jest dobrym punktem startu do promowania Rajczy wśród potencjalnych inwestorów – instytucja ta dysponuje bazą danych i prowadzi dość szerokie działania promocyjne, także zagraniczne.

54 Stan na 20.11.2013 roku.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

7.3. Określenie USP

Rozpoznanie specyfiki gmin – Rajcza, Oszczadnica, Skalite - pozwala na wskazanie dwóch czynników będących ich wyróżnikiem. Są to ośrodek narciarski „Snow Paradise”, gdzie można aktywnie uprawiać sporty zimowe i rekreację latem oraz turystyczne szlaki piesze i rowerowe pozwalające na aktywny kontakt z przyrodą, która jest najważniejszym walorem regionu. Wobec dwóch powyższych cech, jako ideę główną promocji, która pozwoli wyróżnić ten region od innych podobnych, proponujemy:

Aktywność w kontakcie przyrodą

Uzasadnienie wyboru wynika z części diagnostycznej. Rajcza (i sąsiednie gminy słowackie) są już miejscem turystyki aktywnej, w obszarach tych występują dodatkowo liczne obszary chronione. Wydaje się zatem, że budowanie na zasobach już istniejących, z ich poprawą, podniesieniem standardu i nowymi produktami jest kierunkiem logicznym i uzasadnionym.

7.4. Pozycjonowanie Rajczy

Pozycjonowanie Gminy Rajcza winno opierać się na dwóch podstawowych założeniach:

- a. zidentyfikowanych cechach tożsamości gminy,
- b. rozpoznanych cechach wyróżniających gminę od gmin sąsiedzkich.

Wszystkie gminy beskidzkie znane są z atrakcji przyrody, walorów krajobrazowych oraz stosunkowo jeszcze dziewiczej, mało zniszczonej przyrody. To, co odróżnia Rajczę od pozostałych gmin, to bliskość granicy ze Słowacją, ścieżki edukacyjno-przyrodnicze, popularność miejsca dla „zielonych szkół” oraz szlak konny. Biorąc pod uwagę te cechy można pozycjonować Gminę Rajcza na rynku usług turystycznych w województwie śląskim podkreślając przyrodę i transgraniczność rozumianą jako współpracę z gminami słowackimi.

Ideą pozycjonującą Gminę Rajcza jest

Fitness na granicy polsko-słowackiej

„Aktywność w przyrodzie” czy też „naturalny fitness” to zwroty oddające idee zdrowia, dbania o sprawność fizyczną, ćwiczenia fizyczne, przestrzeganie starorzymskiej zasady „w zdrowym ciele zdrowy duch”, korzystanie z możliwości czynnego kontaktu z naturą.

Idea ta przy tym może służyć jako wsparcie do budowy marek imprez i działań długofalowych oraz wpasowuje się w istniejące i postulowane produkty.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Co więcej, określenie „transgraniczne” (czy też „na granicy polsko-słowackiej”) pozwala, aby do tej idei nawiązywały gminy słowackie (por. dalej – idea kreatywna). Ta „transgraniczność” powinna być określeniem pozycjonującym w stosunku do polskiej konkurencji bliższej i dalszej. Z gmin Węgierska Górka i Milówka na Słowację trzeba przedostać się przez Rajcę (Zwardoń), „trójwieś” (Istebna, Jaworzynka i Koniaków) oraz Wisła i Ustroń raczej nie są nastawione na tak ścisłą współpracę transgraniczną. Rajcza ma naturalnych partnerów („Kysucky Triangel”) oraz Oszczadnicę po drugiej stronie granicy, partnerów dysponujących komplementarną do Rajczy ofertą. Określenie pozycjonujące nie jest przy tym hasłem – przykładowe hasła są proponowane w części kreatywnej.

Bycie „aktywnym w naturze”, czy „naturalnie aktywnym” dodatkowo odwołuje się do już istniejącego potencjału, wskazuje na dyferencjację (odróżnienie) od ofert opartych na atrakcjach „pod dachem”.

Jak wskazaliśmy wcześniej, Rajcza potrzebuje produktu flagowego, odróżniającego ją od gmin ościennych. To, co w szczególności wyróżnia Gminę Rajcza od ościennych to funkcja edukacyjna już istniejących produktów, takich jak ścieżka edukacyjno-przyrodnicza, aktywność zielonych szkół, popularność gminy dla kolonii i obozów dzieci oraz młodzieży. Dlatego czynnikiem wyróżniającym gminę, a skierowanym do tej specyficznej grupy docelowej, może być również rdzeń promocyjny:

Naturalne centrum edukacji przyrodniczej w terenie

Pozycjonowanie gminy jako centrum edukacji przyrodniczej pozwoli wzmocnić już istniejące produkty (ścieżki edukacyjne, ofertę „zielonych szkół”), a także rozwinąć w oparciu o taki rdzeń nową ofertę turystyczną i strategię promocyjną.

Jak się wydaje USP i idee pozycjonujące są dopasowane do potencjału gmin, ich możliwości rozwojowych, a także do możliwych kierunków wsparcia UE.

Nowe produkty mogą być rozwinięte w ramach „Programu aktywizacji gospodarczej oraz zachowania dziedzictwa kulturowego Beskidów i Jury Krakowsko – Częstochowskiej — Owca plus”. Celem Programu „Owca plus” jest zahamowanie procesów, które w niedługim czasie doprowadziłyby do całkowitego zaniku na terenie Beskidów tego sposobu wypasu owiec na stokach gór i halach, co spowodowałoby ogromne straty, zwłaszcza w przyrodzie. Włączenie projektu o charakterze edukacyjnym do programu Owca plus będzie wyróżniał Rajcę w otoczeniu.

W ramach projektu można zorganizować Redyk Beskidzki, na wzór Redyku Karpackiego. Zbudowanie „owczej wioski”⁵⁵ pozwoli na odtworzenie tradycji szałasniczej w Rajczy i będzie przyciągać uwagę nie tylko szkół, ale także turystów.

⁵⁵ Więcej o wiosce owczej w dalszej części dokumentu.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

7.5. Propozycja kreatywna promocji turystycznej wraz z uzasadnieniem

Biorąc pod uwagę transgraniczność regionu należy zwrócić uwagę, że produkty turystyczne pozwala promować idea 'podwójności', to znaczy cyfra 2. Zaproponowana koncepcja kreatywna odwołuje się do wszelkich skojarzeń z cyfrą 2, polega na budowaniu skojarzeń typu: 2 razy, dwukrotnie, podwójnie, w dwójnasób, bliźniaczo, itp.

Uzasadnienie

Podmiotem projektu są gminy w dwóch krajach (Polska i Słowacja). Można znaleźć powtarzające się elementy (małe miasteczka, rzeki górskie: Soła, Skaliczanka, narty, trasy rowerowe, stadniny, szlaki piesze, itp.).

Znak – dwa - pozwala na gry słowne przyciągające uwagę turystów, typu:

- „Tu wszystko zdarza się dwa razy.”
- „Przyjedź dwa razy, żeby skorzystać z dwóch ofert.”
- „Zostań dwa razy dłużej.”
- „Przyjdźcie w dwie rodziny – to się opłaca.”
- „Za drugim razem – dwa razy więcej.”
- „Dwa razy więcej zdrowia.”

Uważamy przy tym, że dla właściwej realizacji tej idei powinien powstać znak promocyjny, pełniący rolę służebną w stosunku do całości Strategii i charakteryzujący się, oprócz poprawności formalnej (projektowej) także następującymi cechami:

- Wizualnym wykorzystaniem idei podwójności,
- Prostością i czytelnością,
- Raczej abstrakcyjną formą, aby nie budować skojarzeń z Polską lub Słowacją (m.in. sugerujemy rezygnację z barw narodowych),
- Uniwersalnością – możliwością wykorzystania w różnych realizacjach.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

8. Kierunki i metody promocji wraz z planem działań na lata 2014-2018, budżetami I analizą wydatkową

8.1. Wprowadzenie

Działania promocyjne należy rozpatrzyć według dwóch aspektów: Co promować? oraz Jak promować?

Odpowiedź na pytanie: „Co promować?” wymaga podjęcia decyzji strategicznej związanej z alternatywnym wyborem: promocja wizerunku ze względu na jego specyfikę (USP) lub promocja poszczególnych produktów, dzięki którym można budować wizerunek gmin.

Biorąc pod uwagę wcześniejszą analizę, więcej argumentów wspiera rozwiązanie drugie, czyli promocję konkretnych produktów turystycznych, które w kolejnym etapie przyczynią się do promocji całego obszaru. Czynnikiem wspierającym taki kierunek działań promocyjnych są także wnioski wynikające z literatury poświęconej turystyce. Aktualnie notuje się znaczącą zmianę zachowań turystów, którzy najpierw poszukują atrakcji (oferty, konkretnego produktu), a potem wybierają miejsce. Jak wskazano wcześniej – na wybór miejsca mogą wpłynąć dodatkowe, poza samą ofertą, czynniki (odległość, wygoda dojazdu, usługi powiązane, opinie zasłyszane od przyjaciół i znajomych, referencje instytucjonalne).

Przykładem produktów już istniejących w regionie, a wymagających aktywnych działań promocyjnych są liczne szlaki turystyczne, różniące się od tych w innych regionach Polski swoją naturalnością i w pewnym sensie dziewiczością.

Drugim produktem wymagającym aktywnych działań promocyjnych, a jednocześnie produktem, który łączy obie gminy są sporty zimowe, a szczególnie różne formy narciarstwa.

Drugie pytanie to: „Jak promować?”, na które odpowiadając należy wskazać strategię oraz narzędzia promocji.

Współcześnie podstawową strategią promocji turystyki jest strategia internetowa, to znaczy aktywne wykorzystywanie wielu możliwości, jakie stwarza internet, jako podstawowy kanał komunikowania. Od co najmniej kilkunastu lat rolę drukowanego przewodnika przejął internet, tendencja ta jest silnie widoczna także w Polsce. Internet, jako podstawowe źródło informacji stał się także głównym, po rekomendacjach znajomych, źródłem informacji turystycznej. Wiarygodność informacji z sieci jest oceniana jako bardzo wysoka. Znaczenie internetu potwierdzają także przeprowadzone badania własne.

Promocja w internecie może przyjąć różne formy, w tym między innymi:

1. reklama typu „display” (graficzna) – standardowe banery stosowane w różnych miejscach sieci,
2. reklama typu AdWords i AdKontekst z wykorzystaniem wyszukiwarki Google,
3. konkursy, gry (advergaming) i inne formy angażujące internautę,
4. reklama w mediach społecznościowych (You Tube, Vimeo, Facebook, NK, portale dla specjalistów typu GoldenLine),

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

5. niezbędne jest dzisiaj wykreowanie i redagowanie Fan Page na Facebooku⁵⁶.
6. Wykorzystanie istniejących, specjalistycznych stron www, poświęconych nietypowym formom turystyki, w rodzaju terenowego szukania „skarbów” (geocaching)⁵⁷
7. Wykorzystanie istniejących specjalistycznych stron www poświęconych nietypowym rozrywkom (np. gry „print&play”).

Należy podkreślić duże znaczenie oficjalnych (gminnych) stron internetowych, ich zawartości i użyteczności. Badania światowe pokazują, że strony oficjalne (urzędowe) pełnią inną rolę niż strony poszczególnych oferentów (właściciele hoteli, biur podróży, właściciele ośrodków wypoczynkowych, itp.). Turyści częściej i bezpośrednio korzystają ze stron oferentów, natomiast oferenci budują swoje strony wykorzystując informacje ze stron oficjalnych (urzędowych/gminnych). Zdjęcia krajobrazu, opisy miejscowości, informacje o infrastrukturze wspomagającej (np. o transporcie publicznym) pochodzą ze stron oficjalnych. Taka sytuacja podnosi znaczenie internetowego kanału sprzedażowego.

Reklama drukowana w formie ulotek, broszur, folderów jest nadal aktualną formą promocji. Jej funkcja polega na informowaniu klientów już obecnych o jego atrakcjach. W przypadku promocji regionu turystycznego znaczącą rolę odgrywają przewodniki publikowane zarówno w formie elektronicznej (na stronie internetowej i w zapisie na płytach czy innych elektronicznych nośnikach) oraz drukowanej. Oszczadnica ma wiele takich przewodników i map dostępnych w miejscach turystycznych za opłatą.

Reklama prasowa, która systematycznie traci swoją funkcję informacyjną i przekonywującą, jeśli będzie wykorzystywana, to powinna dotyczyć wysoko wyspecjalizowanych mediów drukowanych, powiązanych z oferowanymi produktami (pisma typu Spa&Wellnes, rowerowe, poświęcone turystyce pieszej czy górskiej, etc.), adresowanych raczej do biznesu turystycznego, niż indywidualnego klienta.

Należy także zwrócić uwagę i monitorować zmiany w systemach promocji zapośredniczonej przez narzędzia elektronicznej komunikacji. Obecnie coraz większą rolę odgrywają aplikacje mobilne (na smartfony). Zalecamy opracowanie takich specjalistycznych aplikacji, w pierwszym rzędzie dla rowerzystów.

Narzędzia promocji biznesowej

W przypadku promocji produktów turystycznych Gminy Rajcza adresowanej do środowiska biznesu podstawową strategią promocji jest komunikowanie bezpośrednie. Niezbędne będą narzędzia wspierające sprzedaż, takie jak materiały informacyjne dostarczane touroperatorom, podróże studyjne, reklama w mediach tradycyjnych adresowanych do środowiska biznesu, współuczestnictwo w targach, konferencjach i seminariach, a także wyspecjalizowana strefa „dla biznesu” na portalu internetowym. Przygotować należy także oferty i materiały, które mogą być dystrybuowane przez Śląską Organizację Turystyczną czy Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego poprzez swoje kanały dotarcia do rynku biznesowego.

---

⁵⁶ Na przykład Powiat Bolesławicki ma swoją stronę, którą polubiło około 4000 fanów, zamieszczone są tam wszelkie ważne informacje, filmy, zdjęcia, itp. Fanpage redagowany jest bardzo profesjonalnie i w sposób ciągły.

⁵⁷ To działanie jest wspierane przez PTTK, istnieje nawet specjalna oznaka turystyczna. Por. np. geocaching.pl

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Działania dodatkowe

W promocji ważne jest wykorzystywanie bogatego zakresu narzędzi public (imprezy, konferencje, targi, lobbying, współpraca z mediami i inne) oraz działania z zakresu marketingu wydarzeń. Dużym potencjałem charakteryzuje się letni bieg ekstremalny oraz mający długą tradycję Rajd Chłopski. Zaznaczyć należy, że „Snow Paradise” stosuje mechanizmy z zakresu promocji sprzedaży (samochód Mercedes do wygrania).

Wobec dużego potencjału turystycznego ważna jest promocja nowych produktów turystycznych związanych z imprezami dotyczącymi aktywności sportowej (np. triathlon), możliwości aktywnej turystyki, czy aktywnego zapoznawania się z atrakcjami przyrodniczymi (np. upowszechnienie informacji o ścieżce edukacyjno-przyrodniczej).

Gmina (bądź gminy obszaru transgranicznego) mogą także organizować różnego rodzaju konkursy designerskie, np. na maskotkę regionu, własny gadżet czy też poważniejsze – np. na mini tężnię (por. projekt solankowy) czy na aplikacje mobilne.

Proponujemy przyjąć twarde (sprzedażowe) mierniki sukcesu. Biorąc pod uwagę fakt intensyfikacji działań promocyjnych miast i regionów w Polsce, trwający kryzys ekonomiczny oraz powiązanie strategii promocji z działaniami na szczeblu wojewódzkim, mierniki powinny dotyczyć dostępnych i akceptowanych przez instytucje statystyczne danych dotyczących ruchu. Proponujemy zatem oparcie się na danych GUS/WUS i przyjęcie, że:

- Dolną granicą będzie utrzymanie obecnego ruchu według danych WUS/GUS oraz urzędu statystycznego Republiki Słowacji,
- Celem podstawowym będzie wzrost ruchu turystycznego według średniej wieloletniej dla całego regionu, to jest w granicach 3-4% rocznie,
- Celem maksymalnym będzie wzrost tego ruchu powyżej określonego w punkcie b wskaźnika.

Uzasadnienie

W okresie 2013-2015 trudno zakładać zakończenie światowego i europejskiego kryzysu gospodarczego. Jednakże odejście polskich turystów od turystyki zagranicznej, szczególnie do krajów arabskich, sprzyja eksploracji nieznanymi polskim regionów i miejsc znajdujących bliżej kraju (znaczenie Słowacji dla turystów polskich potwierdzają słowackie dane statystyczne – por. diagnoza). Do takich należą gminy Rajcza i Oszardnica, to znaczy ich potencjał turystyczny nie jest wystarczająco dobrze rozpoznany. Dlatego tę szansę można w najbliższych dwóch latach wykorzystać.

8.2. Budżet typu kampanijnego

Poniżej znajduje się przykładowa wycena kampanii reklamowej o zasięgu obejmującym kluczowe z punktu widzenia strategii regiony (TRITIA). Podany koszt, rzędu 200-300 tys. zł netto (bez VAT), jest względnie realny⁵⁸ i sprawdzony w innych kampaniach terytorialnych. Zalecamy planowanie netto, ze względu na tradycje mediów (we wszystkich mediach podaje się ceny netto). Proponowane koszty są kosztami wyłącznie mediowymi i kreatywnymi, bez uwzględnienia płac, amortyzacji, kosztów biurowych i administracyjnych, itp.

⁵⁸ Zakładając pozyskanie na ten cel środków z funduszy UE I/lub wspólną promocją gmin.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Tabela 6 nie jest konkretnym planem operacyjnym, a służy jedynie jako przykład (uzasadnienie) skali wydatków, które są konieczne, aby osiągnąć widoczne wyniki w rezultacie przeprowadzenia kampanii reklamowej i/lub informacyjno-promocyjnej.

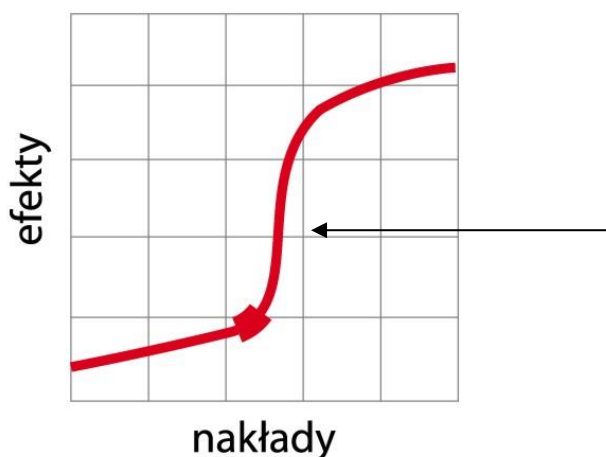
Analizę budżetu rozpoczęto od przyjęcia założeń teoretycznych. Kluczowe dla dalszych rekomendacji jest przyjęcie, że w czasie realizacji kampanii promocyjnych (niezależnie od kreacji i zbioru użytych narzędzi), występują dwa istotne efekty:

a. *threshold* (czyli minimalnego progu reakcji odbiorców na bodźce komunikacyjne, co wprost prowadzi do konieczności wydatkowania pewnego minimum środków na działania promocyjne),

b. *wear out* (czyli „zużycia”, odbiorcy w pewnym momencie przestają reagować na bodźce – jak to ujmuje J.P. Jones „krzywa reakcji na reklamę jest malejąca”)⁵⁹.

Oznacza to, że krzywa reakcji na komunikację marketingową ma postać nieliniową⁶⁰.

Wykres 1. Krzywa efektywności wydatków reklamowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: V. Bonori, G. Tassinari, *Jak mierzyć zwrot inwestycji w reklamę*, Agora, Warszawa 2008, s. 111.

Wykres nr. 1 pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

- pierwszy scenariusz „negatywny dla gminy⁶¹”, czyli wydatki promocyjne poniżej progu zauważalności *threshold*. Oznacza to, że rozpatrywanie go jest nieefektywne, ponieważ byłby to scenariusz działań nieskutecznych – wydatki poniżej *threshold* generują zerowy efekt;
- drugi scenariusz „negatywny dla gminy” (powyżej *wear out*), to wydatki promocyjne ponad potrzebę, jest to więc scenariusz marnotrawny.

59 John Paul Jones, (red.) *Jak działa reklama*, GWP, Gdańsk 2004, s. 240.

60 Szczegółowe omówienie – J. Scissors, L. Bumba, *Advertising Media Planning*, 5th ed., NTC, 1996, s. 140, M. Sutherland, A. Sylvester: *Reklama a umysł konsumenta*, PWN, Warszawa 2004, rozdział „Reklama za mało intensywna” (s. 174 i nast.), V. Bonori, G. Tassinari, *Jak mierzyć zwrot inwestycji w reklamę*, Agora, Warszawa 2008, s. 105 i nast.

61 Oczywiście chodzi o wszystkie gminy objęte projektem.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wobec powyższego celowy scenariusz to taki, w którym można zaproponować rozwiązania optymalne, w wąskim, wskazanym na wykresie przedziale.

Tabela 6. Wstępny kosztorys turystycznej regionalnej kampanii reklamowej (netto)

Rajcza, szacowany kosztorys					Uwagi	Źródła finansowania
	Opis z uwagami	Ilość	Cena	Orientacyjny koszt	Ceny według realiów polskich	
1	System identyfikacji wizualnej gminy i/lub regionu Kreacja kampanii (całość: prasa, radio, TV, druki, Internet, upominki, itp.)	1 1	20 000,00 - 40 000 zł 20 000 - 40 000 zł	20 000 - 40 000 zł 20 000 - 40 000 zł	Koszt jednorazowy, wraz z przeniesieniem autorskich praw majątkowych na Zamawiającego.	Budżet gminy lub uczestników projektu (Gmina Rajcza, Gmina Skalite, Gmina Oszczadnica).
2	Billboardy 200 szt. (duże miasta)	200	1200 zł	240 000 zł	Działanie tylko dla ważnego projektu (np. uruchomienie solanek czy „wioski owczej”).	Budżet promocyjny projektu (w razie uzyskania dofinansowania UE, promocja projektu jest obowiązkowa).
3	Produkcja TV (spot 30, spot 15, billboard sponsorski 8s).	1	40 000 - 80 000 zł	40 000 - 80 000 zł	Jak wyżej	Jak wyżej
4	Emisja TV – stacje regionalne i/lub ogólnopolskie, np. tematyczne	1	100 000 - 220 000 zł	100 000 - 220 000 zł	Jak wyżej	Jak wyżej
5	Całość Internet	1	12 000 - 25 000	12 000 - 25 000	Koszt miesięczny, obejmujący własną stronę, reklamy, obecność w mediach społecznościowych. Konieczne planowanie roczne.	Realia polskie. Biorąc pod uwagę Czechy i Słowację należy liczyć się z wydatkiem rzędu powyżej 20 000,00 zł miesięcznie.
6	Marketing bezpośredni (WIELKIE OTWARCIE)	1	40 000 - 70 000 zł	40 000 - 70 000 zł	Tylko koszty promocji „wielkiego otwarcia”	Np. solanki czy wioska owcza
7	Public Relations	1	2000 - 5000 zł	2000 - 5000 zł	Koszt miesięczny. Konieczne planowanie roczne.	Materiały dla mediów, serwis tekstowy i fotograficzny.
8	Reklama - prasa	1	70 000 -	70 000 - 140	Działanie tylko dla	Budżet

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

	(pisma turystyczne)		140 000 zł	000 zł	ważnego projektu (np. uruchomienie solanek czy wioski owczej).	promocyjny projektu (w razie uzyskania dofinansowania UE, promocja projektu jest obowiązkowa).
9	Gra internetowa (foto)	1	25 000 zł	25 000 zł	Prosta gra przeglądarkowa promująca Gminę (Region). Realizacja w języku polskim, bez tłumaczenia.	Budżet gminy lub uczestników projektu (Gmina Rajcza, Gmina Skalite, Gmina Oszczadnica).
10	Monitoring mediów	1	5 000 zł	5 000 zł	Koszty roczne.	Budżet gminy lub uczestników projektu (Gmina Rajcza, Gmina Skalite, Gmina Oszczadnica).
11	Nagrody w konkursach	1	18 000 zł	18 000 zł	Budżet roczny na questing i gry. Gadżety, pamiątki, i inne formy nagradzania. Możliwe inne formy konkursów.	Budżet gminy lub uczestników projektu (Gmina Rajcza, Gmina Skalite, Gmina Oszczadnica). Nagrody mogą być sponsorowane przez partnerów.
12	Zdjęcia i materiały prawno-autorskie (licencje)	1	15 000 zł	15 000 zł	Koszty szacunkowe	Budżet gminy lub uczestników projektu (Gmina Rajcza, Gmina Skalite, Gmina Oszczadnica).
13	Stała obsługa PR - 3 miesiące (w tym działania społecznościowe)	3	10 000 zł	30 000 zł	Działanie tylko dla ważnego projektu (np. uruchomienie solanek czy wioski owczej).	Budżet promocyjny projektu (w razie uzyskania dofinansowania UE, promocja projektu jest obowiązkowa).
16	Study tour (dla mediów, przy okazji otwarcia)	3	12 000 - 17 000 zł	36 000 - 51 000 zł	Budżet może być wykorzystany na „wielkie otwarcie” lub w kilku turach dla częstszych wizyt dziennikarzy	Budżet gminy lub uczestników projektu (Gmina Rajcza, Gmina Skalite, Gmina Oszczadnica).

Źródło: opracowanie własne

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Biorąc pod uwagę obecne ceny mediów i możliwości budżetowe gminy warto zaproponować jedną regionalną kampanię promocyjną w roku oraz dodatkowo, jedną kampanię mniejszą (lokalną, np. tylko Bielsko-Biała, tylko Żylna).

Finansowanie działań promocyjnych będzie dokonywane z budżetu gminy, funduszy UE. Możliwe są wpływy z partnerstwa publiczno-prywatnego (np. z firmami działającymi w Zwardoniu czy Oszczaźnicy), które obecnie są trudne do oszacowania⁶². Dlatego też powyższa tabela nie zawiera podsumowania wydatków.

Propozycja budżetowa ma charakter indykatywny i jest szacunkowa. Przyjęto, zgodnie z ideą części koncepcyjnej „Strategii...”, że jego zadaniem jest opracowanie propozycji promocyjnych i zarządczych oraz wskazanie, jakie kwoty będą potrzebne na ich realizację. W takiej sytuacji zalecane metody ustalania wielkości budżetu nie mogą być zastosowane ze względu na brak bazy porównawczej. Wobec tego proponujemy ustalenie budżetu marketingowego na zasadzie procentu od dochodów⁶³. Jest to metoda skuteczna i oddająca jednocześnie możliwości (zasoby) i potrzeby promocyjne.

Obecny budżet promocyjny Rajczy jest nieadekwatny do stojących przed nim wyzwań, związanych z wdrożeniem Strategii, koniecznością zwiększenia ruchu turystycznego oraz działań konkurencyjnych.

Doświadczenia członków zespołu strategicznego oraz analiza budżetów innych marek terytorialnych wskazuje, że promocyjny budżet minimum (przy założeniu, że nie prowadzi się jakichkolwiek płatnych działań promocyjnych, gdy budżet ograniczony jest do administracji, oznakowania, własnej strony www, PR i druków podstawowych, udziału w targach i konferencjach, itp.) to około 0,5% dochodów. Promocyjny budżet obejmujący działania płatne sięga 1% dochodów, promocyjny budżet obejmujący wielkie wydarzenia (tu możliwy i konieczny jest udział sponsorów, podana kwota dotyczy całości, a nie wkładu Gminy) może dochodzić do 2% dochodów. Przedział 0,5-2% budżetu jest wśród praktyków marketingu terytorialnego uważany za adekwatny i rozsądny.

Podsumowując budżet promocyjny Rajczy, przy dochodach rządu 25 mln. zł rocznie⁶⁴, powinien optymalnie wynosić ok. 250 tys. zł.

Mamy przy tym świadomość, że są to kwoty, które mogą wydawać się bardzo wysokie w porównaniu do obecnej praktyki gminy, dlatego wcześniej padła sugestia budowy promocji na zasadzie etapowej i przyjęcia pierwszego budżetu promocyjnego na poziomie minimum. W razie braku akceptacji takiej propozycji budżetowej proponujemy plan niskobudżetowych działań:

- a. Utrzymanie obecnego stanu rzeczy;
- b. Uruchomienie osobnego budżetu na budowę pylonów wjazdowych (witaczy);
- c. Wzmocnienie i niewielkie podniesienie budżetu osoby pełniącej funkcję rzecznika prasowego (niezależnie od tytułatury stanowiska), koncentrację na

---

⁶³ Zwracamy uwagę, że podstawą planistyczną są dochody, a nie wydatki, chroni to budżet marketingowy od zmian wynikających na przykład z zaciągnięcia wysokiego kredytu infrastrukturalnego.

⁶⁴ http://www.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_slaskie/portrety_gmin/powiat_zywiecki/gmina_rajcza.pdf

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- działaniach PR i mediach społecznościowych, samodzielna, niskokosztowa promocja np. działania w Internecie, media społecznościowe, etc.);
- d. Budowę ograniczonego programu imprezowego, skierowanego przede wszystkim do mieszkańców oraz społeczności powiatu i województwa śląskiego (zwłaszcza aglomeracji);
  - e. Systematyczne, w zależności od aktualnych możliwości budżetowych uruchamianie atrakcji (zalecamy, jako punkt startu ścieżki: rowerową, rolkową, „nordic walking”, *questingową*);
  - f. Zadaniowy budżet na otwarcie solanek i lub „wioski owczej” (ewentualnie innego dużego projektu infrastrukturalnego).

Bez działań reklamowych wspierających nowy produkt turystyczny jako masową (powszechną) atrakcję turystyczną, trudne będzie wypromowanie solanek lub „wioski owczej”. Biorąc pod uwagę wyniki badań wskazujące, że rynek wewnętrzny (wojewódzki) ma spory potencjał, zalecamy, aby minimum stanowiła kampania regionalna (w obszarze TRITIA), wsparta ogólnopolskimi i obejmującymi media słowackie działaniami PR.

Uważamy, że długofalowy (w horyzoncie czasowym Strategii) sukces Rajczy jako ośrodka turystyki zależny będzie od regularnej, metodycznej promocji regionalnej (w ramach programu TRITIA).

Jak to ujmuje A. Pawlicz:⁶⁵

Decyzja, aby zainwestować większość budżetu promocyjnego w kampanię mającą podnieść rozpoznawalność regionu, wydaje się słuszna i oczywista, niemniej jednak, aby strategia przyniosła pożądany skutek, musi mieć odpowiedni rozmach. Jeśli budżet nie jest wystarczający, działania promocyjne mogą być zwyczajnym marnotrawstwem środków.

8.3. Działania systematyczne – wspierające rozwój turystyki w Regionie

Tabela 7. Stałe działania wspierające

Opis	Termin	Uwagi/Przypisanie do produktu
System Informacji i Identyfikacji Turystycznej	Wiosna 2014	Prace przygotowawcze, wdrożenie lato 2014 (na wzór Oszczadnicy), wymaga dopasowania do projektu Śląskiej Informacji Turystycznej.
Uczestnictwo w targach turystyki	Wiosna 2014	Wspólnie z powiatem żywieckim / województwem śląskim.
Wyznaczenie ścieżek i szlaków terenowych	Wiosna 2014	Przygotowanie zimą 2013/2014.
Rekreacyjna ścieżka rowerowa	Wiosna 2014	W zależności od procedur prawnych.
Gry miejskie i inne formy aktywizowania	Lato 2014	Pierwsze edycje, potem regularne powtórki.
Przewodniki miejsce	Wiosna 2014	I edycja, potem powtórzenie.

Źródło: opracowanie własne

65 A. Pawlicz, op. cit. s. 45.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

8.4. Uzasadnienie proponowanych działań

Analiza wyników badań, jak również aktualne trendy w promocji produktów turystycznych, pozwala na sformułowanie wniosku, że należy maksymalnie wykorzystywać Internet i jego możliwości.

Najdroższą pozycją w działaniach medialnych będzie bez wątpienia promocja w mediach ATL, zwłaszcza regionalnych (patrz tabela kosztów). Ewentualne działania zagraniczne (za wyjątkiem Internetu i mediów społecznościowych) są zalecane wyłącznie przy współudziale unijnym, z budżetów projektowych, lub w partnerstwie publiczno-prywatnym i przy dokładnym ustaleniu celu oferty („co chcemy przekazać turystom”).

Biorąc pod uwagę powyższe czynniki i obecny stan wiedzy, opowiadamy się za dużą ostrożnością w doborze kanałów reklamowych w mediach transmisyjnych (zwłaszcza radio i telewizja), mediów nieselektywnych (outdoor). Na podstawie wyników badań zalecamy skoncentrowanie się na Internecie, jako kluczowym wehikule komunikacyjnym oraz wykorzystaniu mediów społecznościowych. Gminy na razie nie postrzegają ich jako ważnego narzędzia komunikacyjnego, tymczasem są one coraz bardziej znaczące w komunikacji marketingowej. Obecność w tych mediach jest stosunkowo tania, wymaga jednakże stałego redakcyjnego nadzoru.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013
oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

9. Monitoring i ewaluacja

Upewnienie się co do osiągniętych wyników działań niezbędne jest dokonywanie ewaluacji działań promocyjnych, co najmniej raz do roku według metody DZIAŁANIA/WSKAŹNIKI/EWALUACJA.

Tabela 8. Mierniki „twarde” (ilościowe)

TYP PROJEKTU	MIERNIKI TWARDE	REZULTAT	ODDZIAŁYWANIE
RAJCZA (OSZCZADNICA) JAKO OŚRODEK TURYSTYKI Inwestycje materialne (centra informacyjne, zakwaterowanie turystyczne, infrastruktura turystyczna)	Liczba zrealizowanych projektów	% wzrost ilości miejsc noclegowych na terenie gmin partnerskich	Stworzone lub utrzymane miejsca pracy po okresie 2 lat od zakończenia projektu
	Ilość nowych/odnowionych miejsc noclegowych	Ilość noclegów sprzedanych w ciągu roku we wspieranych ośrodkach	Liczba turystów w ciągu jednego roku od zakończenia projektu
	Liczba nowo wybudowanych/zmodernizowanych hoteli (pensjonatów)	Liczba stworzonych lub utrzymanych miejsc pracy	Liczba odbywających się w ciągu roku imprez
	Liczba apartamentów w systemie „time-sharing” (głównie Oszczadnica)	Zwiększenie liczby turystów odwiedzających dany obiekt	Średnia długość pobytu turystów w obiekcie noclegowym po roku od zakończenia projektu
	Nowo powstałe atrakcje turystyczne	Ogólne zwiększenie liczby turystów w gminach	Wzrost dochodów budżetu gmin.
	Liczba jednostek gospodarczych otrzymujących wsparcie finansowe	% wzrostu imprez odbywających się we wspartych obiektach	
	Przeciętna wysokość wsparcia	Wzrost przychodów z turystyki w budżetach gmin	
	Stworzona powierzchnia (m ²) obiektów noclegowych lub informacyjnych		
	% ukończenia zadania (na etapie realizacji)		
	Udział przychodów z turystyki w budżecie gminy		

Źródło: opracowanie własne

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Tabela 9. Mierniki „miękkie” (jakościowe)

RAJCZA JAKO OŚRODEK TURYSTYKI	MIERNIKI(WSKAŹNIKI) MIĘKKIE	REZULTAT	ODDZIAŁYWANIE
Na podstawie badań społecznych	Poziom świadomości marki Postawa wobec marki	Wzrost świadomości marki co roku o 10% Uzyskanie pozytywnej postawy	Skłonność do zakupu Rozpoznawalność marki
Badania Internetu	„Klikalność” CTR Czas przebywania na stronie	Wzrost popularności wykorzystywanych narzędzi internetowych	Zwiększenie skłonności do zakupu
Na podstawie badań kampanii reklamowych (ex ante i ex post)	Standardowe mierniki oddziaływania reklamy	Znajomość marki	Zwiększenie skłonności do zakupu
Ewaluacja działań PR	Obecność w mediach tradycyjnych Ton publikacji Analiza zawartości Ekwiwalent reklamy	Znajomość marki Zasięg oddziaływania Wzrost rozpoznawalności marki	Zwiększenie skłonności do zakupu
Ewaluacja zarządzania wydarzeniami	Ilość uczestników Opinie uczestników Opinie medialne	Systematyczny wzrost liczby uczestników wydarzeń	Zwiększenie świadomości marki
Publikacje drukowane (brozury, ulotki, plakaty, raporty, foldery) Uwaga! Identycznie w przypadku gadżetów	Nakłady Ilość odbiorców Statystyki dotyczące ilości przygotowanych materiałów	Znajomość marki Zasięg oddziaływania Wzrost rozpoznawalności marki	Ilość odbiorców Przy cyrkulacji płatnej – sprzedaż

Źródło: opracowanie własne

Dokładniejsza relacja nakładów do wyników (celów szczegółowych) powinna zostać określona w planach rocznych.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

IV. Załącznik nr 1 - Propozycje przedsięwzięć priorytetowych

Podane w tej części Strategii propozycje działań (ich dobór i zakres) zostały opracowane na podstawie przeprowadzonych badań i analiz i są autorskimi propozycjami Wykonawcy. Zdaniem zespołu strategicznego zaproponowane przedsięwzięcia są wykonalne i posłużą realizacji celów strategicznych.

Mając świadomość ograniczeń finansowych i konieczność dokonania priorytetyzacji, zaproponowane dalej projekty (przedsięwzięcia) są oparte na założeniu, że każde z nich realizuje co najmniej dwa zadania jednocześnie (np. rozwój infrastruktury i rozwój współpracy transgranicznej).

Proponujemy dwa możliwe projekty kluczowe – solanki i „wioska owcza”. Uważamy, że projekt wioski owczej ma większe szanse na uzyskanie dofinansowania z funduszy UE.

W obu przypadkach, przed ewentualnym wdrożeniem projektu, należy opracować studium wykonalności. Na poziomie strategicznym, biorąc pod uwagę specyfikę obszaru, nie jest możliwe rozstrzygnięcie dotyczące tempa i skali inwestycji, a także jej długoterminowej ekonomicznej celowości (tzw. trwałość projektu).

1. Przedsięwzięcia kluczowe

Projekt kluczowy 1 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – „Wykorzystanie źródeł solankowych w Soli”

Opis

W Gminie Rajcza występują wysokiej (uzdrowiskowej) jakości wody solankowe. Ich jakość i rozmieszczenie źródeł jest potwierdzone badaniami geologicznymi. Istnieje możliwość wykorzystania tych źródeł dla stworzenia bazy uzdrowiskowej/Spa. Prawdopodobnie niezbędne będzie – dla udostępnienia tych źródeł i ich komercyjnego wykorzystania – partnerstwo publiczno-prywatne.

Proponowany model

Rola gminy:

Badania geologiczne, w razie podpisania partnerstwa – zapewnienie podstawowej infrastruktury technicznej umożliwiającej eksploatację źródeł oraz budowę i utrzymanie obiektów, to znaczy drogi, dostawy energii elektrycznej, odbiór śmieci i ścieków, itp.

Rola partnera prywatnego (pensjonatu i/lub hotelu):

Prywatny obiekt zapewniłby usługi *hospitality* (nocleg, wyżywienie, usługi dodatkowe) oraz komplet usług zdrowotno-kosmetycznych.

Uzasadnienie celowości

Uruchomienie eksploatacji źródeł solankowych może przynieść wzrost liczby dobrze płacących gości, pracę dla mieszkańców, popyt na usługi dodatkowe, przy usługach mało uciążliwych dla środowiska.

Odniesienie do celów

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt pozwala na zdobycie nowych gości oraz przedłużenie sezonu (obiekty typu Spa działają cały rok, w okresach mniej atrakcyjnych oferują rabaty), generują dużą rotację – pobyt w Spa trwa kilka dni, pobyty uzdrowskowe są długie (np. dwa tygodnie).

Elementy dodatkowe

Produkt może być usieciowiony z korzystaniem z sal gimnastycznych i basenów, zimą z wyciągami narciarskimi. Także (dla gości Spa) oferta rozrywkowa. Możliwe jest włączenie innych podmiotów prywatnych. Do dalszego zbadania pozostaje możliwość sprzedaży wody solankowej do celów basenowych i konsumpcyjnych.

Finansowanie

Prawdopodobnie będzie możliwe uzyskanie dofinansowania z funduszy UE.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Polska. Słowacja dysponuje szeroką siecią wysoko cenionych ośrodków uzdrowskowych i Spa.

Problemy do rozstrzygnięcia

Kluczowym problemem jest ustalenie specjalizacji – uzdrowsko czy Spa. Produkty uzdrowskowe znajdują się w kryzysie, NFZ ogranicza ich dofinansowanie. Z drugiej strony nowoczesny model wypoczynku grawituje ku częstszym, ale krótszym wyjazdom. Za Spa przemawia coraz lepsza opinia Polski w tej dziedzinie, duże doświadczenie branży i łatwiejsza możliwość pozyskania inwestora prywatnego. Możliwe jest także łączenie usługi uzdrowskowej i Spa (por. Uzdrowsko Ustroń), wymaga to jednak poważnych zabiegów organizacyjnych i fizycznego rozdzielania stref uzdrowskowej i Spa.

Na poziomie strategicznym nie jest możliwe sformułowanie dokładnej rekomendacji, zalecamy dodatkowe analizy (studium wykonalności) w tym zakresie.

Wkomponowanie w strukturę zadań: rozwój infrastruktury oraz możliwość budowania produktu turystycznego. W razie pozyskania turystów ze Słowacji – współpraca transgraniczna.

Projekt kluczowy 2 - Przedsięwzięcie inwestycyjne: „Tematyczna wioska owcza”

Opis

Liczne programy unijne (np. „Owca+”) pokazują, że tradycyjne zawody mogą być podtrzymane w sferze społecznej jako atrakcja turystyczna. Komercyjny wypas owiec prawdopodobnie nie ma przyszłości ekonomicznej, natomiast jest możliwe utrzymanie go jako rodzaju „żywego teatru”. Proponujemy, aby Rajcza (wraz z partnerami słowackimi) zbudowała (powróciła) do tradycji owczarstwa na zasadzie wioski tematycznej⁶⁶.

Wioska tematyczna to rozwiązanie, które ułatwia przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych i turystów. Inicjatywa ta stanowi szczególną szansę, na obszarach których zagospodarowanie pod względem turystycznym jest utrudnione z różnych przyczyn (np. ochrona przyrody, co występuje w przypadku Rajczy). Obsługa oferty wsi tematycznej wiąże się z koniecznością stworzenia nowych - stałych lub czasowych - miejsc pracy (obsługa noclegowa, prowadzenie wypożyczalni sprzętu, prowadzenie zajęć rękodzielniczych, wyrób i sprzedaż pamiątek itd.).

Prawdopodobnie niezbędne będzie, dla komercyjnego wykorzystania wioski tematycznej – partnerstwo publiczno-prywatne.

⁶⁶ Por. np. <http://www.wioskitematyczne.org.pl/> czy „Miejscowości tematyczne w Małopolsce” (<http://www.mt.bis-krakow.pl/o-projekcie/cel.html>)

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Proponowany model

Rola gminy:

Badania, studium wykonalności, pozyskanie funduszy europejskich. W razie podpisania partnerstwa – zapewnienie podstawowej infrastruktury technicznej umożliwiającej eksploatację źródeł oraz budowę i utrzymanie obiektów. Chodzi m.in. o drogi, dostawy energii elektrycznej, odbiór śmieci i ścieków, itp. Prowadzenie „żywego muzeum”. Działanie to może być prowadzone w partnerstwie z sąsiednimi gminami na Słowacji (zwłaszcza Skalite). Przy rozwoju produktu, część obiektów może być usytuowana na Słowacji ze względu na występujące tam mniejsze ograniczenia środowiskowe.

Uzasadnienie celowości

Uruchomienie wioski pozwala na osiągnięcie wszystkich celów operacyjnych jednocześnie (nowi turyści, przedłużenie pobytów, większe wydatki)⁶⁷. Projekt wiąże się z „zielonymi szkołami” (dodatkowa atrakcja dla uczniów) i w pełni pokrywa się z pozycjonowaniem Rajczy oraz ideą kreatywną.

Odniesienie do celów

Projekt pozwala na zdobycie nowych gości, przedłużenie sezonu, zbudowanie nowej specjalizacji wykraczającej poza aktywność fizyczną.

Elementy dodatkowe

- popularyzacja jagnięciny, jako potrawy na elitarne spotkania, zarówno o charakterze kulturalnym, jak również biznesowym,
- uruchomienie „owczej” ścieżki edukacyjnej (w wymiarze transgranicznym),
- przygotowanie nowych pamiątek odwołujących się do tradycji owczarstwa (produkty z wełny),
- wioska jako miejsce imprez kulturalnych i edukacyjnych.

Finansowanie

Do ustalenia. Możliwe uzyskanie dofinansowania z funduszy UE.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Cały obszar terytorialny opisany w rozdziale budżetowym, z możliwością jego rozszerzenia.

Problemy do rozstrzygnięcia

Kluczowym problemem jest ustalenie realności społeczno-ekonomicznej projektu. Jego uruchomienie może wymagać poważnych inwestycji. Zespół traktuje projekt jako alternatywny do solanek i uznaje, że w perspektywie 4 lat niemożliwe będzie zrealizowanie obu.

---

67 Por. podobny projekt we Francji (www.vasles.info).

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

2. Pozostałe projekty priorytetowe

Projekt 1 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – siłownia na wolnym powietrzu/strefy aktywności rodzinnej

Opis

Zdjęcie 3. Siłownia na wolnym powietrzu (1)

Źródło: Siłownia na wolnym powietrzu – wizualizacja promocyjna

Zdjęcie 4. Siłownia na wolnym powietrzu (2)

Źródło: Przykładowa strefa aktywności rodzinnej – Osiedle Tysiąclecia w Katowicach. Zrzut ekranowy z kamery wideo spółdzielni mieszkaniowej „Tysiąclecie”.

Siłownia na wolnym powietrzu obejmuje szereg urządzeń służących do wykonywania ćwiczeń na różne grupy mięśni – są to specjalnie opracowane do pracy na wolnym powietrzu wersje urządzeń dostępnych w siłowniach i klubach fitness. Przeciętna siłownia ma 6-12 takich urządzeń, dostęp jest swobodny.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską Z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

„Strefa aktywności rodzinnej” to model rozbudowany, obejmujący: siłownię na wolnym powietrzu, plac zabaw dla dzieci (huśtawki, zjeżdżalnie, itp.) boisko ze sztuczną nawierzchnią o wymiarach do piłki ręcznej, umożliwiające także grę w koszykówkę oraz boisko piaszczyste do gry w siatkówkę plażową. Czasem dodawany jest kort tenisowy. Obiekt ma niewielkie zaplecze (toalety, prysznic, przebieralnia).

Proponowany model

W każdym sołectwie Gminy Rajcza oraz – według potrzeb – w poszczególnych częściach Gminy Oszczadnica i Skalite mogą powstać siłownie na wolnym powietrzu, które następnie powinny być rozbudowane o plac zabaw, w kolejnym kroku o boisko/boiska. Wstępnie, w razie możliwości, proponuje się lokalizację w pobliżu szkół.

Uzasadnienie celowości

Strefy takie cieszą się popularnością, są miejscem zabawy dla całych rodzin, służą jako uatrakcyjnienie (atrakcja drugorzędna) w czasie pobytu. Mogą także służyć mieszkańcom poszczególnych sołectw, zwłaszcza dzieciom.

Odniesienie do celów

Projekt pozwala na zdobycie nowych gości (więcej dzieci) i generuje dłuższe pobyty – Gminy pokazują, że „mają coś więcej” oprócz szlaków turystycznych.

Elementy dodatkowe

Produkt może być usieciowiony z korzystaniem z sal gimnastycznych i basenów. Strefy mogą służyć celom treningowym dla klubów sportowych oraz amatorskim zawodom sportowym.

Kolejnym elementem rozbudowy strefy może być wyznaczenie tzw. pomiarowej ścieżki kondycyjnej. Jest to oznakowana trasa wyposażona w stacjonarne urządzenia pomiarowe mierzące szybkość marszu.

Finansowanie

Budżety gmin, fundusze UE.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Wewnętrzny – skierowany do mieszkańców, odwiedzających i turystów już przebywających na terenie gmin. Dodatkowo informacja na stronach internetowych.

Możliwy partner komercyjny – siłownię może postawić właściciel hotelu/pensjonatu, ośrodka narciarskiego, itp.

Wkomponowanie w strukturę zadań: rozwój infrastruktury oraz możliwość budowania produktu turystycznego. W razie przeniesienia pomysłu na Słowację – współpraca transgraniczna.

Koszty: umiarkowane (w zależności od liczby siłowni).

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt 2 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – ścieżki rowerowe (konne) typu terenowego i rekreacyjnego

Opis

Źródło: Materiały promocyjne Gminy Rajcza

Na terenie projektu należy wykonać trzy typy działań:

- Wyznaczenie (oznakowanie) terenowych tras rowerowych łączących ścieżki polskie i słowackie. Jak wynika z załączonej mapy nie są one obecnie skomunikowane, co jest ich poważną słabością – jako priorytet uznajemy ścieżkę Zwardoń – Skalite – Oszczadnica. Trasy terenowe mogą zimą służyć jako terenowe szlaki narciarskie,
- Wyznaczenie i oznakowanie rowerowych tras ekstremalnych typu „downhill”. Wydaje się, że powinny być one wyznaczone we współpracy z posiadaczami wyciągów narciarskich, mogących pracować przez cały rok (tzw. kanap). Kanapa może służyć do wywiezienia rowerów do punktu startowego,
- Trasa rekreacyjna, powiązana ze ścieżką rowerową Żywiec – Milówka – Zwardoń. W razie możliwości powinna ona biec wzdłuż Soły i oddzielać ruch rowerowy od samochodowego.

Powyższe typy tras powinny być wyposażone w drobną infrastrukturę (wiaty, ławeczki, kosze na śmieci).

Trasa rekreacyjna pokryta asfaltem – tylko taka nawierzchnia pozwala na komfortową jazdę na rowerze, rolnkach i nartorolkach – wszystkie konsultacje społeczne w ramach prac nad Strategią wskazały, że ścieżka nie powinna być pokryta tzw. kostką Bauma

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

(cementową). Nawierzchnia z kostki eliminuje osoby jeżdżące na rollkach i nartorolkach. Trasa rekreacyjna winna spełniać standard czeskiej ścieżki pokazanej na zdjęciu poniżej.

Zdjęcie 5. Czeska ścieżka rowerowa

Cyklostezka Vratimov – Sviadnov

Cyklostezka Vratimov-Sviadnov je součástí dálkové cyklostezky Ostrava Beskydy. Po několikaletém úsilí byla za přispění financí z fondů EU dokončena v září 2012 a spojíla již postavené úseky v Ostravě a Frýdku-Místku.

Až bude dokončena další část mezi Frýdkem-Místkem a Ostraví, která se právě nyní buduje, bude moci cyklista dojet konečně mimo hlavní cesty a rušný provoz ostravské aglomerace a hlavně bezpečně z metropole Moravskoslezského kraje až do Beskyd. Region Slezská brána zároveň chystá několik malých projektů, které doplní infrastrukturu v jejím okolí. Půjde například o odpočívky a dětská hřiště, informační tabule nebo o vybudování replik dřevěných mlýnků, které jsou pro tento region nyní již malými technickými památkami připomínajícími způsob hospodaření takzvaných kovozemědělců, tj.

zaměstnanců místních průmyslových podniků, kteří zároveň po návratu z práce hospodařili také na svých vesnických polnostech.

Projekty by měly být dokončeny do podzimu roku 2013 a přispějí tak k zatraktivnění celého mikroregionu.

Vratimov – Sviadnov Cycle Track

The Vratimov – Sviadnov cycle track is a part of the long-distance Ostrava – the Beskydy Mountains cycle track. It was finished in September 2012 after a several-year-long striving thanks to a financial contribution from the EU funds and it joined the older parts of the track between the city of Ostrava and the town of Frýdek-Místek. As early as another part between the town of Frýdek-Místek and the village of Ostravice, which is under construction at the moment, is finished, a cyclist will be able to miss the main roads and their heavy traffic and ride safely from the main city of the Moravian-Silesian region as far as to the Beskydy Mountains. The Region of the Silesian Gate is currently preparing several minor projects to complete the infrastructure in its surroundings, e.g. resting places and children's playgrounds, information boards or replicas of wooden mills that represent minor technical relics recording the way of farming of „metal-farmers“, e.g. local industrial companies' employees, who ran their own little farms after their return from work. The projects are supposed to be completed till the autumn 2013 and contribute to a higher attractiveness of the whole micro region.

Trasa rowerowa Vratimov – Sviadnov

Trasa rowerowa Vratimov – Sviadnov jest częścią długiej trasy Ostrava – Masyw Beskidu. Została ukończona we wrześniu 2012 roku po wielu latach starań oraz dzięki finansowemu wsparciu z Unii Europejskiej. Trasa dołączyła do starego odcinka szlaku między miastami Ostrava i Frýdek-Místek. Wybudowanie ostatniego odcinka trasy między Frýdkiem- Místkiem i wsią Ostravice zapewni rowerzystom bezpieczne przemierzanie terenów od głównego miasta Śląska Morawskiego aż do Beskidów. Region Bramy Śląska pracuje obecnie nad szeregiem dużych projektów, które mają uzupełnić brakujące elementy infrastruktury: miejsca odpooczynku i zabaw dla dzieci, tablice informacyjne oraz repliki młynów drewnianych, które przypominają o dawnym życiu „metalowych farmerów” – pracowników lokalnych fabryk, którzy po pracy prowadzili swoje własne małe farmy. Projekty mają zakończyć się jesienią 2013 roku, przez co zwiększą atrakcyjność turystyczną regionu.

Źródło: Materiały Euroregionu Beskidy

Uzasadnienie celowości

Jazda na rowerze jest popularna, według różnych badań rekreacyjnie jeździ na rowerze ok. 30% populacji.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Odniesienie do celów

Projekt pozwala na zdobycie nowych gości (terenowe i „downhill” – osoby uprawiające sporty ekstremalne, aktywne fizycznie, rekreacyjne – dzieci i rodziny, rolkarze), może generować dłuższe pobyty – gminy pokazują, że „mają coś więcej” oprócz pieszych szlaków turystycznych. Ścieżki mogą też służyć przedłużeniu sezonu – na rowerze i rolkach najczęściej jeździ się od maja do połowy października.

Elementy dodatkowe

Produkt może być usieciowiony z korzystaniem z sal gimnastycznych i basenów. Ścieżki mogą służyć celom treningowym dla klubów sportowych oraz amatorskim zawodom sportowym.

Produkt powiązany z wypożyczaniem rowerów – element umożliwiający pracę wypożyczalniom nart w okresie letnim.

Szlaki terenowe (nawierzchnia gruntowa) mogą służyć także jeździe konnej.

Finansowanie

Budżety gmin, pomoc UE.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Wewnętrzny – skierowany do mieszkańców, odwiedzających i turystów już przebywających na terenie gmin. Dodatkowo informacja na stronach internetowych.

Możliwy partner komercyjny – uzyskanie wsparcia sponsorskiego od producentów rowerów, ubiorów, wyposażenia specjalistycznego (hełmy, ochraniacze).

Wkomponowanie w strukturę zadań: rozwój infrastruktury oraz możliwość budowania produktu turystycznego. Połączenie ścieżek polskich i słowackich buduje współpracę transgraniczną.

Koszty niskie do umiarkowanych. W przypadku ścieżki rekreacyjnej: średnie.

Uwaga dodatkowa do projektów priorytetowych 1 i 2 – możliwe ujęcie całościowe

Siłownia w miejscowości Rajcza oraz rekreacyjna ścieżka rowerowa w gminie powinna biec wzdłuż rzeki Soły, co stanie się pierwszym etapem w procesie turystycznego zagospodarowania doliny Soły. Nie rekomendujemy zagospodarowania Soły jako samodzielnego projektu inwestycyjnego czy turystycznego, wydaje się, że w horyzoncie czasowym Strategii należy traktować dolinę Soły jako miejsce, w którym „dzieją się” różne przedsięwzięcia (informacja, drobna infrastruktura typu ławki, przebieralnie na wolnym powietrzu, stałe grille, miejsca parkingowe). W naturalnym procesie rozwoju Soły powinna być „obudowywana” (także przez inwestorów prywatnych) w kolejne atrakcje. Natomiast kierowanie do doliny Soły ruchu turystycznego nastąpić powinno poprzez rekreacyjną trasę rowerowo/rolkową.

Projekt 3 - Przedsięwzięcie organizacyjne – „Od O do Z”**Opis**

W Oszczadnicy znajduje się ośrodek narciarski „Snow Paradise”, natomiast w Zwardoniu - Stacja Narciarska Zwardoń Ski, posiadająca ok. 4 kilometry tras oraz nowoczesną, 4-osobową kanapę. Badania dowiodły, że Polacy, z przyczyn cenowych, mniej chętnie jeżdżą na narty na Słowację, a Słowacy zaczynają jeździć do Polski. Oba ośrodki osobno mają raczej potencjał na jednodniowy lub weekendowy pobyt – narciarze szukają nowości i nowych wyzwań. Proponuje się opracowanie oferty pakietowej (wariant 1), obejmującej jednodniowy karnet do „Snow Paradise”, jednodniowy karnet w Zwardoniu oraz usługę

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

noclegową (w wariantach Polska/Słowacja). Możliwa rozbudowa pakietu to (wariant 2) dwa dni „Snow Paradise” (przyjazd po południu w piątek, wieczorna jazda na nartach) i dalej – jak w wariantcie 1.

Uzasadnienie celowości

Takie rozwiązanie winno przyczynić się do zwiększenia ruchu narciarskiego. Ofertę pakietową można oferować także w wariantcie tańszym – w dni powszednie.

Odniesienie do celów

Projekt pozwala na zdobycie nowych gości (więcej narciarzy), przedłużenie pobytu (może działać w czasie dni roboczych), generuje dłuższe pobyty, co najmniej z jednym, a nawet z dwoma noclegami.

Elementy dodatkowe

Produkt usieciowiony z korzystaniem z ofert termalnych. Warunkiem jest sprawny przewóz osób korzystających z pakietów z miejsc noclegowych do wyciągów.

Finansowanie

Projekt jest częściowo samofinansujący się – główne koszty to organizacja, koszty prawne partnerstw, promocja oraz nadzór i kontrola.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Obszar województwa śląskiego i Kraju Żylińskiego, w razie sukcesu – cały obszar TRITIA. Przy tej okazji można szerzej wypromować Zwardoń jako stację narciarską i zaoferować produkty pakietowe (typu: narty w Zwardoniu, wody termalne na Słowacji). Powiązanie Zwardonia z ofertą edukacyjną pozwala na budowanie ofert rodzinnych i wykorzystanie innych produktów sieciowych. Promocja Zwardonia jako stacji narciarskiej wydaje się sensowna na pierwszym etapie projektu – można promować obiekty i oferty już istniejące. Wkomponowanie w strukturę zadań: rozwój produktu turystycznego oraz współpraca transgraniczna.

Koszty: niskie (organizacyjne). Koszty promocji – powinny być ujęte osobno.

Projekt 4 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – Hotel/stajnia z możliwością przywozu własnych koni

Opis

Obiekt noclegowy oferujący turystykę konną, nie tylko na koniach będących jego własnością (taki obiekt już istnieje w Rajczy), ale także oferujący możliwość przyjazdu z własnym koniem (końmi).

Uzasadnienie celowości

W Polsce obecnie jest ok. 300 000 koni służących celom rekreacyjnym, wiele z nich znajduje się w rękach prywatnych. Ich właściciele są z reguły zamożni, mają własne samochody i – często – przyczepy do przewozu koni. Wydaje się możliwe dotarcie do tej grupy i zaoferowanie jej możliwości kilkudniowych pobytów „z własnym koniem” wraz z tworzeniem dla tej grupy dedykowanych imprez integracyjnych, rekreacyjnych czy sportowych.

Odniesienie do celów

Projekt pozwala na zdobycie nowych gości, może generować dłuższe pobyty.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Elementy dodatkowe

Produkt usieciowiony z korzystaniem z innych ofert. W powiązaniu ze ścieżkami konnymi może służyć celom treningowym oraz amatorskim zawodom sportowym.

Produkt można także powiązać z wypożyczaniem koni będących własnością obiektu – jako element umożliwiający wyjazdy rodzinne.

Finansowanie

Budżet operatora obiektu, pomoc UE.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Zewnętrzny – do właścicieli koni mieszkających w województwie śląskim (pierwszy etap).
Możliwy partner komercyjny – uzyskanie wsparcia sponsorskiego od producentów ubiorów, wyposażenia specjalistycznego (ogłowia, siodła, itp.).

Wkomponowanie w strukturę zadań: rozwój infrastruktury, rozwój produktu turystycznego. W razie przeniesienia pomysłu na Słowację⁶⁸ – współpraca transgraniczna.
Koszty: po stronie inwestora prywatnego.

Projekt 5 - Przedsięwzięcie inwestycyjne – boisko pełnowymiarowe w Zwardoniu**Opis**

Budowa w Zwardoniu pełnowymiarowego (trawiastego) boiska piłkarskiego oraz boiska o nawierzchni sztucznej wraz z minimalnym zapleczem (szatnie, prysznice). Wzorem mogą być podobne obiekty w innych miastach w Polsce.

Uzasadnienie celowości

Zwardoń leży powyżej 700 n.p.m. i jest jednym z najwyższych położonych miejsc w Polsce, gdzie możliwa byłaby budowa takiego boiska. Dysponuje łatwym dojazdem kolejowym i – w niedalekiej przyszłości – dość łatwym dojazdem drogowym. Zwardoń (oraz pobliskie Skalite) dysponują także odpowiednią bazą noclegową. Obiekt może służyć celom treningowym i sparingowym drużyn piłkarskich z Polski, Słowacji i Czech, np. drużynom z niższych klas rozgrywkowych, niedysponujących budżetami pozwalającymi na dalekie, egzotyczne wyjazdy. Obiekt mógłby być wykorzystywany poza sezonem do treningów, w sezonie jako baza dla lokalnych klubów piłkarskich z Polski i Słowacji.

Odniesienie do celów

Obiekt pozwala na zdobycie nowych gości (piłkarze, trenerzy, działacze), przedłużenie sezonu (może działać, bez podgrzewania murawy, w okresie kwiecień – październik), generuje dłuższe pobyty – wyjazd treningowy to tydzień i dłużej.

Elementy dodatkowe

Produkt usieciowiony z ofertą noclegową, gastronomiczną, usługami odnowy biologicznej, korzystaniem z sal gimnastycznych i basenów (w tym krytych).

Finansowanie

Budżet partnerów projektu, dofinansowanie unijne do projektów transgranicznych.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Kluby sportowe niższych klas rozgrywkowych z obszaru TRITIA.

---

68 Konsultacje wskazywały, że strona słowacka traktuje pomysł z dużym zainteresowaniem.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wkomponowanie w strukturę zadań: rozwój infrastruktury oraz możliwość budowania produktu turystycznego. W razie wykorzystania obiektu przez kluby sportowe ze Słowacji – współpraca transgraniczna.

Projekt 6 - Przedsięwzięcie organizacyjne – „Zielone szkoły” w partnerstwie publiczno-prywatnym

Opis

Program „zielonych szkół” cieszy się w Rajczy dużym powodzeniem, obecne możliwości są wykorzystane. Ponieważ „zielone szkoły” odbywają się poza sezonem, stanowią wartość dodaną. Proponuje się wykorzystanie potencjału szkół gminnych oraz prywatnych pensjonatów dla wykreowania wspólnej oferty pozwalającej na rozbudowanie akcji „zielone szkoły”.

Proponowany model

Rola szkoły.

Zajęcia w szkołach w gminie Rajcza kończą się ok. 14.00, przy czym szkoły te dysponują także zapleczem stołówkowym. Zajęcia „zielonej szkoły” mogą rozpoczynać się dostarczonym przez szkołę obiadem. Szkoła udostępnia stołówkę oraz dostęp do sal lekcyjnych i porządkową opiekę nad nimi.

Rola partnera prywatnego (pensjonatu)

Prywatny pensjonat zapewniałby bazę noclegową, odpowiadałby także za zapewnienie śniadań oraz kolacji.

Uzasadnienie celowości

Rozwiązanie pozwala na zwiększenie oferty „zielonych szkół”. Budynek szkolny są dłużej czynne, a baza żywieniowa wykorzystana efektywniej. Właściciele pensjonatów zarabiają na noclegach, więcej dzieci może przyjechać na „zieloną szkołę”.

Odniesienie do celów

Projekt pozwala na zdobycie nowych gości (więcej dzieci), przedłużenie sezonu (może działać w czasie roku szkolnego, poza okresem ferii), generuje dłuższe pobyty – wyjazd na zieloną szkołę trwa stosunkowo długo.

Elementy dodatkowe

Produkt usieciowiony z korzystaniem z sal gimnastycznych i basenów, zimą z wyciągami narciarskimi. Dzieciom trzeba zapewnić zajęcie w okresie przedpołudniowym.

Możliwe jest włączenie innych podmiotów prywatnych, np. właścicieli stajni (por. np. oferta stajni Mokrzec - <http://www.stajnia-mokrzec.pl/> dotycząca zielonych szkół).

Finansowanie

Projekt jest samofinansujący się – główne koszty to organizacja, koszty prawne partnerstw, promocja oraz nadzór i kontrola.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Obszar całego kraju.

Wkomponowanie w strukturę zadań: rozwój infrastruktury (np. poprzez inwestycje w pensjonatach prywatnych) oraz możliwość rozbudowania produktu turystycznego.

Koszty: niskie (organizacyjne), koszty inwestycyjne po stronie inwestorów prywatnych.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt 7: Questing

Opis

Questing to narracja, która towarzyszy zwiedzaniu miejsc. W wielu elementach metoda ta przypomina podchody i harcerskie gry patrolowe. Różnica polega na tym, iż jest ona ściśle związana z konkretnym miejscem. Questing polega na poszukiwaniu tropów, prowadzących do rozwiązania zagadki.

Zasady i cele: Celem questingu jest rozwijanie poczucia tożsamości z danym miejscem, upowszechnianie wyjątkowych miejsc wyróżniających się krajobrazem, przyrodą czy dziedzictwem kulturowym. Poza elementami edukacyjnymi, questing może pełnić również funkcje czysto rozrywkowe. To jednocześnie metoda promocji ciekawych regionów w myśl zasady: „nauka przez zabawę”.

Ścieżka questingowa jest produktem podwójnym – wykorzystuje tradycję i historię, ale rozgrywa się w terenie (przyroda). Standardowo finał ścieżki mieści się w ośrodku IT.

Cechami, które ułatwiają propagowanie tej gry są:

- łatwość narracji,
- „bezobsługowość” (zasada „oprowadź się sam”),
- brak konieczności posiadania specyficznej infrastruktury (za wyjątkiem wyznaczenia tropów oraz stworzenia „oprzyrządowania” gry, np. przewodnika, poradnika). Poradnik musi zawierać wskazówki, każda z nich powinna zawierać co najmniej trzy rodzaje informacji:
  - co w tym miejscu jest ciekawego,
  - co należy tu zrobić (jaką zagadkę rozwiązać),
  - którędy iść dalej (np. skręć w prawo za kapliczką i dalej prosto aż do starego dębu),
- dodatkowe informacje rozwijające treści prezentowane na trasie (ostatnie jest opcjonalne, może być zawarte w „nagrodzie/skarbie”).

Typowy przebieg zabawy:

Turysta dostaje mapkę i opis questu (przewodnik). Wędruje zgodnie z instrukcjami, rozwiązuje zagadki i łamigłówki. Tym sposobem dociera do miejsca, do których chce go zaprowadzić organizator. Mogą to być nie tylko atrakcje turystyczne, ale też np. punkty gastronomiczne. Na końcu wędrowiec odkrywa skarb - przeważnie skrzyneczkę z pieczętką, poświadczającą, że rozwiązał quest.

Proponujemy początkowo stworzenie co najmniej jednej (na terenie gminy) ścieżki, nawiązującej do tradycji szłaśniczej, następnie ścieżki można specjalizować (np. śladami baców).

Tabela 10. Questing

Questing – informacje podstawowe	
Zalecenia wiekowe	6 lat i więcej
Czas przygotowania	Około 2 miesięcy (lub dłużej w zależności od stopnia skomplikowania)
Czas gry	1h - 3h (lub dłużej w zależności od stopnia skomplikowania)
Elementy strategii	Drugorzędne
Wymagane umiejętności	Szybkość, pomysłowość
Losowość	Brak
Liczba graczy	Od 3 do 20

Źródło: Opracowanie własne

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Uzasadnienie celowości

Stworzenie takiej ścieżki stworzy dodatkową atrakcję (zwłaszcza dla rodzin z dziećmi) i nie będzie uciążliwe dla stałych mieszkańców.

Odniesienie do celów

Projekt pozwala na zdobycie nowych gości (więcej dzieci), i dostarcza kolejnych atrakcji w czasie pobytu, co pozwala na promowanie dłuższych wyjazdów.

Elementy dodatkowe

Produkt może mieć charakter transgraniczny (sięgać do np. Gminy Skalite), można na terenie gminy wyznaczyć kilka ścieżek tego typu, wykorzystujących mało znane atrakcje kulturowe. Projekt aktywizuje społeczności lokalne – w opracowanie scenariusza ścieżki często angażuje się młodzież szkolną.

Finansowanie

Budżet gminy.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Osoby obecnie odpoczywające w gminie. Materiały promocyjne dostarczone do obiektów noclegowych.

Wkomponowanie w strukturę zadań: możliwość rozbudowania produktu turystycznego i współpraca transgraniczna.

Koszty: niskie (organizacyjne). Projekt jest tani – wymaga opracowania scenariusza ścieżki, oznakowania w terenie i przygotowania prostych nagród dla osób, które potrafiły rozwiązać Quest.

Projekt 8 - Studio nagraniowe**Opis**

W Gminie Rajcza mogłoby powstać niewielkie, profesjonalne studio nagraniowe służące lokalnym zespołom muzycznym, zespołom szkolnym, zespołom folklorystycznym, itp.

Odniesienie do celów

Projekt pozwala na pośrednią realizację wszystkich celów – zwiększa atrakcyjność kulturową gminy.

Elementy dodatkowe

Produkt może mieć charakter międzynarodowy (sięgać do zespołów słowackich o podobnym charakterze). Aktywizuje społeczności lokalne. W razie uzyskania dobrej renomy studia – możliwe świadczenie usług na zewnątrz.

Finansowanie

Budżet gminy oraz partnerstwo publiczno-prywatne. Gmina może np. udostępnić pomieszczenia na studio w niewykorzystywanych budynkach.

Zakres oddziaływania, kierunek promocji

Głównie wewnętrzna. Produkty (nagrania) do wykorzystania w promocji zewnętrznej.

Wkomponowanie w strukturę zadań

możliwość rozbudowania produktu turystycznego i współpraca transgraniczna.

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalite

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Koszty: umiarkowane do średnich (w zależności od wyposażenia i wielkości studia).

V. Spis ilustracji

Rysunek 1. Pierwszorzędne atrakcje turystyczne Gminy Rajcza	32
Rysunek 2. Drugorzędne atrakcje turystyczne Gminy Rajcza.....	33
Rysunek 3. Pierwszorzędne atrakcje turystyczne Gminy Oszczadnica.	45
Rysunek 4. Drugorzędne atrakcje turystyczne Gminy Oszczadnica.....	46
Rysunek 5. Proponowany rozwój infrastruktury w Gminie Rajcza dla potrzeb rozwoju turystyki	56
Rysunek 6. Rozwój oferty turystycznej w Gminie Rajcza.	57
Rysunek 7. Proponowane kierunki polityki informacyjnej Gminy Rajcza.....	57
Rysunek 8. Cele operacyjne	71
Tabela 1. Status zasobów turystycznych regionu	61
Tabela 2. Analiza SWOT potencjału turystycznego regionu transgranicznego.....	64
Tabela 3. SWOT potencjału promocyjnego regionu transgranicznego	68
Tabela 4. Kryteria imprezy - wydarzenia	78
Tabela 5. Grupy docelowe promocji turystycznej gmin	82
Tabela 6. Wstępny kosztorys turystycznej regionalnej kampanii reklamowej (netto).....	92
Tabela 7. Stałe działania wspierające.....	95
Tabela 8. Mierniki twarde	97
Tabela 9. Mierniki "miękkie"	98
Tabela 10. Questioning	110
Wykres 1. Odwiedzający Słowację w 2011 roku w ujęciu międzynarodowym.....	18
Wykres 2. Profil demograficzny badanych turystów w Gminie Rajcza w lipcu 2013 r.....	27
Wykres 3. Charakter przyjazdu turystów do Gminy Rajcza w lipcu 2013 r.....	28
Wykres 4. Satysfakcja turystów odwiedzających Gminę Rajcza w lipcu 2013 r.	29
Wykres 5. Ocena infrastruktury turystycznej w Gminie Rajcza.....	30
Wykres 6. Sposób spędzania czasu turystów w Gminie Rajcza	31
Wykres 7. Profil demograficzny badanych turystów w Gminie Oszczadnica w lipcu 2013 r.	40
Wykres 8. Charakter przyjazdu turystów do Gminy Oszczadnica w lipcu 2013 r.....	41
Wykres 9. Satysfakcja turystów odwiedzających Gminę Oszczadnica w lipcu 2013 r.....	42
Wykres 10. Ocena infrastruktury turystycznej w Gminie Oszczadnica.	43
Wykres 11. Sposób spędzania czasu turystów w Gminie Oszczadnica.....	44
Wykres 12. Krzywa efektywności wydatków reklamowych.....	91
Zdjęcie 1. Okolice dworca PKP w Rajczy, tablica ogłoszeniowa.....	36
Zdjęcie 2. Informacja turystyczna w centrum Oszczadnicy	48
Zdjęcie 3. Siłownia na wolnym powietrzu(1)	102
Zdjęcie 4. Siłownia na wolnym powietrzu (2)	102
Zdjęcie 5. Czeska ścieżka rowerowa.....	105
Mapa 1. Obszar gminy Rajcza	19
Mapa 2. Obszar gmin słowackich objętych projektem.....	39
Mapa 3. Kysusky Triangel	51
Mapa 4. Cechy wspólne gmin sąsiadujących z gminą Rajcza.....	54

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

- Koniec dokumentu -

Współpraca w Zakresie Promocji Obszaru Transgranicznego w Gminie Rajcza i Gminie Skalité

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013
oraz budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

